

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu • Työelämä • 26/2017

Maahanmuuttajat ja työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikuttavuus

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 26/2017

Maahanmuuttajat ja työvoimapoliittisten toimenpiteiden vaikuttavuus

Simo Aho – Ari Mäkiaho

Työ- ja elinkeinoministeriö

ISBN: 978-952-327-226-2

Helsinki 2017

Kuvailulehti

Julkaisija	Työ- ja elinkeinoministeriö	13.6.2017	
Tekijät	Simo Aho, Ari Mäkiäho		
Julkaisun nimi	Maahanmuuttajat ja työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikuttavuus		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 26/2017		
Diaari/ hankenumero		Teema	Työelämä
ISBN painettu	978-952-327-226-2	ISSN painettu	1797-3554
ISBN PDF	978-952-327-227-9	ISSN PDF	1797-3562
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-227-9		
Sivumäärä	85	Kieli	Suomi
Asiasanat	maahanmuuttajat, työllisyys, kotoutuminen, kotoutumiskoulutus, ammatillinen työvoimakoulutus, työvoimapolitiittiset toimenpiteet		
Tiivistelmä	<p>Maahanmuuttajat ja työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikuttavuus -raportissa on tarkasteltu monipuolisilla ja edustavilla rekisteriaineistoilla työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikuttavuutta sellaisilla maahanmuuttajilla, joille on tehty TE-toimistossa kotouttamissuunnitelma vuonna 2003 ja 2008.</p> <p>Kotoutumiskoulutuksen lisäksi muihin toimenpiteisiin tai pelkästään muihin toimenpiteisiin osallistuneet työllistyivät paremmin kuin ne maahanmuuttajat, jotka eivät olleet lainkaan osallistuneet toimenpiteisiin. Erityisesti näin tapahtui niiden pienten ryhmien kohdalla, jotka osallistuivat ammatilliseen työvoimakoulutukseen tai saivat palkkatukea. Tutkimuksesta nouseva suositus onkin, että näitä toimenpiteitä tulisi kohdentaa useammalle kotoutujalle ja nykyistä aikaisemmin.</p> <p>Tutkimuksesta käy myös ilmi, että yleisellä työllisyystilanteella on maahanmuuttajien työllistymiselle ehkä keskeisempi merkitys kuin muulle työvoimalle. Tästä kertoo se, että hyvässä taloudellisessa tilanteessa kotoutumistoimenpiteiden jälkeinen työllistyminen oli selvästi yleisempää kuin finanssikriisin jälkeen jälkimmäisessä tarkastelujoukossa.</p>		
Kustantaja	Työ- ja elinkeinoministeriö		
Painopaikka ja vuosi	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Julkaisun myynti/ jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Arbets- och näringsministeriet	13.6.2017	
Författare	Simo Aho, Ari Mäkiaho		
Publikationens titel	Invandrare och arbetskraftspolitiska åtgärders effekter (Maahanmuuttajat ja työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikuttavuus)		
Publikationsseriens namn och nummer	Arbets- och näringsministeriets publikationer 26/2017		
Diarie-/ projektnummer		Tema	Arbetsliv
ISBN tryckt	978-952-327-226-2	ISSN tryckt	1797-3554
ISBN PDF	978-952-327-227-9	ISSN PDF	1797-3562
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-227-9		
Sidantal	85	Språk	Finska
Nyckelord	invandrare, sysselsättning, integration, integrationsutbildning, yrkesinriktad arbetskraftsutbildning, arbetskraftspolitiska åtgärder		
Referat	<p>I rapporten Invandrare och arbetskraftspolitiska åtgärders effekter granskas genom mångsidigt och representativt registermaterial vilken verkan arbetskraftspolitiska åtgärder haft hos sådana invandrare för vilka det gjorts upp en integrationsplan på arbets- och näringsbyrån åren 2003 och 2008.</p> <p>De invandrare som utöver integrationsutbildning deltagit i andra åtgärder eller som enbart deltagit i andra åtgärder får sysselsättning bättre än de invandrare som inte alls deltagit i åtgärder. Detta var fallet i synnerhet för de små grupper som deltog i yrkesinriktad arbetskraftsutbildning eller fick lönesubvention. Den rekommendation som undersökningen ger vid handen är att dessa åtgärder bör anvisas till fler personer som integrerar sig i ett tidigare skede än för närvarande.</p> <p>Av undersökningen framgår också att det allmänna sysselsättningsläget kanske har en större betydelse för sysselsättningen av invandrare än för annan arbetskraft. Detta framgår av att sysselsättningen efter integrationsåtgärder var klart vanligare i ett gott ekonomiskt läge än efter finanskrisen i den senare granskningsgruppen.</p>		
Förläggare	Arbets- och näringsministeriet		
Tryckort och år	Lönberg Print & Promo, 2017		
Beställningar/distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Economic Affairs and Employment		13 June 2017
Authors	Simo Aho, Ari Mäkiahö		
Title of publication	Immigrants and the impacts of labour policy measures (Maahanmuuttajat ja työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikuttavuus)		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Economic Affairs and Employment 26/2017		
Register number		Subject	Working life
ISBN (printed)	978-952-327-226-2	ISSN (printed)	1797-3554
ISBN PDF	978-952-327-227-9	ISSN (PDF)	1797-3562
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-227-9		
Pages	85	Language	Finnish
Keywords	immigrants, employment, integration, integration training, vocational labour market training, labour policy measures		
<p>Abstract</p> <p>In the report on immigrants and the impacts of labour policy measures diverse and representative data is used to examine the impacts of labour policy measures on immigrants with an integration plan prepared at the TE Office in 2003 or 2008.</p> <p>Those who besides integration training had also participated in other measures or who had participated in other measures had found employment better than those who had not participated in any measures. This was the case especially for small groups who had participated in vocational labour market training or received pay subsidy. The recommendation arising from the study is that these measures should be targeted earlier and to larger numbers of immigrants than now.</p> <p>The study also shows that the overall employment situation may have a greater impact on how immigrants find employment than in the case of other workforce. In a good economic situation finding employment after the integration measures was clearly easier than it was for the other workforce after an economic crisis.</p>			
Publisher	Ministry of Economic Affairs and Employment		
Printed by (place and time)	Lönnerberg Print & Promo, 2017		
Publication sales/ Distributed by	Electronic version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

Esipuhe	9
Johdanto	13
Aineistot	18
Vuonna 2008 Suomeen muuttaneita koskevia seurantatuloksia	19
Vuoden 2008 maahanmuuttajat.....	19
Maahanmuuton syy.....	21
Maahanmuuttajat työnhakijoina.....	22
Maahanmuuttajat työmarkkinoilla.....	24
Vuosien 2003 ja 2008 maahanmuuttaja-työnhakijoiden osallistuminen kotoutumistoimenpiteisiin ja myöhempi työllistyminen	27
Seurattavan kohderyhmän määrittely.....	27
Maahanmuuttajatyönhakijoiden demografiaa.....	33
Kotoutujien maahanmuuton syyt ja perusteet	34
Osallistuminen kotoutumistoimenpiteisiin.....	38
Kotoutumistoimenpiteisiin osallistuminen taustamuuttujien mukaan.....	44
Työllistymisen seuranta	47
Toimenpiteisiin osallistuminen ja myöhempi työssäolo.....	53
Regressioanalyysi: työllistymiseen vaikuttavat seikat.....	59
Yhteenveto	65
Kirjallisuus	71

ESIPUHE

Maahanmuuttajien työllistymistä pidetään julkisessa puheessa kotoutumisen mitarina. Vuonna 2016 myönnettiin yhteensä 39 317 ensimmäistä oleskelulupaa tai rekisteröitiin EU-kansalaisten oleskeluoikeuksia. Oleskeluluvista 6 348 (21 prosenttia), myönnettiin opiskelijoille ja 5 770 (20 prosenttia) työhön tuleville. Yhteensä 9 852 EU-kansalaisen joukossa on tyypillisesti monenlaisin perustein muuttavia: opiskelijoita, työntekijöitä ja puolisoita. Edellä mainittujen lukujen perusteella voi arvioida, että noin puolet tulijoista – eli 7 124 (24 %) pakolaista, 8 177 (28 %) kolmansista maista tulevaa perheenjäsentä sekä osa EU-kansalaisista – pyrkii työmarkkinoille, ja työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamien kotouttamispalveluiden piiriin. Maahanmuuttajien profiili on siis monimuotoisempi kuin usein oletetaan.

Koska työllistyminen ja itsenäinen toimeentulo ovat yhteiskunnallisen osallistumisen kannalta keskeisiä asioita myös maahanmuuttajille, on työ- ja elinkeinoministeriö käyttänyt paljon resursseja maahanmuuttajien työmarkkina-aseman ja siihen vaikuttavien tekijöiden seuraamiseen pitemmällä aikavälillä. Kotouttavien toimenpiteiden, kuten kotouttamiskoulutuksen, ja muiden työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikuttavuuden seuraaminen on keskeistä, jotta tiedämme, mihin suuntaan kotoutumispolitiikkaa tulisi kehittää koko yhteiskunnan kannalta parhaiden mahdollisten tulosten saavuttamiseksi.

Tässä tutkimuksessa on tarkasteltu monipuolisilla ja edustavilla rekisteriaineistoilla työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikuttavuutta kahdessa ryhmässä: sellaisilla maahanmuuttajilla, joille on tehty TE-toimistossa kotouttamissuunnitelma vuonna 2003 ja 2008. Heidän polkuaan eri toimenpiteissä kohti työllistymistä on seurattu vuosiin 2008 ja 2013 saakka.

Tulokset selkiyttävät monilta osin sitä käsitystä, joka on syntynyt jo aiempien tutkimusten ja selvitysten perusteella: taloudelliset suhdanteet ja työvoiman tarve sääntelevät maahanmuuttajien työllistymistä voimakkaasti. Tässä suhteessa vastatulleet maahanmuuttajat ovat samassa asemassa kuin muutkin työmarkkinoilla heikossa asemassa olevat ryhmät, kuten nuoret ja pitkään työttöminä olleet. Taloudellisten suhdanteiden ja työvoiman kysynnän merkitys on käsillä olevan tutkimuksen tulosten mukaan keskeisempi maahanmuuttajien työllistymisen kannalta kuin työvoimapolitiittisten toimenpiteiden.

Monissa aiemmissa tutkimuksissa, myös käsillä olevassa, todetaan se, että maahan-tulosyillä tai – perusteella on merkitystä työllistymiselle. Myös tässä tutkimuksessa pakolaisilla on keskimäärin pisin tie työmarkkinoille ja työn vuoksi tulleilla (mutta myöhemmin työttömiksi jääneillä) lyhin. Tarkemmin analysoiden tämän ei pitäisi olla yllätys. Pakolaisten vastaanotto on ihmisoikeuspolitiikkaa, ja lähtökohdat työllistymiselle hyvin toiset kuin esimerkiksi EU-maasta suomalaisen puolisonsa vuoksi muuttavalle. Pakolaiset ovat olleet yleensä pidempään poissa koulutuksesta ja työmarkkinoilta lähtömaan kriisitilanteen vuoksi, ja matka Suomeen on yleensä ollut pitkä. Myös Suomessa syntyy pitkiä viiveitä erityisesti turvapaikanhakijoina tulleille. Jotkut pakolaisten lähtömaista, kuten Somalia, Afganistan ja Kongo, ovat pitkään sotatilassa eläneitä kehitysmaita, joissa työmarkkinoiden rakenne poikkeaa merkittävästi Suomen työmarkkinoista.

Keskeisin tulos tässä tutkimuksessa on se, että lähellä työelämää olevat toimenpiteet, kuten työvoimapolitiittisena koulutuksena annettava ammatillinen koulutus ja palkkatuki, ovat tehokkaimpia toimenpiteitä maahanmuuttajien työllistymisessä avoimille työmarkkinoille. Tulos on sama ns. valtaväestön osalta. Ongelmana maahanmuuttajien osalta on se, että näitä toimenpiteitä on käytetty maahanmuuttajien kohdalla paljon vähemmän niiden tutkitusta tehokkuudesta huolimatta. Tältä osin kotouttamispolitiikassa on kuitenkin tapahtumassa suunnanmuutos ammatillisen koulutuksen, työelämäorientaation ja kotouttavien elementtien yhdistämisessä.

Perustelu suunnanmuutokselle ei ole se, että työvoimapolitiittinen kotouttava koulutus olisi tehontonta. Kysymys on siitä, että se ei useimmiten yksin riitä työllistymiseen vaan luo edellytykset jatkoluille. Kotouttamiskoulutuksessa maahanmuuttajat oppivat kieltä, suomalaisen yhteiskunnan pelisääntöjä, saavat uraohjausta sekä osallistuvat harjoitteluun. Hyvinä taloudellisina aikoina kotoutumiskoulutuksesta

sijoitutaan myös suoraan avoimille työmarkkinoille. Ensimmäinen työpaikka ja työkokemuksen saaminen pian onkin maahanmuuttajille tärkeä tekijä, koska työnantajat luottavat Suomessa suoritettuun koulutukseen ja saatuun työkokemukseen huomattavasti enemmän kuin ulkomaiseen.

Riippumatta maahanmuuton syistä ja maahanmuuttajille kohdistetuista toimenpiteistä työllisyysaste nousee merkittävästi vuosien myötä. Tätä myönteistä kehitystä voidaan edelleen vahvistaa oikein kohdennetuilla ja työmarkkinoita lähellä olevilla toimenpiteillä. Kotoutumistoimenpiteiden resursointi ja suuntaaminen oikea-aikaisesti siis kannattaa sekä maahanmuuttajien itsensä, heidän lähiyhteisönsä, lähtömaiden sekä koko suomalaisen yhteiskunnan kannalta.

Myönteinen asia kotoutumispolitiikassa on se, että työmarkkinalähtöisyyden ja yksilöllisten polkujen tarve on tunnistettu. Maahanmuuttajan aiempi koulutus- ja ammatillinen tausta otetaan entistä tarkemmin huomioon arvioimalla aiempaa osaamista ja täydentämällä sitä koulutuksella silloin kun se on tarpeen. Näin pyritään nopeuttamaan väyliä työmarkkinoille ja koulutukseen. Siksi kotoutumislakia uudistetaan siten, että se muodostaa lainsäädännöllisen kehyksen uudentalaiselle ajattelulle.

Helsingissä 13. kesäkuuta 2017

Annika Forsander
 Kehittämispäällikkö
 Kotouttamisen osaamiskeskus

Johdanto

Laki kotoutumisen edistämisestä säädettiin vuonna 1999. Lakia on uudistettu vuosina 2005 ja 2012, ja parhaillaan – kesällä 2017 – on jälleen menossa kotoutumislain uudistus. Laki koskee henkilöitä, joilla on oleskelulupa Suomessa, joiden oleskeluoikeus on rekisteröity tai joille on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti. Lain soveltamisala koskee myös EU:n ja Pohjoismaiden kansalaisia sekä heidän perheenjäseniään. Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää maahanmuuttajien osallistumista kotoutustoimenpiteisiin sekä muihin työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin ja arvioida heidän myöhempää menestystään työmarkkinoilla.

Lain mukaan Suomeen pysyväisluonteisesti muuttaville henkilöille tulee tarjota muun muassa ohjausta ja neuvontaa ja tarvittaessa kotoutumista tukeva suunnitelma, jonka maahanmuuttaja laatii yhteistyössä paikallisviranomaisten (kunta ja/tai TE-toimisto) kanssa. Henkilölle tulee tarjota myös kotoutumiskoulutusta eli suomen tai ruotsin kielen opetusta sekä muuta opetusta ja ohjausta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on kotoutumislain mukaan tehtävä viimeistään kolmen vuoden kuluttua siitä, kun maahanmuuttaja on saanut ensimmäisen oleskeluluvan tai hänen oleskeluoikeutensa on rekisteröity.

Kotoutumissuunnitelman laadinta käynnistetään alkukartoituksella kahden kuukauden kuluessa siitä, kun henkilö tulee TE-toimiston asiakkaaksi. Kotoutumissuunnitelman kesto on pääsääntöisesti enintään kolme vuotta ensimmäisen suunnitelman allekirjoittamisesta. Suunnitelmassa määritellään tarvittavat palvelut ja toimenpiteet.

Aiempi tutkimus

Tilastojen ja useiden tutkimustulosten perusteella on tiedossa, että keskimäärin maahanmuuttajien työllisyysaste on alempi ja työttömyysaste korkeampi kuin koko väestössä. Busk ym. (2016) ovat tehneet pitkän aikavälin seurannan 1990-luvun puolivälissä, vuosituhannen vaihteessa ja 2000-luvun puolivälissä Suomeen muuttaneiden kiinnittymisestä työmarkkinoille. Heidän rekisteriperusteisen aineistonsa mukaan viime vuosina 18–64-vuotiaiden vähintään muutaman vuoden Suomessa asuneiden maahanmuuttajien työllisyysaste on ollut vähän alle 60 prosenttia, kun saman ikäisen väestön keskiarvo on noin 70 prosenttia. Myös Larjan ja Sutelan (2015) laajaan ja edustavan vuoden 2014 maahanmuuttajaväestöä koskevan haastattelututkimuksen mukaan maahanmuuttajien keskimääräinen työllisyysaste on noin kymmenen prosenttiyksikköä alempi kuin suomalaistaustaisen väestön.

Molempien edellä mainittujen ja muidenkin tutkimusten (esim. Eronen ym. 2014; Kostiainen & Laakso 2014) mukaan maahanmuuttajien työllistyminen vaihteli selvästi maahanmuuton perusteen, lähtömaan ja sukupuolen mukaan. Lisäksi työllistymiseen vaikuttivat selvästi esimerkiksi ikä, koulutus ja työkokemus kuten suomalaisperäisilläkin työnhakijoilla. Myös tässä tutkimuksessa teimme samansuuntaisia havaintoja.

”Krooninen työttömyys” eli tilanne, jossa henkilö on jatkuvasti työnhakijana mutta ei ole useaan vuoteen ollut työssä avoimilla työmarkkinoilla, on maahanmuuttajilla jonkin verran yleisempää mutta toisaalta keskimäärin hieman lyhytkestoisempaa kuin muilla suomalaisilla (Aho & Mäkiäho 2016). Maahanmuuttajat ovat selvästi yliedustettuina sekä työttömien että muista syistä kuin työkyvyttömyyden tai perhevapaiden vuoksi työn ja opiskelun ulkopuolella olevien ryhmissä (Shemeikka ym. 2017, luku 9).

Kotoutumistoimenpiteisiin osallistumista ja sen vaikuttavuutta koskevia systemaattisia tutkimuksia ei ole tehty kovin runsaasti Suomessa eikä muuallakaan (Asplund & Koistinen 2014, 71–94). Monitorointituloksia tarjoaa kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriön vuosittain julkaisema seurantaraportti, jossa tarkastellaan työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin osallistuneiden henkilöiden myöhempää sijoittumista työmarkkinoille.

TEMin vuonna 2010 päättyneitä toimenpiteitä koskevassa raportissa tarkasteltiin tavanomaista tarkemmin ulkomaan kansalaisten osallistumista toimenpiteisiin ja työllistymistä niiden jälkeen (Sihto, Tuomaala & Sardar 2012, 21–24). Aikavälillä 2006–2011 ulkomaalaisten aktivointiaste¹ vaihteli 40 prosentin molemmin puolin, kun keskimääräinen aktivointiaste vaihteli noin 25 ja 30 prosentin välillä (emt., 2). *Ulkomaalaiset osallistuivat huomattavasti Suomen kansalaisia useammin valmentavaan työvoimakoulutukseen, jonkun verran useammin työharjoitteluun tai valmennukseen ja selvästi Suomen kansalaisia harvemmin tukityöllistämiseen ja ammatilliseen työvoimakoulutukseen.* Työllisinä kuuden kuukauden kuluttua toimenpiteen päättymisestä oli keskimäärin 28 prosenttia ja ulkomaalaisista 16 prosenttia, mutta tukityöllistämiseen tai ammatilliseen työvoimakoulutukseen osallistuneista ulkomaalaisista työllisten osuus kuuden kuukauden jälkeen oli vain 3–4 prosenttiyksikköä alaisempi kuin suomalaisista. Raportissa on tarkasteltu myös kansalaisuuden mukaista huomattavan suurta vaihtelua ulkomaalaisten työllistymisessä toimenpiteiden jälkeen. Myös uusimmassa vastaavassa seurantaraportissa tuloksia on esitetty kansalaisuuden mukaan (Tuomaala 2016, 17)².

Sarvimäki ja Hämäläinen (2016) tutkivat kotoutumislain 1999 myötä voimaantulleita kotoutumistoimenpiteitä (kotoutumissuunnitelma sekä maahanmuuttajille suunnattu kieli- ja muu koulutus). Tutkimuksen mukaan *kotoutumissuunnitelma ja siihen kirjatut toimenpiteet nostivat selvästi maahanmuuttajiin kohdistettujen työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikuttavuutta.* Tutkimuksessa verrattiin yhtäältä juuri ennen kotoutumislain voimaantuloa Suomeen muuttaneiden ja toisaalta kotoutumislain ja sen tarkoittamien toimenpiteiden piiriin tulleiden ansioita ja tulonsiirtoja seuraavan vuosikymmenen ajalla. Tutkimuksessa havaittiin, että jälkimmäisen ryhmän kumulatiiviset ansiot olivat 47 prosenttia korkeammat ja tulonsiirrot 13 prosenttia alemmat seuranta-aikana kuin ennen uudistusta saapuneiden. Kotoutumissuunnitelma ja

1 Aktivointiaste = toimenpiteessä olevien osuus työttömien ja toimenpiteessä olevien yhteismäärästä. Ulkomaalaisten aktivointiaste on vaihdellut suhdanteiden mukaan suunnilleen samaan tapaan kuin keskimääräinen aktivointiaste.

2 Koska useimmissa tutkimuksissa ei ole ollut mahdollista liittää tutkimusaineistoon henkilön ilmoittama maahanmuuton syytä tai Maahanmuuttoviraston tilastoimaa oleskeluluvan perustetta, on kansalaisuutta käytetty muuttosyytä tai lupaperusteesta kertovana muuttujana. Tutkimuksessa voidaan kansalaisuuden avulla päätellä muuttosyytiä ja oleskelulupaperusteita, koska eri maista tulee maahanmuuttajia eri syin ja lupaperustein.

siihen sisältyvä ohjaus ja seuranta sekä maahanmuuttajille räätälöidyt kotoutumistoimenpiteet ovat siis tehokkaita.

Erosen ym. (2014) tutkimuksessa on tarkasteltu 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen alkupuoliskolla Suomeen muuttaneiden työllistymistä, työnhakua ja toimenpiteisiin osallistumista rekisteriperusteisen seurannan avulla. Keskeinen tulos on, että *työnantajat arvostavat ennen kaikkea Suomessa hankittua koulutusta ja työkokemusta – ulkomailla hankitun kustannuksella*. Erona tässä raportoituun tutkimukseen on se, että Erosen ym. aineistoon ei sisälly tietoa kotoutumis- tai muun suunnitelman laatimisesta eikä maahanmuuton perusteesta. Erosen ym. tutkimusasetelmassa arvioidaan työllisyyttä erityyppisiin toimenpiteisiin osallistumisen jälkeen yksittäin tarkastellen, ei seurantakauden aikaisen ”kokonaisosallistumisen” mukaan, kuten tässä tutkimuksessa. Erosen ym. raportoimassa regressiomallissa (emt., 40) ei ole mukana toimenpiteisiin osallistumista maahanmuuttajien työllistymistä selittäjänä tekijänä, kuten tässä raportissa.

Kostiainen ja Laakso (2014) selvittivät Turun TE-toimiston kansainvälisten palveluiden vuosien 2007–2011 uusien asiakkaiden työllistymistä ja ansiotasoa vuonna 2011. He selvittivät myös toimenpiteisiin ja palveluihin osallistumisen vaikutusta ansiotasoon tilastollisella mallilla. Toisin kuin tässä tutkimuksessa, kohderyhmään kuuluivat maassaolon kestosta riippumatta kaikki ns. kansainvälisten palveluiden asiakkaat, joista kaikki eivät olleet oikeutettuja kotoutumispalveluihin. *Ainoa toimenpide, jolla oli merkitsevä (ja vahva) vaikutus myöhempään tulotasoon, oli ammatillinen työvoimakoulutus*. Raportista ei selviä, miten yleistä eri toimenpiteisiin osallistuminen käytetyn aineiston mukaan oli.

Shemeikan ym. (2017) työurien pidentämisen keinoja selvittävän tutkimuksen luvussa 7 on esitetty tuore ja varsin kattava katsaus tutkimukseen, jossa tarkastellaan maahanmuuttajien työllisyyttä ja sen edistämistä Suomen työmarkkinoilla. Asplundin ja Koistisen (2014, 71–94) raportti huono-osaisista Suomen työmarkkinoilla sisältää myös laajahkon katsauksen koti- ja ulkomaiseen relevanttiin tutkimukseen.

Tutkimuksen kohderyhmä

Tässä tutkimuksessa on tarkasteltu ensin lyhyesti *kaikkien vuonna 2008 Suomeen muuttaneiden vieraskielisten maahanmuuttajien osallistumista Suomen työmarkki-*

noille. Tavoitteena on etenkin selvittää, kuinka suuri osa maahanmuuttajista tulee työhallinnon palveluiden tai toimenpiteiden sekä kotoutumistoimenpiteiden piiriin. Osa maahanmuuttajista siirtyy suoraan työelämään, osa tulee esimerkiksi opiskelemaan, eivätkä kaikki päädy työvoimapalvelujen asiakkaaksi.

Tutkimuksen varsinaiseksi kohderyhmäksi valittiin kahtena ajankohtana Suomeen muuttaneet pian maahanmuuton jälkeen työnhakijaksi rekisteröityneet henkilöt, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi tai ruotsi tai saame. Maahanmuuton ajankohdiksi valittiin vuodet 2002/2003 sekä 2007/2008. Tämä mahdollisti riittävän pitkät seuranta-ajat sekä kahden erilaisen työmarkkinatilanteen vertailun. Vuoden 2003 jälkeen Suomessa elettiin paranevan työllisyyden kautta, joka 2008 taittui kansainvälistä finanssikriisiä seuranneeseen lamaan. Sen seurauksista ollaan toipumassa vasta hyvin hitaasti.

Tarkastelun kohteena ovat ne henkilöt, jotka pian maahanmuuttonsa jälkeen, joko vuonna 2003 tai 2008, ovat laatineet ensimmäisen kotoutumissuunnitelmansa TE-toimistossa. Heidän kohdallaan tarkastellaan erityisesti osallistumista kotoutumiskoulutukseen ja muihin työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin sekä sitä, kuinka hyvin kiinnittyminen työmarkkinoille sen jälkeen onnistui.

Aineistot

Tutkimus perustuu laajoihin, monipuolisiin ja väestöä – maahanmuuttajat mukaan lukien – hyvin edustaviin yksilötason pitkäaikaisaineistoihin, jotka on muodostettu eri hallinnollisiin rekistereihin kertyneitä tietoja yhdistämällä. Olemme käyttäneet seuraavia aineistoja:

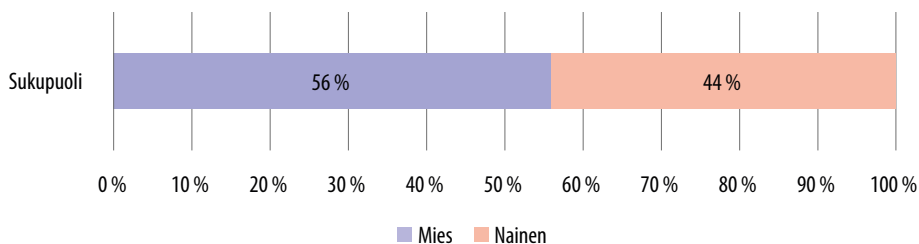
1. Tilastokeskuksen FLEED-otos (1/3 väestöstä), joka edustaa väestöä vuosittain ja sisältää muun muassa yksityiskohtaiset tiedot työ- ja työttömyysjaksoista ja työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin osallistumisesta.
2. Työ- ja elinkeinoministeriön tilastojärjestelmästä on poimittu kaikki vuosina 2003 ja 2008 työnhakijoina olleet vieraskieliset henkilöt sisältävä kokonaisaineisto. Tähän aineistoon kuuluville yhdistettiin muun muassa työvoimapalveluihin ja toimenpiteisiin osallistumista koskevia tietoja, joita Tilastokeskuksesta ei ollut saatavissa. Tähän aineistoon yhdistettiin muista rekistereistä samat tiedot, jotka ovat käytettävissä myös FLEED-aineistossa.
3. Kelan rekisteristä yhdistettiin molempiin edellä mainittuihin aineistoihin tieto maahanmuuton syystä, joka perustuu maahanmuuttajille esitettyyn kysymykseen heidän hakiessaan ensimmäisen kerran jotakin sosiaaliturvautta.

Vuonna 2008 Suomeen muuttaneita koskevia seurantatuloksia

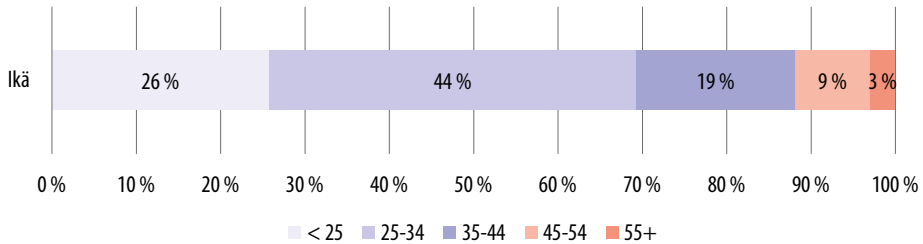
Vuoden 2008 maahanmuuttajat

Seuraavan tarkastelun tavoitteena on selvittää, kuinka suuri osa maahanmuuttajista rekisteröityy työnhakijaksi ja tulee tämän myötä oikeutetuksi kotoutustoimenpiteisiin ja mahdollisesti osallistuu niihin. Tässä tutkimusaineistoksi poimittiin FLEED-aineistosta vuoden 2008 aikana Suomeen muuttaneet mainittuna vuonna iältään 16–64-vuotiaat ja vuoden lopussa Suomessa asuneet henkilöt, joiden äidinkieli ei ollut suomi, ruotsi tai saame (otos 1/3 väestöstä; havaintojen määrä aineistossamme oli 5 019, väestötasolla perusjoukon koko oli noin 15 000 henkilöä). Kohderyhmästä 56 prosenttia oli miehiä ja 44 prosenttia naisia (kuvio 1). Lähes puolet oli 25–34-vuotiaita, ikääntyviä oli vain vähän (kuvio 2).

Kuvio 1. Vuonna 2008 Suomeen muuttaneet vieraskieliset työikäiset: sukupuolijakauma

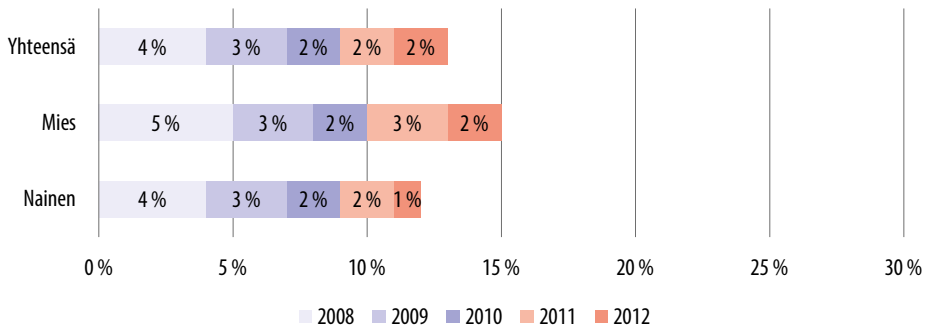

Kuvio 2. Vuonna 2008 Suomeen muuttaneet vieraskieliset työkäiset: ikäjakauma

Kuviossa 3 on esitetty vuoteen 2012 asti viimeisin vuosi, jonka lopussa kohderyhmään kuuluvat asuivat pysyvästi Suomessa. Havaitsemme, että neljä prosenttia viipyi maassa enintään runsaan vuoden verran. Sen jälkeen pari prosenttia on muuttanut pois vuosittain. Miehet poistuivat muutaman vuoden kuluessa Suomesta jonkun verran naisia useammin. Miehistä 84 prosenttia ja naisista 89 prosenttia (kaikista 86 prosenttia) asui Suomessa edelleen viiden vuoden kuluttua.

Kuvio 3. Vuonna 2008 Suomeen muuttaneet vieraskieliset työkäiset: viiden vuoden aikana takaisin ulkomaille muuttaneiden osuus ja Suomessa asumisen kesto (viimeinen vuosi, jonka lopussa oli kirjoilla Suomessa)

Maahanmuuton syy

Kuviossa 4 on esitetty vuoden 2008 vieraskielisten maahanmuuttajien ilmoittama Suomeen tulon tärkein syy, sikäli kun tämä tieto on Kelan rekistereihin merkitty³. Muuton syy on rekisteröity varsin yksityiskohtaisella luokituksella, ja olemme yhdistelleet luokat neljäksi pääluokaksi nimeten ne syyperusteeksi. Työperusteisesta syystä muuttaneiden valtaenemmistö on saapunut palkkatyöhön, mutta luokkaan on myös liitetty muita hyvin pieniä ryhmiä, esimerkiksi yrittäjät, au pairit ja ammattiuhrheilijat. Perhesyistä muuttaneisiin kuuluvat suomalaisen kanssa avioituneet sekä esimerkiksi Suomeen työhön tulevan muuttajan perheenjäsenet.

Pakolaistaustaisten luokkaan olemme yhdistäneet kiintiöpakolaiset, turvapaikan saaneet, suojelun tarpeen tai humanitaaristen syiden vuoksi oleskeluluvan saaneet sekä perheenyhdistämissäädösten perusteella saapuvat pakolaistaustaisen henkilön perheenjäsenet. Muiden luokassa yleisimmät koodit ovat ”paluumuuttaja”⁴ ja ”muu selvitetty syy”. Tässä ryhmässä on mukana lisäksi esimerkiksi opiskelijoita ja eläkkeensaajia sekä ne, joilta koodi puuttuu tyystin. Luokitus ja syyn jakaumat on tarkemmin esitetty liitteessä.

Vuoden 2008 vieraskielisistä maahanmuuttajista karkeasti kolmannes muutti Suomeen työn vuoksi ja runsas neljännes perhesyistä. Seitsemän prosenttia oli pakolaistaustaisia. Muista tai tarkemmin selvittämättömistä syistä tulleita oli vajaa viidennes, ja lähes yhtä paljon oli niitä, jotka eivät viiteen vuoteen hakeneet sosiaalietuutta (tai joilla oli suomalainen sosiaaliturvaoikeus ennestään).⁵ Miehistä selvästi

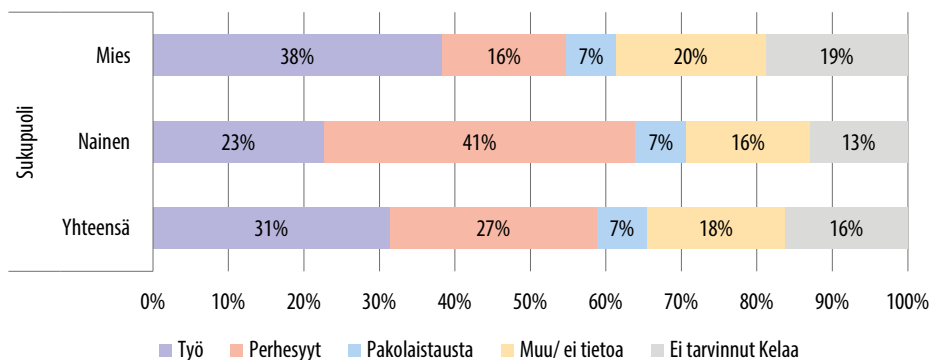
3 Kelan rekisteröimä maahanmuuton syy perustuu henkilön itsensä antamaan tietoon. Rekisteröinnin taustalla on tarve selvittää henkilön oikeudet sosiaalivakuutukseen. Tieto kysytään ensimmäistä kertaa jotakin sosiaalietuutta haettaessa. Tieto ei välttämättä ole sama kuin oleskeluluvan peruste. Valitettavasti oleskelulupien perusteita ei ole Suomessa rekisteröity siten, että niiden yhdistäminen muihin yksilöä koskeviin rekisteritietoihin olisi sosiaaliturvatunnuksen perusteella kattavasti ja yksinkertaisesti mahdollista, joten tietoa ei ole voitu käyttää.

4 Nämä henkilöt ovat lähinnä inkerinsuomalaisia tai muita sukujuuriltaan suomalaisperäisiä entisen Neuvostoliiton alueelta muuttaneita. On huomattava, että ao. maahanmuuton mahdollisuus on nykyisin käytännössä poistunut.

5 Vuonna 2014 Suomessa asuneen maahanmuuttajaväestön maahanmuuton syitä ovat tarkemmin selvittäneet Sutela ja Larja (2015a). Yli puolet oli haastattelujen perusteella muuttanut Suomeen perhesyistä, työn perässä muuttaneita oli 18 prosenttia ja pakolaistaustaisia 11 prosenttia.

naisia useampi muutti Suomeen työn vuoksi, ja vastaavasti naisilla selvästi useammin syynä olivat perhesyyt.

Kuvio 4. Vuonna 2008 Suomeen muuttaneet vieraskieliset työikäiset: maahanmuuton syy (miehet, naiset ja yhteensä)

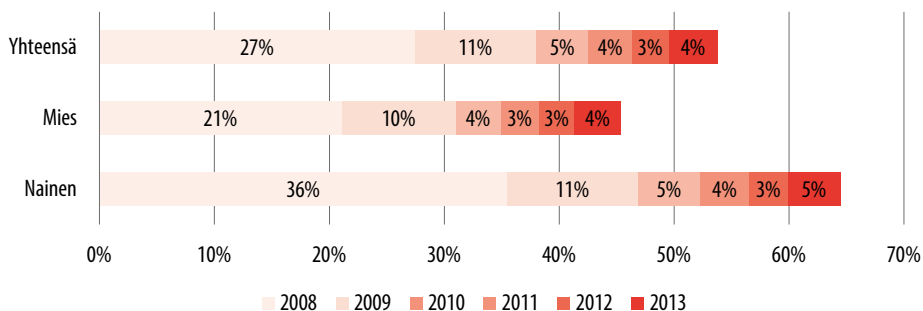

Maahanmuuttajat työnhakijoina

Kuviossa 5 on tarkasteltu maahanmuuttajien ilmoittautumista työnhakijaksi, jolloin he samalla tulevat työvoimapalvelujen ja kotoutumislain kriteerit täyttävät henkilöt myös kotoutumistoimenpiteiden piiriin. Kaikista vuoden 2008 vieraskielisistä maahanmuuttajista 27 prosenttia rekisteröityi työnhakijaksi heti samana vuonna ja 20 prosenttia seuraavien kolmen vuoden aikana. Vähän alle puolet ei ilmoittautunut työnhakijaksi, kun tarkastelujaksona on kuusi vuotta. Miesten ja naisten kohdalla työnhakijaksi rekisteröitymisessä on suuri ero: miespuolisista maahanmuuttajista 45 prosenttia ilmoittautui työnhakijaksi kuuden vuoden aikana, kun naisista tämä osuus oli 64 prosenttia. Maahanmuuttajista, jotka eivät ilmoittautuneet työnhakijaksi, noin neljännes oli koko tarkastelujakson ajan työvoiman ulkopuolella, ja loput olivat pääasiassa työssä kokematta lainkaan työttömyyttä.

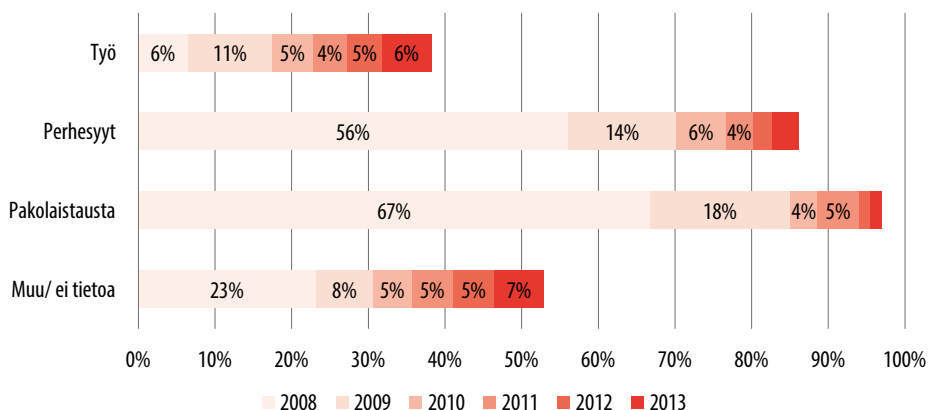

Kuvio 5. Vuoden 2008 vieraskieliset maahanmuuttajat: ensimmäinen työnhakijaksi rekisteröitymisen vuosi sukupuolen mukaan

Kuviossa 6 tarkastellaan työnhakijaksi rekisteröitymistä maahanmuuton syyn mukaan. Työperusteisesti Suomeen vuonna 2008 muuttaneista kuusi prosenttia ilmoittautui työvoimatoimistoon samana vuonna ja 11 prosenttia seuraavana vuonna. Kaikkiaan 38 prosenttia tarvitsi työvoimatoimistoa kuuden vuoden tarkastelujakson aikana. Sen sijaan turvapaikanhakijana tai pakolaisena tai heidän perheenjäsenään tulleista kaksi kolmannesta rekisteröityi työnhakijaksi heti maahanmuutovuonna ja lähes kaikki ennen pitkää. Myös perhesyistä muuttaneista yli puolet ilmoittautui työnhakijaksi heti ja 87 prosenttia kuuden vuoden aikana. Kotoutumistoimenpiteisiin osallistuminen edellyttää työnhakijaksi rekisteröitymistä.

Kuvio 6. Vuoden 2008 vieraskieliset maahanmuuttajat: ensimmäinen työnhakijaksi rekisteröitymisen vuosi maahanmuuton syyn mukaan

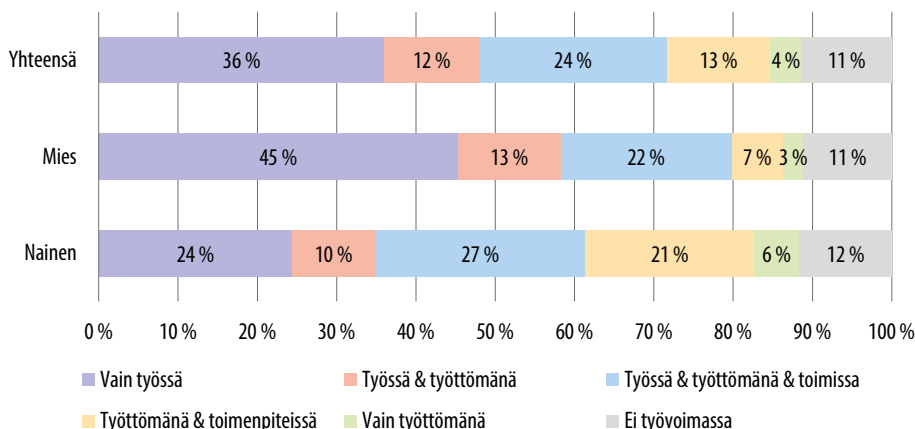

Maahanmuuttajat työmarkkinoilla

Seuraavat kuviot perustuvat seurantaan aikavälillä 2008–2013. Seurantamuuttaja on muodostettu sen perusteella, onko henkilöllä seuranta-aikana työkajsoja, työttömyyskajsoja ja toimenpiteisiin osallistumista vai ei. Tässä ei ole tarkasteltu työn, työttömyyden tai toimenpiteiden kestoja, vaan ainoastaan sitä, löytyykö mainittuja kajsotyyppejä henkilön työhistoriasta. Luokkaan ”ei työvoimassa” luettiin henkilöt, joilla ei seuranta-aikana ollut yhtään työ-, työttömyys- tai toimenpidekajsoja.

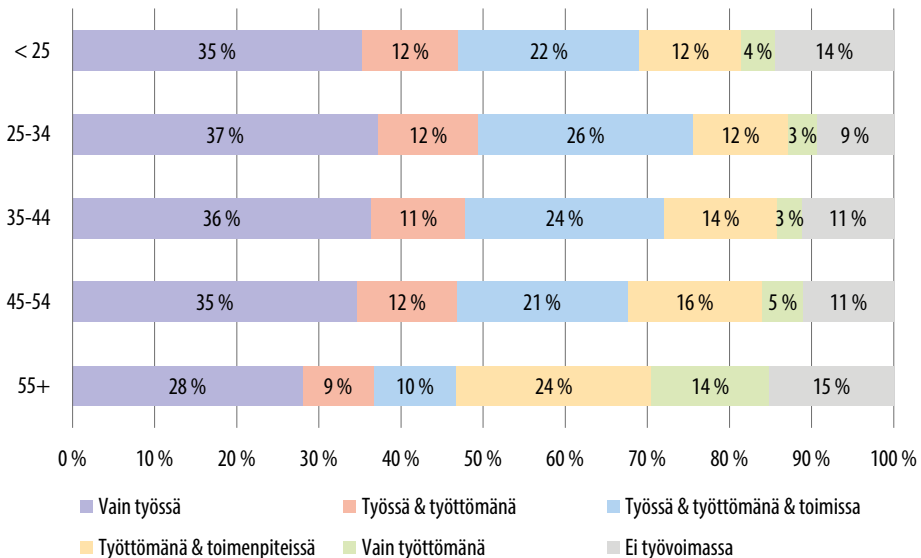
Vain osa maahanmuuttajista tulee työvoimapalvelujen ja kotoutumistoimenpiteiden piiriin. Osa siirtyy nopeasti työelämään: vuoden 2008 muuttajista 36 prosenttia oli työvoimaan kuulumisaikansa kokonaan vain työssä (ei työttömänä tai toimenpiteissä). 11 prosenttia jäi kokonaan työvoiman ulkopuolelle hakeutumatta työnhakijaksi tai kotoutumistoimenpiteisiin. Mielenkiintoista on, että tämä osuus oli yhtä suuri niin naisista kuin miehistäkin. Työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin, joista pääosa voidaan lukea kotoutumistoimenpiteiksi, osallistui yhteensä 37 prosenttia vuoden 2008 maahanmuuttajista 2008-2013 ajanjaksolla. Vain muutama prosentti oli sellaisia, jotka olivat olleet ainoastaan työttömänä (ei työssä eikä toimenpiteissä). Miehistä kotoutumis- tai muiden toimenpiteiden piiriin tuli vain 29 prosenttia, mutta naisista 48 prosenttia. (Kuvio 7.)

Kuvio 7. Vuoden 2008 maahanmuuttajat: aikavälillä 2008–2013 työvoimaan kuulumisen jakauma yhteensä ja sukupuolen mukaan

Työvoimaan osallistumisen jakauma vaihteli kuuden vuoden seuranta-aikana vain vähän iän mukaan (kuvio 8). Vanhimmassa ikäluokassa pelkästään tai ainakin osin työssä olleiden osuus oli jonkun verran pienempi ja toisaalta toimenpiteissä, työttömänä tai kokonaan työvoiman ulkopuolella olleiden osuudet suurempia kuin muissa ikäryhmissä.

Kuvio 8. Vuoden 2008 maahanmuuttajat: aikavälillä 2008–2013 työvoimaan kuulumisen jakauma iän mukaan

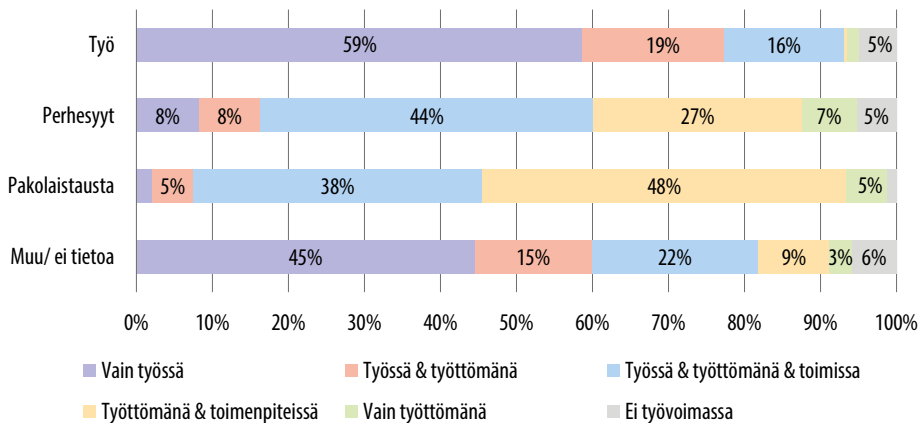

Kuviossa 9 on tarkasteltu työvoimaan osallistumista maahanmuuton synn mukaan. Työperusteisista maahanmuuttajista enemmistö oli kuuden vuoden aikana pelkästään työssä, runsas kolmannes sen lisäksi myös työttömänä ja 16 prosenttia myös toimenpiteissä⁶. Pakolaistaustaisista muuttajista lähes kaikki olivat olleet työttömänä työnhakijana ja myös osallistuneet kotoutumistoimenpiteisiin. Lisäksi lyhyemmän tai pidemmän aikaa työssä oli seuranta-aikana ollut 45 prosenttia henkilöis-

⁶ Viisi prosenttia työperusteisista maahanmuuttajista oli seurantamme mukaan kokonaan työvoiman ulkopuolella, mutta tämä on mahdollisesti osin tilastoharhaa. Ilmeisesti osa työperäisistä Suomeen tulijoista on ulkomaisen työnantajan palveluksessa, jolloin työsuhde ei välttämättä näy suomalaisissa rekistereissä.

tä. Samantapainen työmarkkinoille osallistumisen profiili oli perhesyistä maahan muuttaneilla. Tässä ryhmässä työssä olleiden osuus oli kuitenkin suurempi ja toimenpiteisiin osallistuneiden osuus jonkin verran pienempi kuin pakolaistaustaisilla. Muista Suomeen tulleista valtaosa oli seuranta-aikana työssä, mutta sen lisäksi myös työttömänä tai toimenpiteissä olleiden osuus oli selvästi suurempi kuin työperusteisilla maahanmuuttajilla.

Kuvio 9. Aikavälillä 2008–2013 työvoimaan kuulumisen jakauma maahanmuuton syyn mukaan

Vuosien 2003 ja 2008 maahanmuuttaja-työnhakijoiden osallistuminen kotoutumistoimenpiteisiin ja myöhempi työllistyminen

Seurattavan kohderyhmän määrittely

Seuraava tarkastelu perustuu TEM:n työnhakijarekisteristä tätä tutkimusta varten poimittuihin tietoihin kaikista henkilöistä, *jotka ovat muuttaneet Suomeen vuosina 2002–2003 tai 2007–2008⁷, olivat työnhakijana vastaavasti vuonna 2003 tai 2008 ja joiden äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame.*

Kotoutumistoimenpiteisiin osallistumisen seurantaa ei voitu tehdä FLEED-aineistolla, koska käytettävissä ei ollut tietoa kotoutumissuunnitelmien tekemisestä. Suunnitelmia koskevat tiedot ja eräät muut tarpeelliset lisätiedot saatiin työhallinnon rekisteristä niille vieraskielisille maahanmuuttajille, jotka olivat työnhakijoina vuosina 2003 tai 2008. Kotoutumistoimenpiteiden seurannassa käytimme siis tätä aineistoa, jonka etuna oli lisäksi se, että kyseessä on kokonaisuaineisto eikä otos. Tähän aineis-

---

7 Osa näistä henkilöistä on saattanut asua Suomessa aikaisemminkin. Otosta ei rajattu niin, että poimintakriteerinä olisi ollut henkilön ensimmäinen Suomeen muutto. Aikaisemmin Suomessa asuneiden ja Suomeen uudelleen muuttaneiden työmarkkina- ja elämäntilaisuudet ovat paremmat kuin ensimmäistä kertaa Suomeen muuttavien, mikä saattaa heijastua tuloksiin.

toon kuuluville seurantatiedot olivat käytettävissä vuoteen 2012 asti.)⁸ Aineiston puutteena voidaan pitää, että siihen ei sisälly niitä maahanmuuttajia, jotka eivät nimenomaan mainittuina vuosina olleet rekisteröityneenä työnhakijaksi.

Analyyseissä ovat mukana kaikki vuosina 2002–2003 tai 2007–2008 Suomeen muuttaneet vieraskieliset henkilöt, jotka olivat kirjautuneet työnhakijaksi siten, että heillä oli voimassa työnhaku vuoden 2003 tai 2008 aikana (riippumatta työnhaun alkamisajasta tai kestosta). Vuonna 2008 työnhakijana olleita, edellä mainitut ehdot täyttäviä henkilöitä, oli 6 662 henkilöä. Vuonna 2003 vastaavat ehdot täyttäneitä henkilöitä oli 4 016. Henkilömäärien ero johtuu maahanmuuton kasvusta verrattavien ajankohtien välillä.

Kotoutumistoimenpiteiden seurannan lähtökohtana on kotoutumissuunnitelman tekeminen. Kaikille vuonna 2003 tai 2008 työnhakijana olleille yllä mainitut ehdot täyttävälle maahanmuuttajille ei kuitenkaan seuranta-aikana rekisteröity kotoutumissuunnitelmaa. Osalle ei lainkaan löytynyt rekisteröityä suunnitelmaa, ja osalle ensimmäinen rekisteröity suunnitelma oli tavallinen työnhakusuunnitelma, jollainen tehdään kaikille työnhakijoille⁹.

Varsinaiseksi seurantapopulaatioksi halusimme erottaa henkilöt, joille ensimmäinen kotoutumissuunnitelma oli tehty aineiston poimintavuotena eli 2003 tai 2008. Syynä tähän valintaan oli varsinkin se, että jos kotoutumissuunnitelma tehtiin vasta 2009 tai myöhemmin, henkilön työmarkkinauraa ei ollut mahdollista seurata seurantakauden jälkeen kokonaista kalenterivuotta, koska viimeinen vuosi, jolta seurantatietoja oli käytettävissä, oli 2012. Huomattavalle osalle ensimmäinen suunnit-

8 Kaikki otoksen henkilöt olivat olleet työnhakijoina, mutta kaikilla ei ollut rekisteröityä työttömyyttä vuonna 2003 tai 2008. Tämä selittyy sillä, että myös työssä oleva henkilö voi rekisteröityä työnhakijaksi, mikäli hän esimerkiksi on aikeissa vaihtaa työpaikkaa. Lisäksi työvoiman ulkopuolella olevat henkilöt, esimerkiksi opiskelijat, voivat rekisteröityä työnhakijoiksi (mutta eivät työttömiksi työnhakijoiksi). Varhaisempaan tutkimuspopulaatioon kuuluvista seitsemän prosenttia ja myöhempään kuuluvista yhdeksän prosenttia ei ollut mainittuna vuonna työttömänä (eikä toimenpiteessä). Muita selvästi yleisempää tämä oli henkilöillä, jotka eivät laatineet seuranta-aikana kotoutumissuunnitelmaa, sekä niillä, joiden maahanmuuton syy oli työ. Varsinaiseen seurantapopulaatioon kuuluvista vain pari prosenttia ei rekisterin mukaan ollut ollut lainkaan työttömänä mainittuna aineiston poiminnan perusteena olleena vuonna.

9 Muutamassa harvassa tapauksessa ensimmäinen suunnitelma oli aktivoitumissuunnitelma, jollainen tehdään kuntouttavan työtoiminnan kohderyhmälle.

telman rekisteröintipäivä oli aineistossa vasta myöhemmin. Ensimmäisen suunnitelman tyyppiä ja kirjausajankohtaa koskevat tiedot on esitetty taulukoissa 1 ja 2.

Taulukko 1. 2002–2003 Suomeen muuttaneet vieraskieliset ja vuonna 2003 työnhakijana olleet: vuonna 2003 tai sen jälkeen tehdyn ensimmäisen suunnitelman tyyppi ja tekovuosi. Frekvenssit sekä rivi- ja sarakeprosentit.

Ensimmäisen suunnitelman tyyppi	Ensimmäisen suunnitelman laatimisvuosi						
	2003	2004	2005	2006	2007	Ei suunnitelmaa 2003 tai sen jälkeen	Yhteensä
Kotoutumissuunnitelma	1 919	289	114	44	8	0	2 374
Muu suunnitelma	269	53	127	135	130	0	714
Ei suunnitelmaa	0	0	0	0	0	928	928
Yhteensä	2 188	342	241	179	138	928	4 016
Kotoutumissuunnitelma	81 %	12 %	5 %	2 %	0 %		100 %
Muu suunnitelma	38 %	7 %	18 %	19 %	18 %		100 %
Ei suunnitelmaa						100 %	100 %
Yhteensä	54 %	9 %	6 %	4 %	3 %	23 %	100 %
Kotoutumissuunnitelma	88 %	85 %	47 %	25 %	6 %		59 %
Muu suunnitelma	12 %	15 %	53 %	75 %	94 %		18 %
Ei suunnitelmaa						100 %	23 %
Yhteensä	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Vuoden 2003 maahanmuuttajatyönhakijoista 59 prosenttia laati viiden vuoden aikana kotoutumissuunnitelman, ja 18 prosentille kirjattiin jokin muu suunnitelma. 23 prosentille ei työnhakijaksi ilmoittautumisesta huolimatta laadittu mitään rekisteröityä suunnitelmaa. Vuoden 2008 maahanmuuttajatyönhakijoista vastaavat osuudet olivat 70 prosenttia, 14 prosenttia ja 15 prosenttia (taulukot 1 ja 2, sarakeprosentit taulukoissa alimpana). Kotoutumis- tai muun vastaavan suunnitelman

laatiminen maahanmuuttajatyönhakijoille on selvästi yleisempää kuin muille työttömille.¹⁰

Jos maahanmuuttajatyönhakijoiden ensimmäinen suunnitelma oli kotoutumissuunnitelma, se valtaosin laadittiin pian maahanmuuton jälkeen. Viidennes vuoden 2003 ja neljännes vuoden 2008 maahanmuuttajatyönhakijoista laati kotoutumissuunnitelman, kun maahanmuutosta oli kulunut jo pari kolme vuotta. Jos ensimmäinen suunnitelma oli muu kuin kotoutumissuunnitelma, se useimmiten laadittiin, kun maahanmuutosta oli kulunut pitempi aika (taulukot 1 ja 2, riviprocentit taulukoissa keskellä varjostettuna).

Valitettavasti aineistoon ei sisälly tietoja mahdollisista vuonna 2002 tai 2007 tehdyistä suunnitelmista, joten ei voida olla varmoja, että vuonna 2003 tai 2008 tehty suunnitelma oli kaikkien kohdalla ensimmäinen heille tehty suunnitelma. Vuonna 2008 työnhakijana olleiden populaatioomme kuuluvista kotoutumissuunnitelma oli rekisteröity ensimmäisenä suunnitelmana vuonna 2008 yhteensä 3 505 henkilölle. Näistä 594 henkilölle ensimmäinen toimenpide oli alkanut jo ennen vuoden 2008 ensimmäistä suunnitelmaa, joten ilmeisesti heillä täytyi olla kotoutumissuunnitelma jo 2007. Kun nämä henkilöt jätettiin pois seurattavasta populaatiosta, siihen jäi yhteensä 2 909 henkilöä.

Vastaavasti vuonna 2003 työnhakijana olleiden populaatioomme kuuluvista kotoutumissuunnitelma oli rekisteröity ensimmäisenä suunnitelmana vuonna 2003 yhteensä 1 919 henkilölle. Näistä 430 henkilölle ensimmäinen toimenpide oli alkanut

---

10 Tutkimusten ja selvitysten mukaan kotoutumis- tai muun vastaavan suunnitelman laatiminen on keskimäärin yleisempää maahanmuuttajatyönhakijoille kuin työnhaku- tms. suunnitelman laatiminen työttömille yleensä. Työnhakusuunnitelma laadittiin säädettyssä ajassa (eli tuolloin viiden kuukauden kuluessa työttömyyden alkamisesta) noin puolelle vuonna 2003 työttömänä olleista. Viidenneksen kohdalla suunnitelmaa ei myöhemminkään laadittu, vaikka työttömyys kesti pitkäänkin. Useimmiten oli kuitenkin olemassa jonkin aikaisemman työttömyyden aikana laadittu vanha suunnitelma. (Aho ym. 2006.) Tuoreen työllistymissuunnitelmia koskevan selvityksen (Valtakari ym. 2016) mukaan vain vajaalle viidesosalle on laadittu työnhakusuunnitelma kahdessa viikossa työttömyyden alkamisesta, mikä on nykyinen määräaika. Vain yhdellä kolmasosalla yli kuusi kuukautta työttömänä olleista suunnitelma oli laadittu tai päivitetty tänä aikana. Runsaalla viidenneksellä asiakkaista suunnitelma oli yli kaksi vuotta vanha (emt., 13).

Suunnitelmien laatiminen ja päivittäminen on ajan myötä yleistynyt mutta ei ole ilmeisesti koskaan onnistunut asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Kun edellä mainittuja keskiarvolukuja verrataan tässä raportituihin lukuihin, havaitaan, että maahanmuuttajien kohdalla on suunnitelmien laatimisessa onnistuttu keskimääräistä paremmin.

jo ennen vuoden 2008 ensimmäistä suunnitelmapäivitystä, joten ilmeisesti heillä täytyi olla kotoutumissuunnitelma jo 2007. Kun nämä henkilöt jätettiin pois seurattavasta populaatiosta, siihen jäi yhteensä 1 489 henkilöä.

Taulukko 2. 2007–2008 Suomeen muuttaneet ja vuonna 2008 työnhakijana olleet maahanmuuttajat: vuonna 2008 tai sen jälkeen tehdyn ensimmäisen suunnitelman tyyppi ja tekovuosi. Frekvenssit sekä rivi- ja sarakeprosentit.

Ensimmäisen suunnitelman tyyppi	Ensimmäisen suunnitelman laatimisvuosi						Yhteensä
	2008	2009	2010	2011	2012	Ei suunnitelmaa 2008 tai sen jälkeen	
Kotoutumissuunnitelma	3 505	681	424	69	12	0	4 691
Muu suunnitelma	205	147	281	201	127	0	961
Ei suunnitelmaa	0	0	0	0	0	1 010	1 010
Yhteensä	3 710	828	705	270	139	1 010	6 662
Kotoutumissuunnitelma	75 %	15 %	9 %	1 %	0 %		100 %
Muu suunnitelma	21 %	15 %	29 %	21 %	13 %		100 %
Ei suunnitelmaa						100 %	100 %
Yhteensä	56 %	12 %	11 %	4 %	2 %	15 %	100 %
Kotoutumissuunnitelma	94 %	82 %	60 %	26 %	9 %		70 %
Muu suunnitelma	6 %	18 %	40 %	74 %	91 %		14 %
Ei suunnitelmaa						100 %	15 %
Yhteensä	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

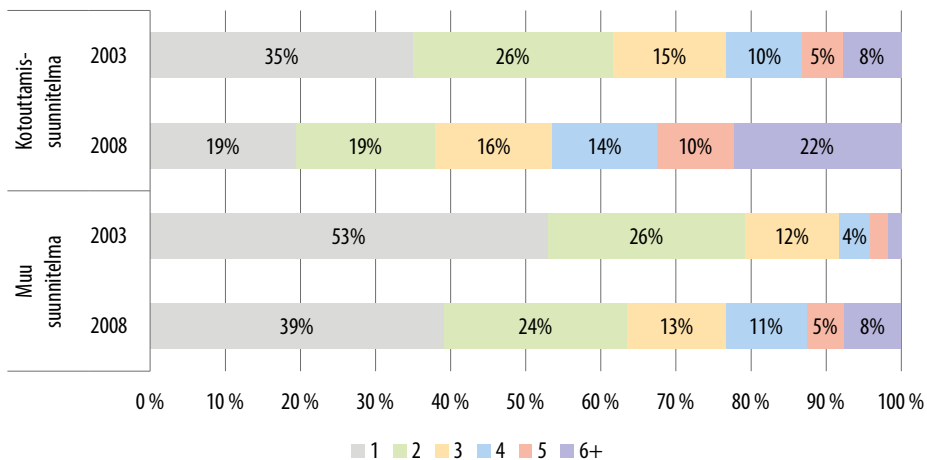
Jatkossa olemme jakaneet seurattavat populaatiot kolmeen ryhmään seuraavasti:

1. Seurantapopulaatio: ensimmäinen kotoutumissuunnitelma laadittu pian maahanmuuton jälkeen eli vuonna 2003 tai vuonna 2008.
2. Muut: ensimmäinen suunnitelma on muu työnhakusuunnitelma, tai kotoutumissuunnitelma on pääsääntöisesti laadittu myöhemmin. Tästä ryhmästä suurimmalla osalla seurantakausi on vielä kesken viimeisenä seuranta-vuonna, minkä vuoksi halusimme erottaa sen ensin mainitusta ryhmästä.
3. Ei rekisteröityä suunnitelmaa seuranta-aikana.

Seurantapopulaatioon kuuluvat kaikki vieraskieliset vuosina 2002–2003 tai 2007–2008 Suomeen muuttaneet, jotka olivat työnhakijana vuonna 2003 tai 2008 ja joille oli tehty mairittuna vuonna 2003 tai 2008 ensimmäisen kerran¹¹ kotoutumissuunnitelma. Tätä ryhmää verrataan niihin, joille kotoutumissuunnitelma tehtiin myöhemmin (joissakin tapauksissa aikaisemmin) tai tehtiin muu suunnitelma, sekä niihin, joille mitään suunnitelmaa ei lainkaan tehty. Suuri osa tarkasteluista kohdistuu pelkästään seurantapopulaatioon.

Jos kotoutumissuunnitelma tehtiin, sitä päivitettiin maahanmuuttajatyönhakijoiden kohdalla yleensä melko pian ja tarvittaessa useitakin kertoja viiden vuoden tarkastelujaksolla. *Kotoutumissuunnitelman päivittäminen on myös selvästi yleistynyt vertailtavien ajankohtien välillä.* Vuoden 2008 työnhakijamaahanmuuttajista noin viidenneksellä kotoutumissuunnitelmaa ei sen laatimisen jälkeen päivitetty, toisella viidenneksellä oli yksi päivitys, noin puolella vähintään kaksi päivitystä ja viidenneksellä vähintään kuusi päivitystä viiden vuoden aikana. Vaikuttaisi siis siltä, että maahanmuuttajia ei jätetä yksin etsimään polkuaan työmarkkinoilla, vaan suunnitelmia päivitetään työvoimavirkailijoiden kanssa tarvittaessa. (Kuvio 10.)

Kuvio 10. Ensimmäisen kotoutumis- tai muun suunnitelman 2003 tai 2008 tehneet: viiden vuoden aikana rekisteröityjen suunnitelmapäivitysten lukumäärä

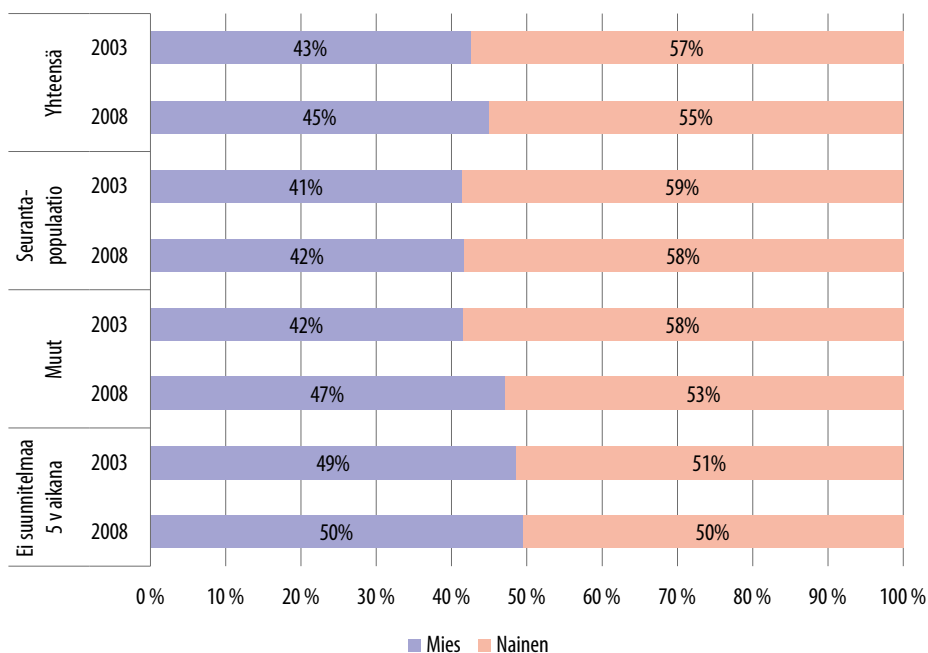

11 Ilmeisesti pienehkölle osalle seurantapopulaatioon kuuluvista ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on tehty jo vuonna 2002 tai 2007, mutta tästä ei aineistossa ole tietoa. Seurantapopulaatioon kuuluvat eivät kuitenkaan ole osallistuneet varsinaisiin kotoutumistoimenpiteisiin ennen poimintakriteerinä käytettyä vuosina 2003 tai 2008 päivättyä suunnitelmaa.

Maahanmuuttajatyönhakijoiden demografiaa

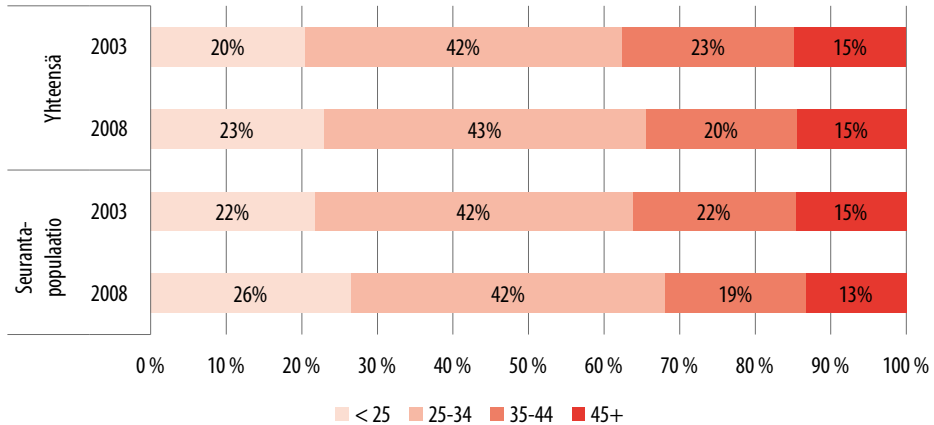
Työnhakijaksi rekisteröityneistä maahanmuuttajista naisia on vähän enemmän kuin miehiä. Vuonna 2003 naisten osuus oli 57 prosenttia ja 55 prosenttia vuonna 2008. Niistä, jotka eivät tehneet lainkaan kotoutumissuunnitelmaa seuranta-aikana, miehiä ja naisia oli yhtä paljon. (Kuvio 11.)

Kuvio 11. Maahanmuuttajatyönhakijoiden sukupuolijakaumat kotoutumissuunnitelman laatimisen mukaan

Valtaosa maahanmuuttajatyönhakijoista on nuoria aikuisia. Runsaat 40 prosenttia kuuluu 25–34-vuotiaiden ikäryhmään. Noin viidennes on alle 25-vuotiaita, ja 15 prosenttia on yli 45-vuotiaita. Verrattavien ajankohtien välillä nuorimman ikäryhmän suhteellinen osuus on hieman kasvanut, erityisesti kotoutumissuunnitelman pian maahanmuuton jälkeen tehneiden joukossa. (Kuvio 12.)

Kuvio 12. Maahanmuuttajatyönhakijoiden ikäjakaumat: kaikki yhteensä ja kotoutumissuunnitelman 2003 tai 2008 laatineet.

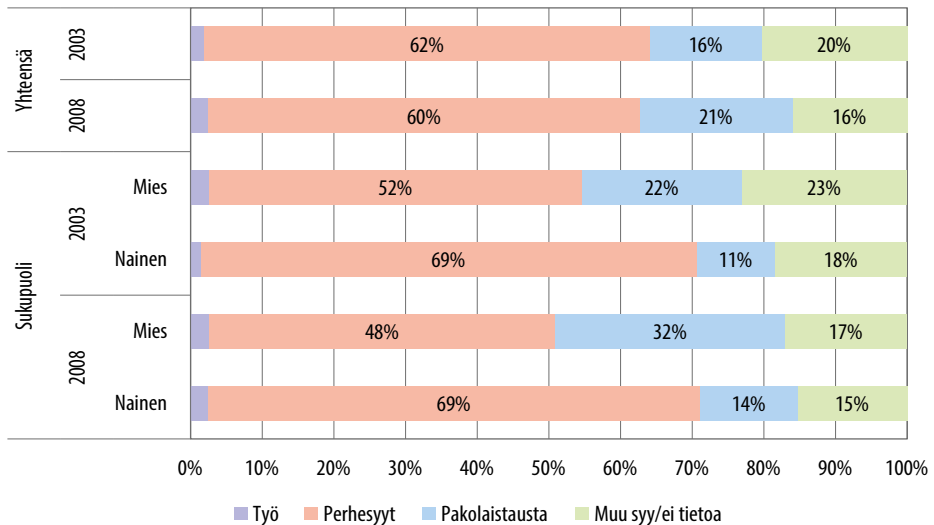
Valitettavasti maahanmuuttajatyönhakijoiden koulutustasosta on vain niukasti luotettavaa tietoa. Läheskään kaikesta ennen Suomeen tuloa hankitusta koulutuksesta ei tule merkintää Suomen tutkintorekisteriin (vrt. liitetaulukko 1; Forsander 2002, 148). Edustavan haastattelututkimuksen (Sutela & Larja 2015) mukaan maahanmuuttajista noin kaksi kertaa suurempi osuus on suorittanut perusasteen jälkeisen tutkinnon kuin mitä tutkintorekisterin tiedoista ilmenee. Maahanmuuttajien haastattelussa antaman tiedon mukaan heistä 17 prosenttia oli vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa. Tämä on selvästi suurempi osuus verrattuna koko väestöön, mutta korkeasti koulutettujen osuus oli lähes yhtä suuri kuin väestössä keskimäärin. Vastaavia tuloksia on saatu myös aiemmissa tutkimuksissa (esim. Forsander 2002, 148–149).

Kotoutujien maahanmuuton syyt ja perusteet

Kuviossa 13 on tarkasteltu maahanmuuton syiden jakaumaa seurantapopulaatiossa (ts. kotoutumissuunnitelman pian maahanmuuton jälkeen saaneet). Pian maahanmuuton jälkeen työnhakijaksi ilmoittautuneiden ja kotoutumissuunnitelman laatineiden joukossa on hyvin vähän niitä, jotka ovat muuttaneet Suomeen työn vuoksi, sillä tällaiset henkilöt ovat lähtökohtaisesti tulleet Suomeen (yleensä muuttohetkellä jo olemassa olevaan) työhön. Selvä enemmistö, noin 60 prosenttia, kotoutumissuunnitelman laatineista on muuttanut maahan perhesyistä. Vuonna 2003

pakolaistaustaisten osuus oli 16 prosenttia ja 21 prosenttia vuonna 2008. Loppuosa oli muuttanut muista syistä, tai syy ei ollut tiedossa. Vuonna 2008 kotoutumissuunnitelman tehneistä miehistä turvapaikanhakijataustaisia oli 32 prosenttia ja naisista 14 prosenttia (osuudet olivat jonkin verran nousseet molemmilla sukupuolilla vuodesta 2003). Työperusteisten muuttajien osuus kotoutujista oli yhtä vähäinen sekä miehistä että naisista.¹²

Kuvio 13. Vuonna 2003 tai 2008 ensimmäisen kotoutumissuunnitelmansa tehneet: maahanmuuton syyt sukupuolen mukaan

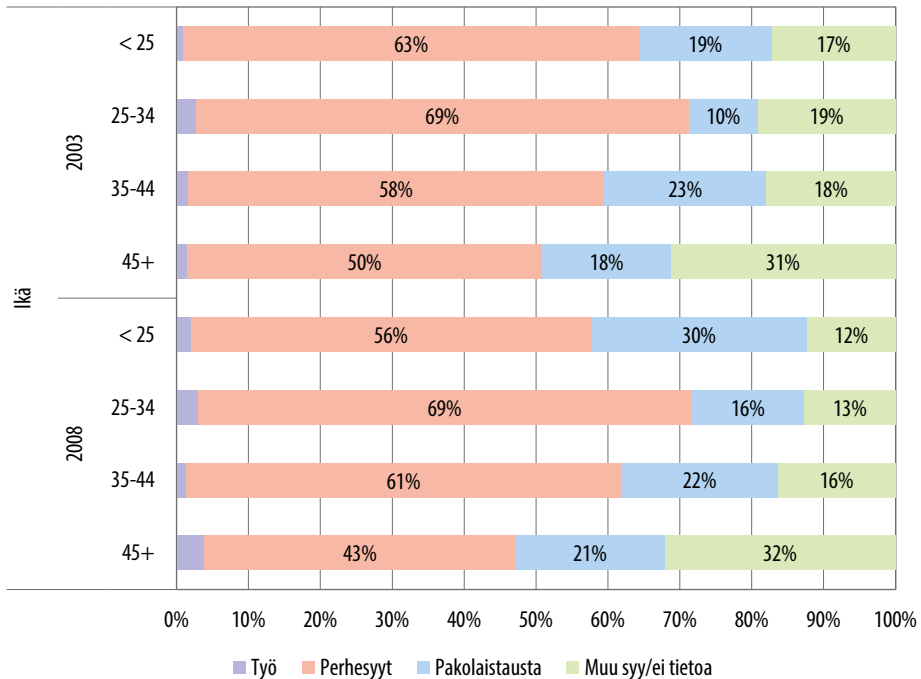

Liitekuviossa 1 on esitetty seurantapopulaatioon kuuluvien sukupuolijakaumat maahanmuuton syyn mukaan. Pakolaistaustaisista kotoutujista ja työperusteisten muuttajien pienestä ryhmästä selvä enemmistö (vuoden 2008 populaatiosta 63 prosenttia) oli miehiä. Perhesyistä muuttaneista puolestaan kaksi kolmannesta ja ryhmään ”muut” kuuluvista vähän yli puolet oli naisia.

12 Muuton syiden ja perusteiden luokitusta on tarkemmin esitelty raportin alkupuolella otsakkeen ”maahanmuuton syy” alla sekä liitteessä. Työperusteisista syistä muuttaneiden osuus on jonkin verran suurempi muiden maahanmuuttajatyönhakijoiden kuin heti maahanmuuton jälkeen kotoutumissuunnitelman laatineiden joukossa (vrt. liitekuvio 3).

Kuviossa 14 on esitetty maahanmuuton syiden jakaumat ikäryhmittäin. Pakolaistaustaisten osuus oli alhaisin 25–34-vuotiaiden ikäluokassa, jossa perhesyistä muuttaminen on tavallisin. Vuonna 2008 pakolaistaustaisten osuus oli kasvanut vuodesta 2003 varsinkin nuorimmassa alle 25-vuotiaiden ryhmässä. Yli 45-vuotiailla maahanmuuton syy oli ”muu tai tuntematon” muita ikäryhmiä yleisemmin. (Vrt. liitekuvio 2, jossa prosentiosuudet on laskettu toiseen suuntaan eli esitetty maahanmuuttajien ikäjakaumat muuton syyn mukaan.)

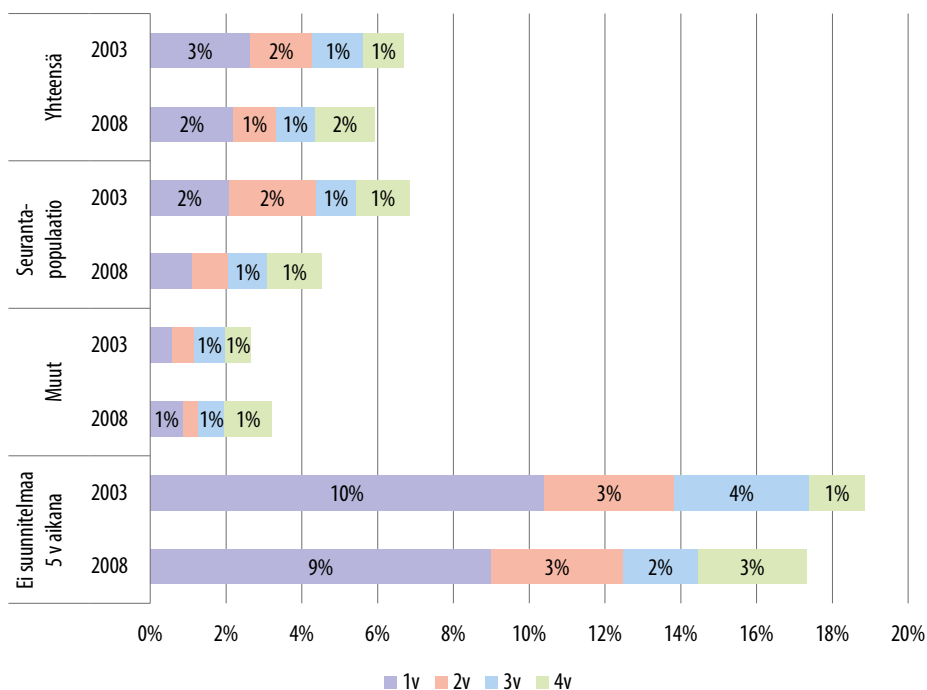
Kuvio 14. Vuonna 2003 tai 2008 ensimmäisen kotoutumissuunnitelmansa tehneet maahanmuuton syyt ikäryhmittäin

Maahanmuuttajatyönhakijoista pari prosenttia muutti vuosittain pois Suomesta. Vuoden 2003 maahanmuuttajatyönhakijoista 93 prosenttia ja vuoden 2008 maahanmuuttajatyönhakijoista 94 prosenttia asui Suomessa edelleen viiden vuoden kuluttua. Niistä, jotka eivät viiden vuoden kuluessa laatineet kotoutumissuunnitelmaa, noin kymmenen prosenttia poistui Suomesta jo noin vuoden kuluessa ja yhteensä 17–18 prosenttia viiden vuoden kuluessa. Selvästikin yksi syy siihen, että

maahanmuuttaja ei laadi kotoutumissuunnitelmaa, on se, että Suomessa asumisesta ei tule pitkäaikaista. Toisaalta ryhmään ”muut” kuuluvista suurin osa on laatinut ensimmäisen kotoutumis- tai muun suunnitelman vasta useamman vuoden Suomessa asuttuaan. Tässä ryhmässä poislähtijöitä oli vastaavasti muita ryhmiä vähemmän. (Kuvio 15.)

Kuvio 15. Maahanmuuttajatyönhakijat: viiden vuoden aikana maasta poistuneiden osuudet kotoutumissuunnitelman laatimisen mukaan (maassaolon kesto vuosiksi pyöristettynä, muut asuivat edelleen Suomessa seurannan lopussa)

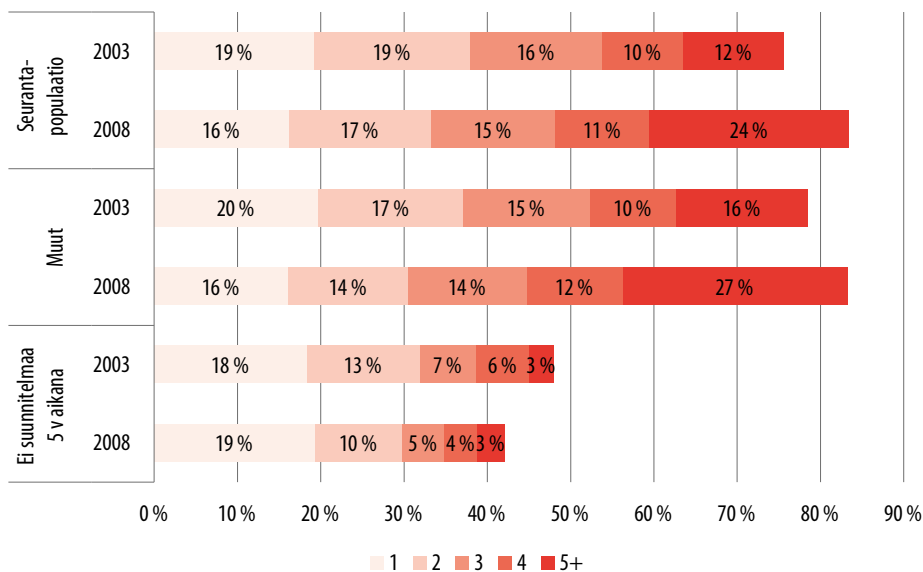

Pakolaistaustaisista työnhakijoista lähes kaikki asuivat Suomessa vielä viiden vuoden kuluttua (vuoden 2003 populaatiossa viiden vuoden kuluessa pois muuttaneita oli kaksi prosenttia ja vuoden 2008 populaatiossa yksi prosentti). Keskimääräistä selvästi useammin tarkastelujakson aikana Suomesta poistuivat ne, joiden maahanmuuton syy oli ”muu tai tuntematon”, vuoden 2003 populaatiossa poismuuttaneita oli tässä ryhmässä 17 ja vuoden 2008 populaatiossa 19 prosenttia.

Osallistuminen kotoutumistoimenpiteisiin

Seuraavassa kuviossa 16 on tarkasteltu kotoutumis- ja muiden toimenpiteiden kohdistamista maahanmuuttajaryhmiin käyttäen mittarina toimenpiteiden lukumäärää¹³. Tavoitteena on ollut tarkastella erityisesti kolmen vuoden kotoutumisajanjakson aikaisia toimenpiteitä. Tarkastelussa on siten huomioitu kaikki aikavälillä 2003–2006 ja 2008–2011 alkaneet toimenpiteet. Käytännössä tämä tarkoittaa kotoutumissuunnitelman laatineiden kohdalla kotoutumislain mukaisia toimenpiteitä, joita voidaan tarjota kolmen vuoden ajan¹⁴ ensimmäisen suunnitelman päiväyksen lukien.

Kuvio 16. Maahanmuuttoa seuraavien kolmen vuoden aikana alkaneiden toimenpiteiden lukumäärä (seurantapopulaatio = kotoutumissuunnitelma laadittu vuoden sisällä maahanmuutosta)

13 Rekisteröityjen toimenpidejaksojen määrää lisää se, että toisinaan tosiasiallisesti saman toimenpiteen jatkuminen lyhyen katkoksen jälkeen rekisteröidään uutena toimenpidejaksona.

14 Perustelluista syistä, esim. vanhempainvapaan vuoksi, kotoutumisaikaa voidaan joissakin tapauksissa pidentää enintään viiteen vuoteen.

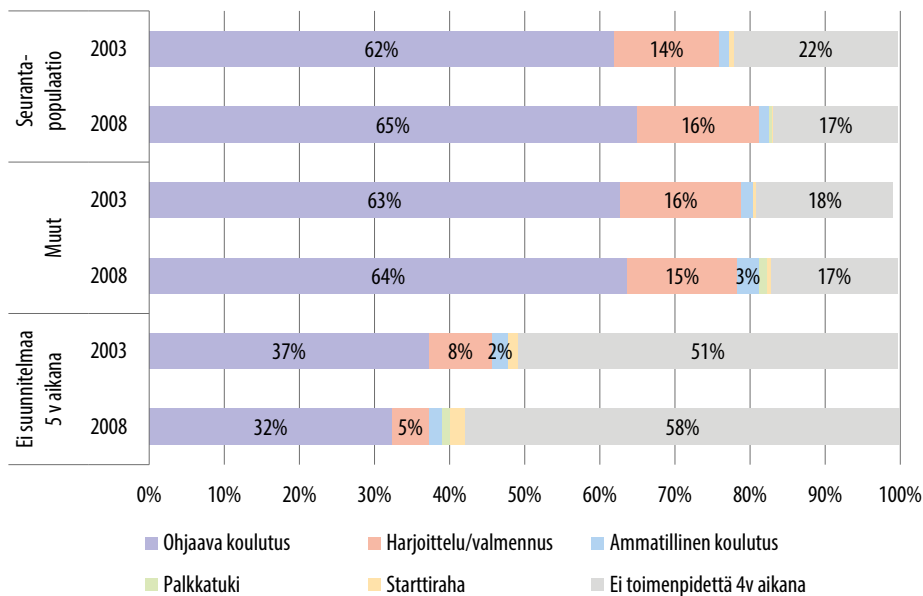

Maahanmuuttajatyönhakijoiden osallistuminen toimenpiteisiin on yleistä. Tavallisesti osallistuttiin useaan toimenpiteeseen, ja yli puolet osallistuneista osallistui vähintään kolmeen toimenpiteeseen. Osallistuminen yleensä sekä toistuvasti osallistuminen ovat yleistyneet vertailtavina ajankohtina. Vuonna 2003 ensimmäisen kotoutumissuunnitelmansa laatineista 76 prosenttia ja vuonna 2008 vastaavasta ryhmästä 83 prosenttia osallistui vähintään yhteen toimenpiteeseen. Vuoden 2003 seurantapopulaatiosta 12 prosenttia osallistui vähintään viiteen toimenpiteeseen, ja vuoden 2008 populaatiossa tämä osuus oli 24 prosenttia. Noin prosentilla toimenpitejakoja oli jopa kymmenkunta (enintään 12). Seurantapopulaatioon vuonna 2008 kuuluneista 17 prosenttia ja 24 prosenttia vuonna 2003 ei osallistunut lainkaan toimenpiteisiin maahanmuuton jälkeisinä kolmena vuotena.

Muun suunnitelman ensiksi laatineiden tai kotoutumissuunnitelman myöhemmin laatineiden kohdalla osallistuminen oli kolmen vuoden tarkastelujaksolla suunnitteen yhtä yleistä kuin varsinaisessa seurantapopulaatiossakin (ts. kotoutumissuunnitelman pian maahanmuuton jälkeen saaneet). Myös niiden ryhmästä, joilla ei ollut rekisteröityä suunnitelmaa, vajaa puolet osallistui kolmen vuoden tarkastelujaksolla toimenpiteisiin, monet useita kertoja. Näköjään toimenpiteisiin osallistuttiin myös ilman edeltävää suunnitelman laatimista, vaikka periaatteessa suunnitelman pitäisi olla osallistumisen edellytys.

Kuviossa 17 on esitetty kolmivuotisella seurantakaudella alkaneen ensimmäisen toimenpiteen jakaumat sen mukaan, onko kotoutumissuunnitelma ollut ensimmäinen suunnitelma vai ei. Ohjaavana koulutuksena annettava *kotoutumiskoulutus on selvästi yleisin toimenpide*, ja harjoittelu ja valmennus ovat myös yleisiä. Muut toimenpiteet ovat kotoutujilla ensimmäisenä toimenpiteenä varsin harvinaisia.

Kuvio 17. Työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin osallistuneet työnhakijamaahanmuuttajat: kolmivuotisen tarkastelujakson ensimmäinen toimenpide (seurantapopulaatio = kotoutumissuunnitelma laadittu vuoden sisällä maahanmuutosta)

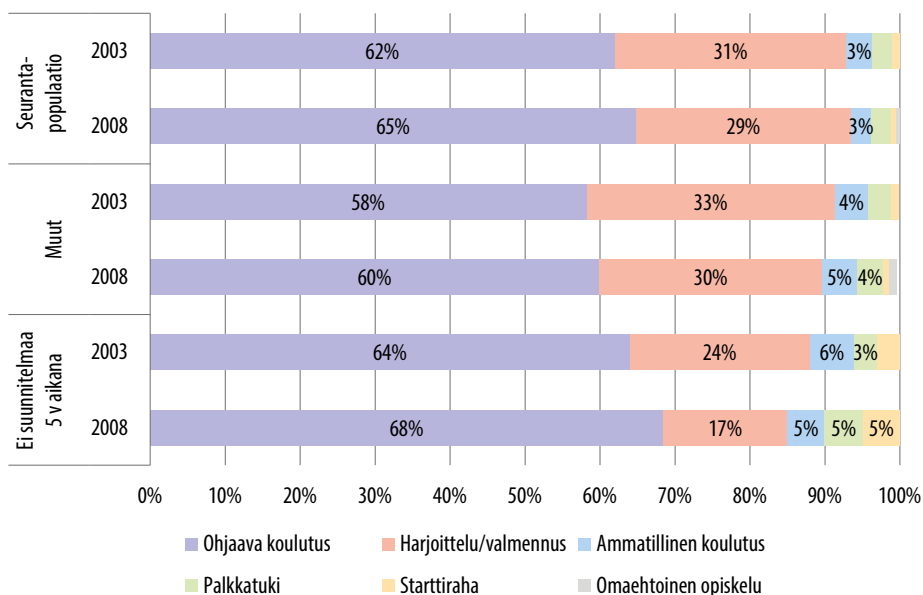

Ensimmäisen toimenpiteen jakauma oli varsin samanlainen sekä niillä, jotka pian maahanmuuton jälkeen laativat kotoutumissuunnitelman, että muilla suunnitelman laatineilla. Myös niillä, jotka eivät tehneet suunnitelmaa, ensimmäinen toimenpide oli useimmin kotoutumiskoulutus tai harjoittelu tai valmennus. Muihin toimenpiteisiin osallistuminen oli tässäkin ryhmässä harvinaista, mutta suhteellisesti vähän yleisempää kuin suunnitelman laatineilla. Myös seuraava toimenpide oli ylivoimaisesti useimmiten kotoutumiskoulutus tai harjoittelu/valmennus (liitetaulukko 2).

Kaikista kolmivuotisella seuranta-ajalla alkaneista toimenpiteistä selvästi yli puolet on ollut kotoutumiskoulutusta ja noin 30 prosenttia harjoittelu- tai valmennusjaksoja. Vain muutama prosentti toimenpiteistä on ollut ammatillista koulutusta, palkkatukityötä tai starttirahajaksoja. Starttirahaa ovat saaneet lähinnä ne, joille ei ole tehty kotoutumistai muuta suunnitelmaa (tosin vain pieni osa tässäkin ryhmässä). Myös palkkatukityö

on tässä (pienehkössä) ryhmässä yleisempää kuin suunnitelman laatineilla, ja erityisesti harjoittelu/valmennus on harvinaisempaa. (Kuvio 18.)¹⁵

Kuvio 18. Kaikille maahanmuuttajatyönhakijoille noin kolmen vuoden kuluessa maahanmuutosta kohdistettujen toimenpiteiden jakauma (seurantapopulaatio = kotoutumissuunnitelma laadittu vuoden sisällä maahanmuutosta)

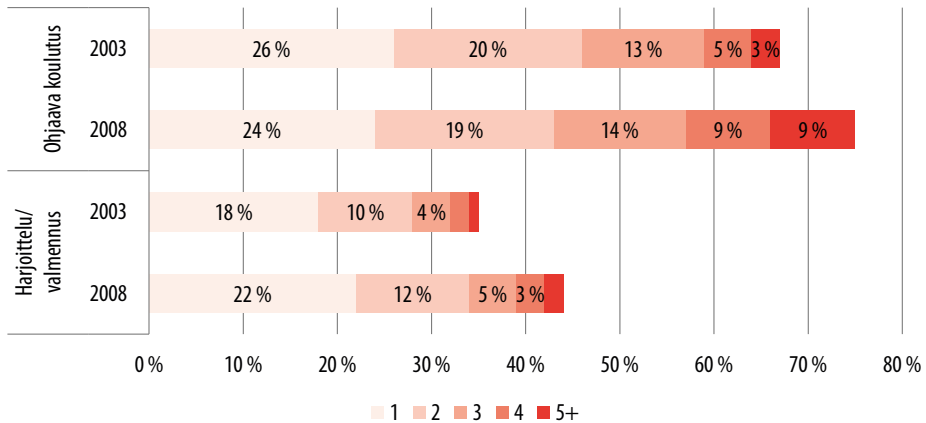
Seuraavissa kuvioissa on esitetty, kuinka moni kotoutujista oli osallistunut erityyppisiin toimenpiteisiin. Kolme neljästä osallistui kotoutumiskoulutukseen vähintään kerran ja noin puolet vähintään kahdesti ja noin joka kymmenes vähintään viisi kertaa.¹⁶ Myös työharjoitteluun tai valmennukseen osallistutaan usein, ja 44 prosenttia on osallistunut vähintään kerran ja heistä puolet vähintään kahdesti. Näitä yleisim-

¹⁵ Huomattakoon, että kuviossa 18 on tilastoyksikkönä toimenpide, ei henkilö, kuten muissa raportin kuvioissa. On siis laskettu yhteen kaikki toimenpiteet, joihin maahanmuuttajatyönhakijat seurantakaudella osallistuivat. Toimenpiteitä oli tyypillisesti kullakin henkilöllä useita.

¹⁶ Kotoutumiskoulutus muodostuu moduuleista, ja henkilön osallistuminen näihin moduuleihin voidaan rekisteröidä erillisinä toimenpiteinä. Tämä lisää toimenpiteeseen osallistumisen määriä näennäisesti.

piä toimenpiteitä siis tyypillisesti tarjotaan kotoutujille useita tai useassa toisiaan seuraavassa jaksossa¹⁷. (Kuvio 19.)

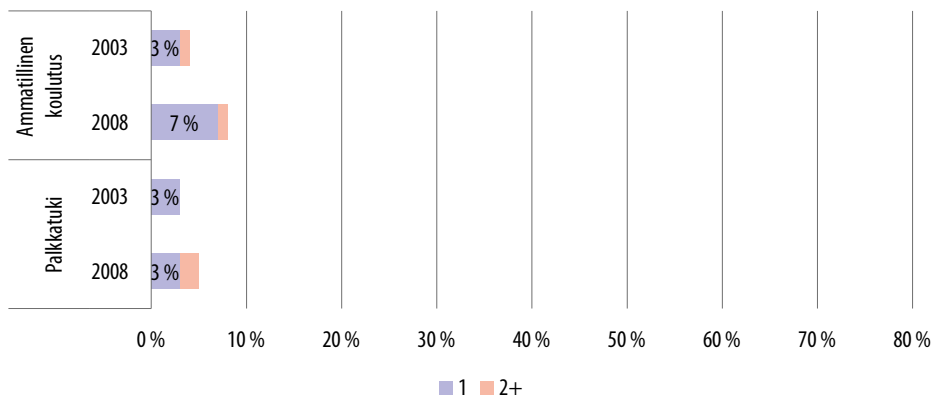
Kuvio 19. Vuonna 2003 tai 2008 ensimmäisen kotoutumissuunnitelmansa tehneet: kolmen vuoden kotoutumisajanjakson aikana alkaneiden kotoutumiskoulutus- (ohjaava koulutus) ja harjoittelu-/valmennusjaksojen määrät

Muihin toimenpiteisiin on kotoutumisajanjaksolla osallistunut varsin pieni osa kohderyhmästä. Ammatilliseen koulutukseen osallistui kotoutumiskaudella noin neljä prosenttia vuonna 2003 ensimmäisen kotoutumissuunnitelmansa tehneistä, ja vuoden 2008 seurantapopulaatiossa osuus oli kahdeksan prosenttia. Palkkatukea saaneiden vastaavat osuudet olivat kolme ja viisi prosenttia. (Kuvio 20.). Osuudet ovat siis pieniä, vaikka tutkimukset ovat osoittaneet, että edellä mainitut lähellä työelämää olevat toimenpiteet ovat työllistymisen kannalta tehokkaimpia (esim. Kostiainen ja Laakso 2014; Tuomaala 2016).

¹⁷ Rekisteröity jaksojen lukumäärä voi olla teknisistä syistä suurempi kuin "todellinen" eri toimenpiteiden lukumäärä – jos toimenpide välillä keskeytyy mistä tahansa syystä, asiallisesti saman toimenpiteen myöhempi jatkuminen kirjautuu uudeksi toimenpiteeksi.

Kuvio 20. Vuonna 2003 tai 2008 ensimmäisen kotoutumissuunnitelmansa tehneet: kolmen vuoden kotoutumisajanjakson aikana alkaneiden ammatillisen koulutuksen ja palkkatukijaksojen lukumäärät

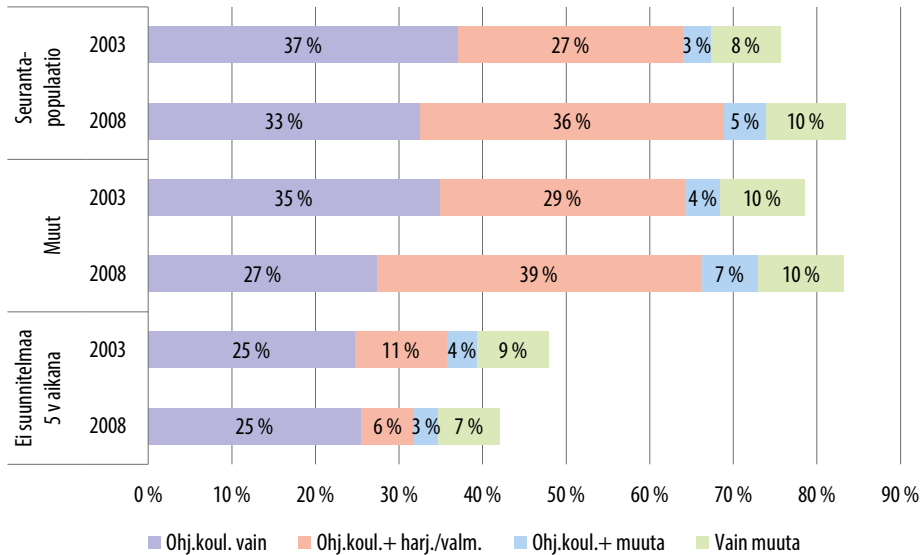

Muihin kuin edellä mainittuihin toimenpiteisiin osallistuminen oli hyvin harvinaista. Kuntouttavaan työtoimintaan maahanmuuttajatyönhakijoista osallistui kolmen vuoden seuranta-aikana vain muutamia henkilöitä ja starttirahaa sai seuranta-aikana noin prosentti. Omaehtoinen opiskelu työttömyysturva- tai kotoutumisetuudella on ollut käytössä vuodesta 2010 alkaen. Vuoden 2008 maahanmuuttajatyönhakijoista noin prosentti aloitti tässä toimenpiteessä seuranta-aikana.

Toistuva osallistuminen kotoutumiskoulutukseen sekä osallistuminen harjoitteluun tai valmennukseen on maahanmuuttajilla yleistä mutta kaikkiin muihin työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin harvinaista. Näistä syistä tarkastelemme kolmen vuoden kotoutumiskauden aikaisen osallistumisen profiileja, joissa on yhdistetty erilaisiin toimenpiteisiin osallistuminen.

Kuviossa 21 olemme tarkastelleet osallistumisprofiileja kotoutumissuunnitelman laatimisen mukaan kumpanakin ajankohtana. Karkeasti kolmannes osallistui vain kotoutumiskoulutukseen ja toinen kolmannes sen lisäksi myös harjoitteluun tai valmennukseen. Viime mainitun ryhmän osuus kasvoi ajankohtien välillä. Lisäksi muutama prosentti osallistui kotoutumiskoulutukseen (ja useimmiten myös harjoitteluun/valmennukseen) sekä lisäksi muihin toimenpiteisiin. Noin kymmenen prosenttia ei osallistunut kotoutumiskoulutukseen mutta kylläkin muihin toimenpiteisiin. 70–80 prosenttia muista toimenpiteistä toteutettiin kotoutumiskoulutuksen jälkeen.

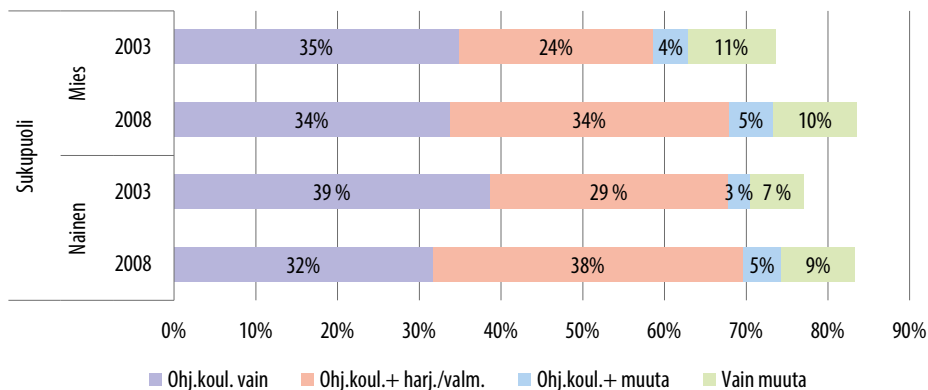
Kuvio 21. Maahanmuuttajatyönhakijoiden osallistuminen toimenpiteisiin kolmevuotisella kotoutumisajanjaksolla: osallistumisprofiilien jakaumat (seurantapopulaatio = kotoutumissuunnitelman vuoden sisällä maahanmuutosta saaneet)

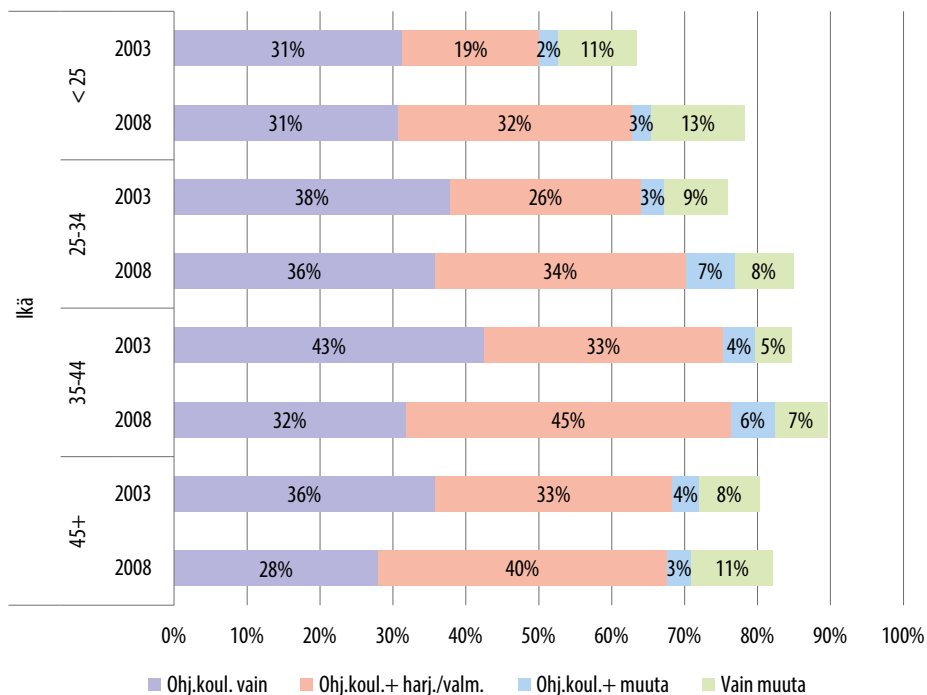
Kotoutumistoimenpiteisiin osallistuminen taustamuuttujien mukaan

Naiset osallistuivat toimenpiteisiin miehiä hieman useammin vuonna 2003 ensimmäisen kotoutumissuunnitelmansa laatineiden ryhmässä, mutta vuonna 2008 sukupuolten välillä ei ollut mainittavaa eroa (kuvio 22). Ikäryhmien väliset erot eivät ole suuria, mutta eniten osallistuvat 33–45-vuotiaat ja vähiten nuorimmat ja vanhimmat. Osallistuminen on kasvanut kaikissa ikäryhmissä ajankohtien välillä, eniten nuorimmassa ikäryhmässä. (Kuvio 23.)

Kuvio 22. Vuonna 2003 tai vuonna 2008 ensimmäisen kotoutumissuunnitelmansa tehneiden osallistuminen toimenpiteisiin kolmevuotisella kotoutumisajanjaksolla: osallistumisprofiilien jakaumat sukupuolittain

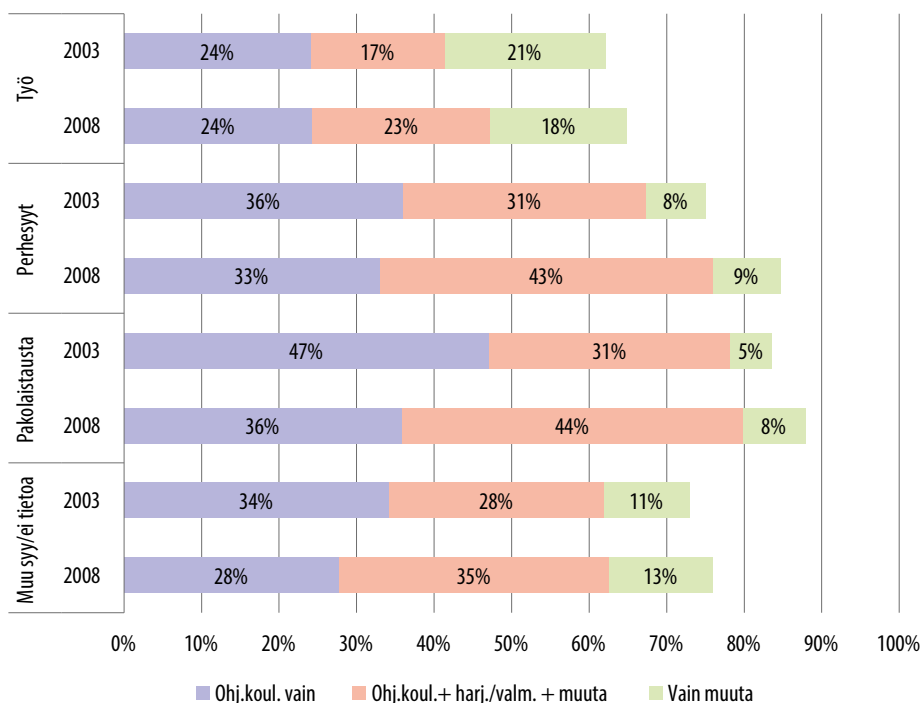

Kuvio 23. Vuonna 2003 tai vuonna 2008 ensimmäisen kotoutumissuunnitelmansa tehneiden osallistuminen toimenpiteisiin kolmivuotisella kotoutumisajanjaksolla: osallistumisprofiilien jakaumat ikäryhmittäin

Kuviosta 24 näemme, että eniten toimenpiteisiin osallistuivat pakolaistaustaiset maahanmuuttajat ja selvästi muita vähemmän työn vuoksi muuttaneet. Ero vastaa ryhmien välisiä eroja toimenpiteiden tarpeessa: työn vuoksi muuttaneet eivät lähtökohtaisesti ajaudu työvoimapalveluiden pariin heti maahanmuuton jälkeen. Valittujen tarkasteluajankohtien välillä kaikissa muuttosyyn ryhmissä lisääntyi erityisesti niiden osuus, jotka osallistuivat kotoutumiskoulutuksen lisäksi myös harjoitteluun tai valmennukseen.

Kuvio 24. Vuonna 2003 tai 2008 ensimmäisen kotoutumissuunnitelmansa tehneiden osallistuminen toimenpiteisiin kolmivuotisella kotoutumisajanjaksolla: osallistumisprofiilien jakaumat maahanmuuton syyn mukaan

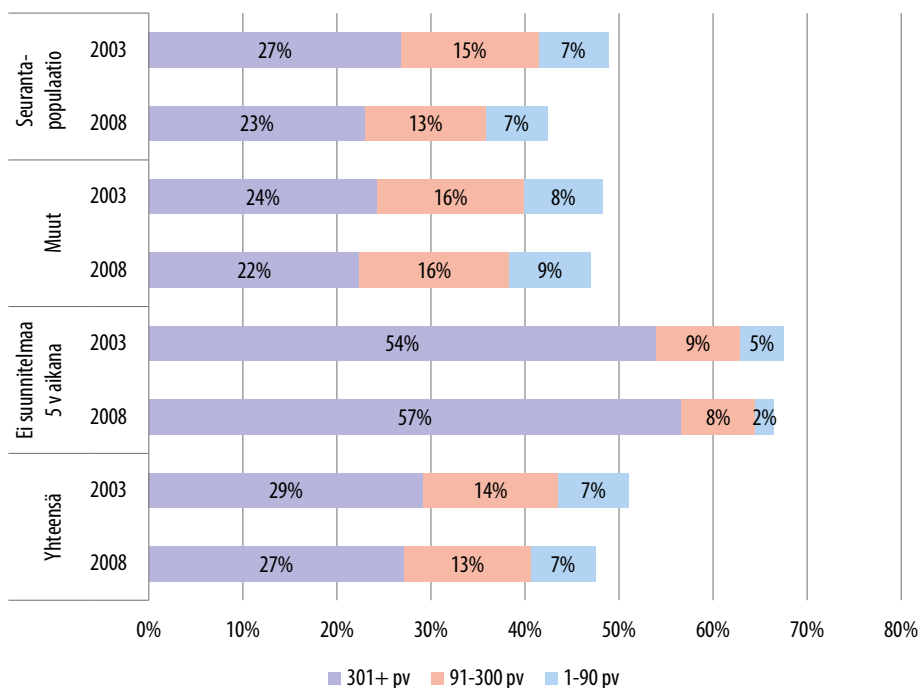
Toimenpiteiden osuus vaihteli sen mukaan, kuinka paljon samaan aikaan oltiin työssä. Nopeasti työmarkkinoille päässeet ja kotoutumisajanjaksolla jo työssä olleet osallistuivat muita vähemmän toimenpiteisiin (liitekuvio 4).

Työllistymisen seuranta

Maahanmuuttajien työmarkkina-asemaa on seurattu vain niiden henkilöiden osalta, jotka asuivat Suomessa vielä viiden vuoden kuluttua maahanmuutosta. Seuranta-
muuttujana olemme käyttäneet ensinnäkin työssäolon määrää kolmivuotisen ko-
toutumisajanjakson jälkeisenä kalenterivuotena (2007 ja 2012) kuvaavaa muuttujaa.
Kuviossa 25 on esitetty sen luokiteltu jakauma kotoutumissuunnitelman laatimisen
mukaan. Varsinaiseen seurantapopulaatioon kuuluvista eli pian maahanmuuton
jälkeen kotoutumissuunnitelman tehneistä noin neljännes oli työssä koko seuran-
tavuoden 2007 tai 2012, vajaa neljännes ainakin jonkun verran ja vähän yli puolet ei
lainkaan.

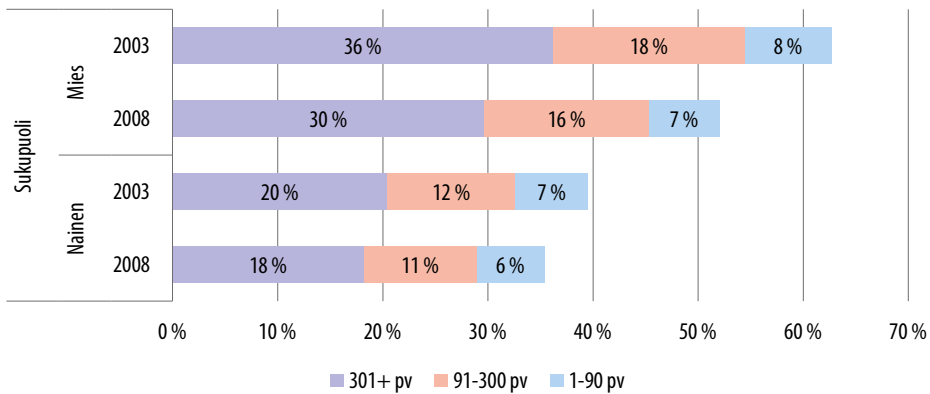
Kuvio 25. Maahanmuuttajatyönhakijat kotoutumissuunnitelman laatimisajankohdan 2003 tai 2008 mukaan: työssäolopäivien määrä viimeisenä seurantavuotena 2007 tai 2012 (seurantapopulaatio= kotoutumissuunnitelman vuoden sisällä maahanmuutosta saaneet)

Niistä, joille ei ollut laadittu lainkaan suunnitelmaa, yli puolet oli työssä käytännöllisesti katsoen koko seurantavuoden ajan ja noin kolmannes ei ollut seurantavuonna lainkaan työssä. Tässä ryhmässä työssäolo on huomattavasti yleisempää kuin kotoutumis- tai muun suunnitelman laatineilla. Syynä on se, että heidän työllistyvyytensä oli keskimäärin muita parempi jo maahan tullessa, jolloin suunnitelman laatiminen ei ollut yhtä tarpeellista kuin muilla. Kaikissa ryhmissä työllisyys on jonkin verran heikentynyt ajankohtien välillä, kun työllisyystilanne muutenkin Suomessa selvästi heikkeni.

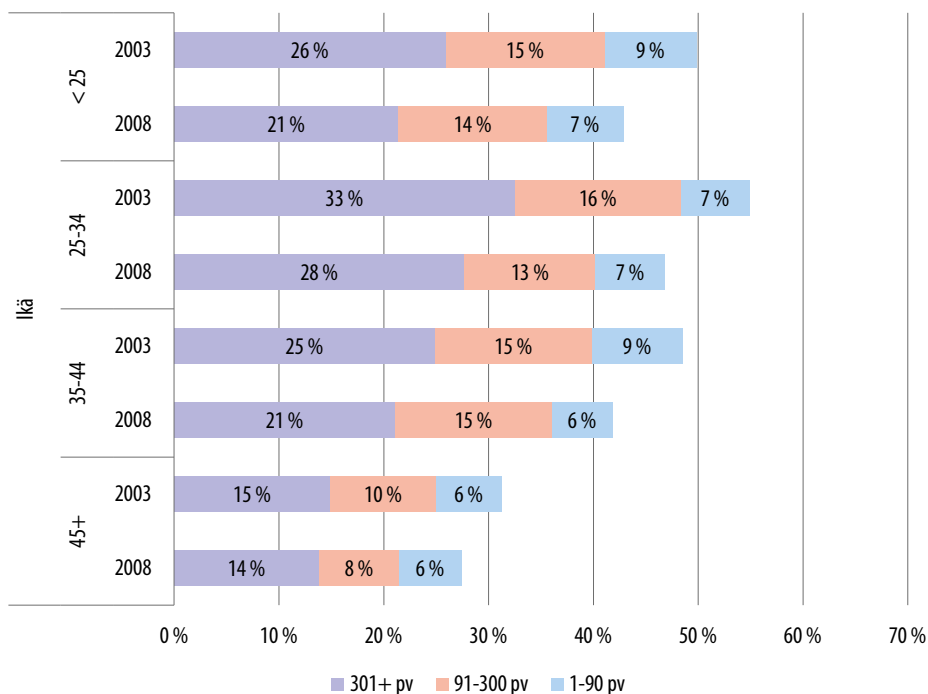
Kuviosta 26 näemme, että kotoutustoimenpiteisiin osallistuneet miehet työllistyivät olennaisesti naisia paremmin. Maahanmuuttajamiesten työllisyys on ajankohtien välillä heikentynyt hieman enemmän kuin naisten. Miesten työllisyys heikkeni finanssikriisin jälkeen naisten työllisyyttä enemmän yleensäkin Suomen työmarkkinoilla.

Kuvio 26. Vuonna 2003 tai 2008 ensimmäisen kotoutumissuunnitelmansa tehneiden työssäolo viimeisenä seurantavuotena 2007 tai 2012 sukupuolittain

Kotoutumiskoulutukseen osallistuneista ne, jotka sen aloittaessaan olivat 25–34-vuotiaita, sijoituivat sittemmin työmarkkinoille jonkin verran paremmin kuin vanhemmat ikäryhmät (kuvio 27). Työtä etsivien menestys työmarkkinoilla vaihtelee Suomessa yleisestikin samaan tapaan iän mukaan.

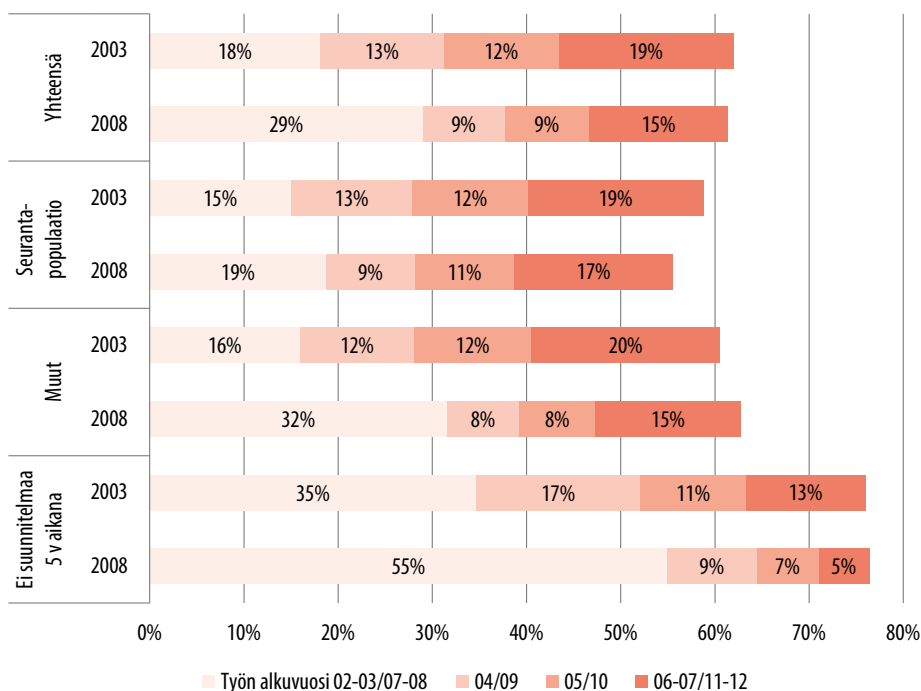
Kuvio 27. Työssä olevien osuus vuonna 2003 tai 2008 ensimmäisen kotoutumissuunnitelmansa tehneiden joukossa viimeisenä seurantavuotena 2007 tai 2012 ikäryhmittäin.

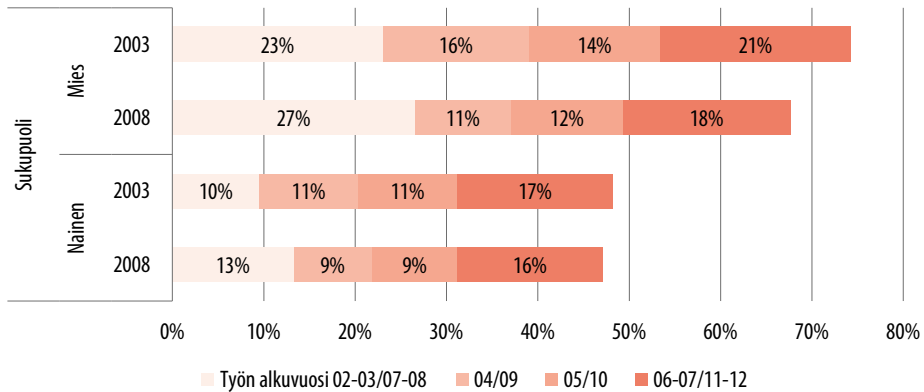
Toisena seurantamuuttujana olemme käyttäneet sitä, kuinka nopeasti maahanmuuttaja saa ensimmäisen työpaikkansa avoimilla työmarkkinoilla (tämä muuttaja ei huomioi työsuhteen kestoa eikä työn jatkuvuutta seuranta-aikana). Kuviossa 28 on esitetty ensimmäisen työn alkuvuoden jakaumat suunnitelman laatimisen mukaan. Vuoden 2003 maahanmuuttajatyönhakijoista 15 prosenttia ja vuoden 2008 vastaavasta ryhmästä 29 prosenttia työllistyi ensimmäisen kerran työnhakunsa ensimmäisenä vuonna. Selityksenä tälle voinee olla, että vuonna 2008 maahanmuuttajista aikaisempaa suurempi osa ilmoittautui nopeasti työnhakijaksi – nekin, jotka 2003 olisivat etsineet työnsä ilman TE-toimiston apua. Tätä oletusta puoltaa se, että tämä ero ajankohtien välillä oli pienin ensimmäisen kotoutumissuunnitelmansa 2003 tai 2008 tehneiden seurantapopulaatioissa, selvästi suurempi suunnitelman myöhemmin tehneiden ryhmässä ”muut” ja suurin ryhmässä, joka ei lainkaan tehnyt suunnitelmaa seuranta-aikana. Ryhmässä ”muut” nopeasti ensimmäisen työpaikkansa hankkineet ovat ilmeisesti olleet työssä jo ennen suunnitelman laatimista, mikä selittänee heidän kohdallaan sen, että suunnitelmaa ei laadittu pian maahantulon jälkeen.

Pitemmällä aikavälillä työpaikan löytämisessä ei ajankohtien välillä ollut suurta eroa. Viiden vuoden seuranta-aikana ensimmäisen työpaikkansa löysi molempina ajankohtina hiukan yli 60 prosenttia. Varsinaisessa seurantapopulaatiossa työllistymisen tapahtui hieman keskimääräistä hitaammin, ja ne, jotka eivät tehneet suunnitelmaa, työllistyivät selvästi muita nopeammin. Viidessä vuodessa ainakin kerran työllistyi 76 prosenttia. Mikäli työllistymisedellytykset olivat hyvät, kotoutumissuunnitelmaa ei tarvittu, tai sitä ei edes ehditty laatia. Ensimmäisen työn saaminen onnistui miehiltä paljon naisia nopeammin (kuvio 29).

Kuvio 28. Maahanmuuttajatyönhakijoiden ensimmäisen työsuhteen alkuvuosi kotoutumissuunnitelman laatimisvuoden mukaan (seurantapopulaatio = kotoutumissuunnitelma laadittu noin vuoden sisällä maahanmuutosta)

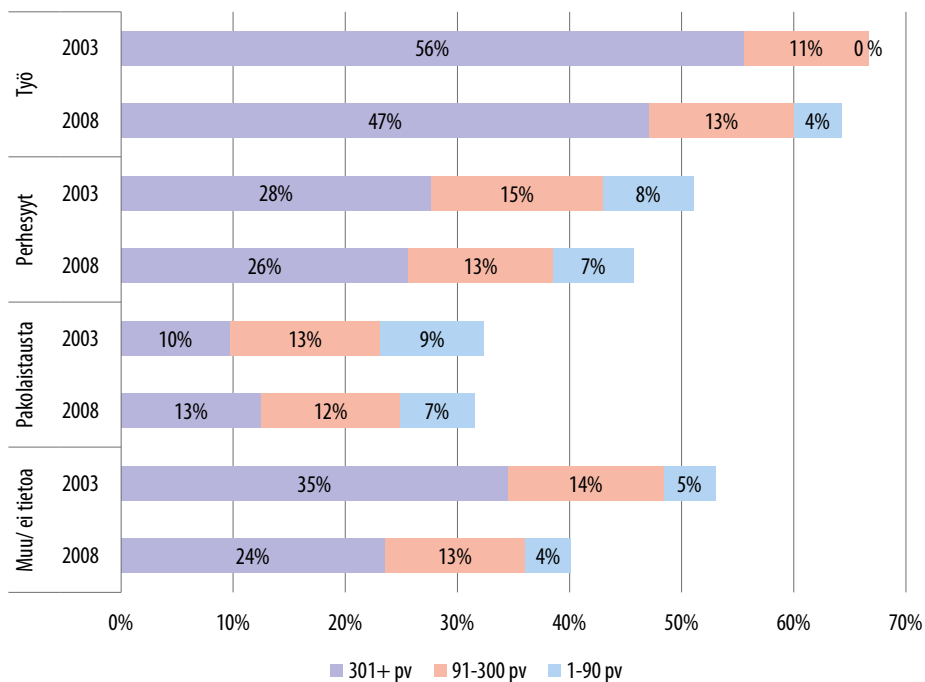

Kuvio 29. Vuonna 2003 tai 2008 ensimmäisen kotoutumissuunnitelmansa tehneiden ensimmäinen työllistymisvuosi sukupuolen mukaan

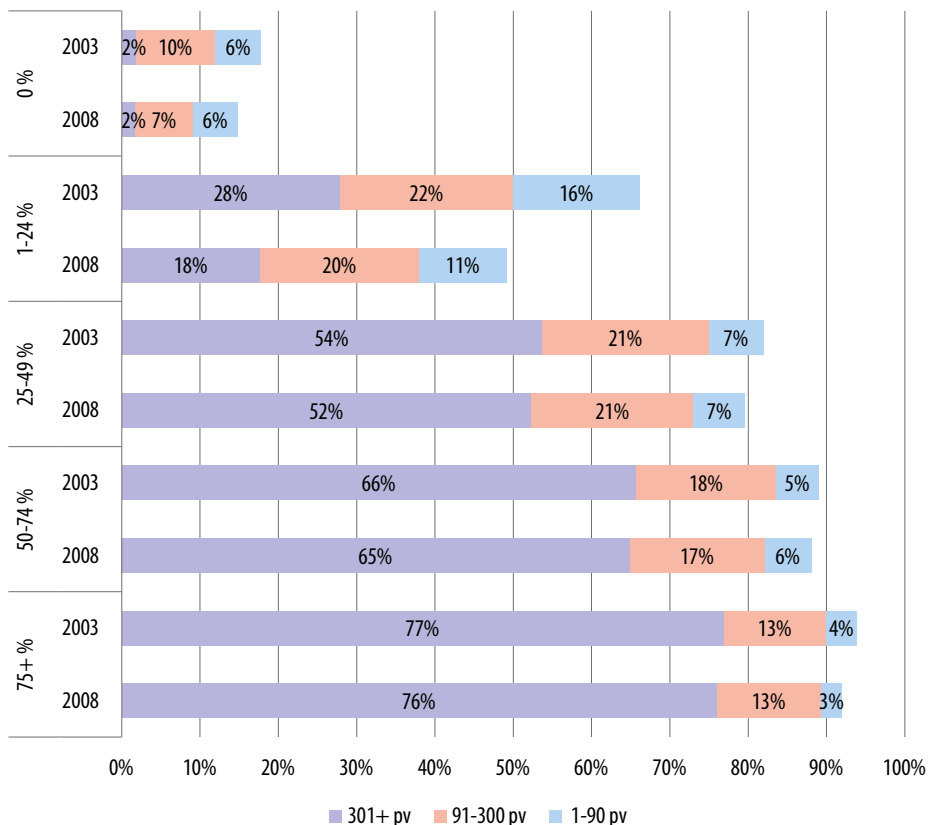
Työperusteisesti Suomeen muuttaneet mutta myöhemmin kotoutumistoimenpiteisiin osallistuneet työllistyivät uudelleen nopeasti. Pakolaistaustainen työllistyminen oli muita ryhmiä hitaampaa. Nämä erot on raportoitu myös aiemmissa tutkimuksissa (vrt. aiempi kirjallisuuskatsaus). Viime mainituista kymmenesosa oli töissä koko viimeisen seurantavuoden, ja kolmannes oli töissä lyhyemmän aikaa. (Kuvio 30.)

Kuvio 30. Vuonna 2003 tai 2008 ensimmäisen kotoutumissuunnitelmansa tehneiden työssäolo viimeisenä seurantavuotena 2007 tai 2012 maahanmuuton syyn mukaan

Työllistyminen jo kolmivuotisella kotoutumisajanjaksolla selittää selvästi työssäoloa kotoutumisjakson jälkeisenä seurantavuotena (kuvio 31). Näyttää siltä, että jos henkilö oli ollut kotoutumiskaudella työssä yli neljäsosan työvoimaan kuulumisajasta, työllistyminen sen jälkeisenä seurantavuotena on lähes yhtä yleistä verrattuna siihen, että henkilö oli ollut kotoutumisajanjaksolla vielä selvästi enemmän työssä. Sen sijaan vain vähän työssä kotoutumisajanjaksolla olleilla myöhempi työssäolo oli harvinaisempaa, ja se harvinaistui työllisyystilanteen heikennyttyä vuoden 2008 jälkeen. Niistä, jotka eivät kotoutumiskaudella olleet lainkaan päässeet työnsyrjään kiinni, vain noin 15 prosenttia työllistyi kotoutumisjakson jälkeisenä seurantavuotena, kun kotoutumiskaudella työssä olleista valtaosa oli työssä myös sen jälkeisenä seurantavuotena. Kotoutumisajanjakson aikaisen työssäolon yhteys seurantavuoden työssäoloon on selvästi vahvempi kuin kotoutumistoimenpiteiden, kuten tuonempana esitettävät tulokset osoittavat.

Kuvio 31. Vuonna 2003 tai 2008 ensimmäisen kotoutumissuunnitelman tehneiden työssäolopäivien määrä viimeisenä seurantavuotena 2007 tai 2012 kotoutumisajanjakson aikaisen työssäolon mukaan

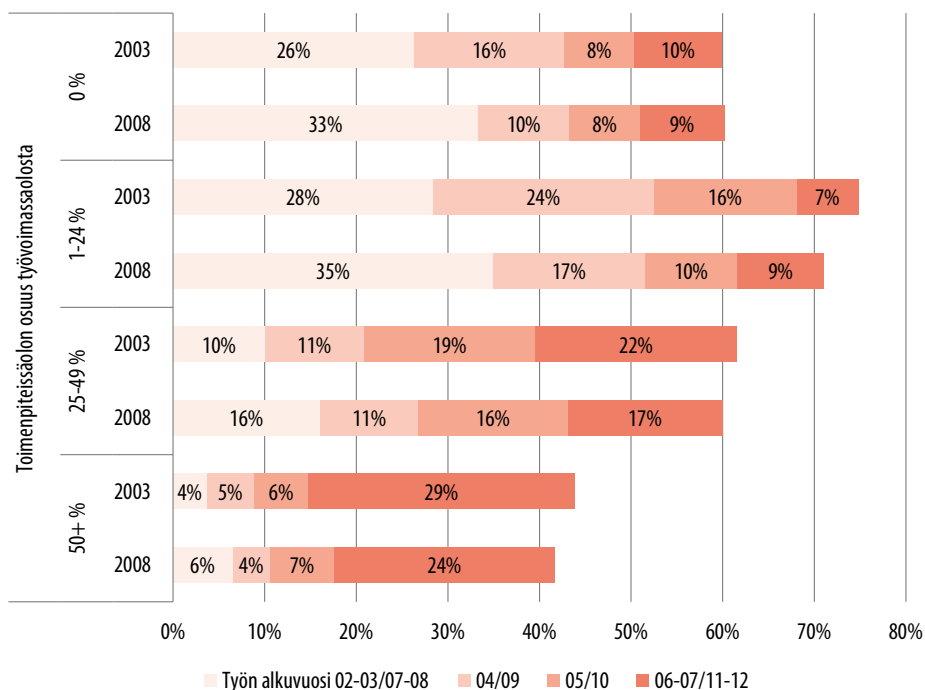

Toimenpiteisiin osallistuminen ja myöhempi työssäolo

Seuraavaksi tarkastelemme työmarkkina-asemaa kotoutumis- ja muihin toimenpiteisiin osallistumisen mukaan. Tarkastelu kohdistuu varsinaiseen seurantapopulaatioon eli niihin, joille kotoutumissuunnitelma oli tehty vuoden sisällä maahanmuutosta. Kuviossa 32 osallistumista on mitattu osallistumisen keston osuutena työvoimaan kuulumisajasta (johon on luettu kaikki toimenpiteet). Vähän toimenpiteisiin

osallistuneet (1–24 % siitä ajasta, kun henkilö on kuulunut työvoimaan) ovat työllistyneet jonkin verran nopeammin verrattuna muihin eli kokonaan osallistumattomiin sekä enemmän osallistuneisiin. He kuuluvat ryhmään, joka on laatinut kotoutumissuunnitelman pian maahanmuuton jälkeen, ja heille on voitu tarjota työllistymistä osuvasti tukevaa koulutusta tai muita toimenpiteitä. Toisaalta lyhytkestoinen osallistuminen ei ole ollut kaikille riittävää, ja eniten osallistuneet ovat ilmeisesti muita vaikeammin työllistyviä ja työllistyvät vähemmän osallistuneita hitaammin. Tähän viittaa sekin, että yli puolet niistä, jotka olivat kotoutumisajanjaksolla toimenpiteissä ja työllistyivät, löysivät työpaikan vasta kotoutumiskauden lopulla tai sen jälkeen, ja vähän yli puolet ei löytänyt seuranta-aikana ensimmäistäkään työpaikkaa.

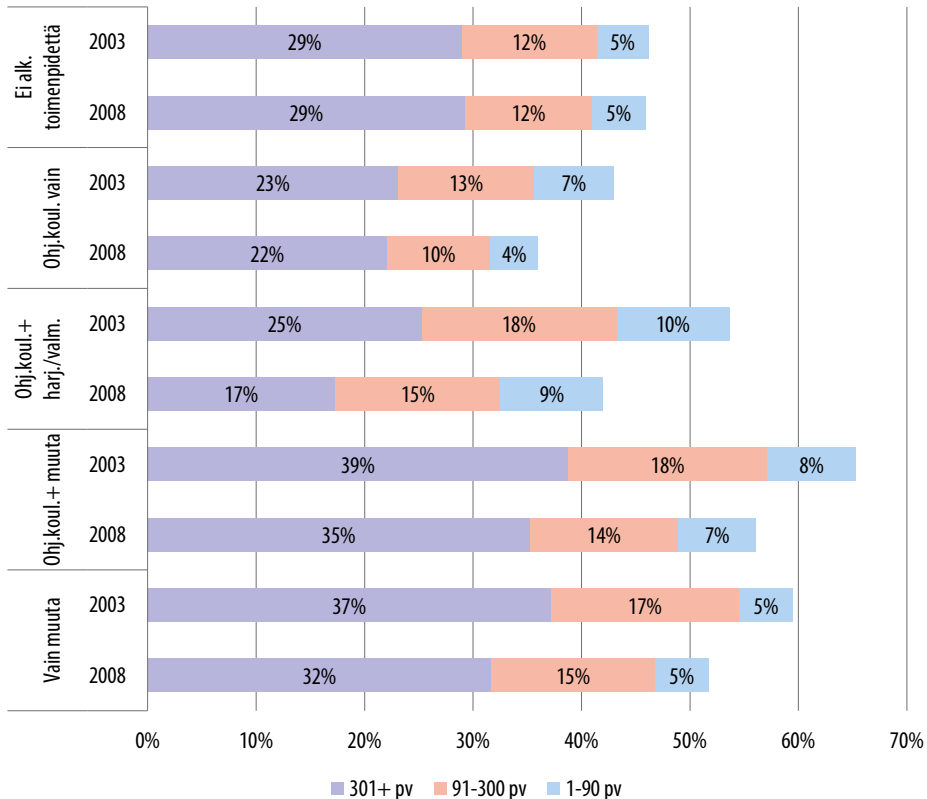
Kuvio 32. Vuonna 2003 tai 2008 ensimmäisen kotoutumissuunnitelmansa tehneiden ensimmäisen työsuhteen alkamisvuosi kotoutumisajanjakson aikaisiin toimenpiteisiin osallistumisen mukaan

Kuviossa 33 on tarkasteltu työssäolopäivien määrää kotoutumisajanjakson jälkeisenä seurantavuotena toimenpiteisiin osallistumisen mukaan. Ne, jotka osallistuivat kotoutumiskoulutukseen mutta eivät mihinkään muuhun, ovat työllistyneet hiekan heikommin kuin ne, jotka eivät olleet osallistuneet mihinkään toimenpiteeseen. Syynä on valikoituminen: monet ei-osallistuneista eivät tarvinneet toimenpiteitä työllistyäkseen. On kiinnostavaa, että kotoutumiskoulutuksen lisäksi muihin toimenpiteisiin tai pelkästään muihin toimenpiteisiin osallistuneet työllistyivät paremmin kuin ne, jotka eivät olleet lainkaan osallistuneet toimenpiteisiin. Tämä viittaa siihen, että mikäli henkilön työllistymisvalmiudet ilman toimenpiteitä eivät olleet hyviä, kotoutumiskoulutuksen lisäksi tarvittiin muitakin toimenpiteitä. Mikäli sellaisiin osallistuttiin, se paransi työllistymisvalmiuksia. Työllistymisvalmiudet parantuivat erityisesti niiden pienten ryhmien kohdalla, jotka osallistuivat ammatilliseen työvoimakoulutukseen tai saivat palkkatukea. Liitekuviiossa 5 on tehty vastaava tarkastelu käyttäen seurantamittarina ensimmäisen työsuhteen alkuvuotta. Tulokset ovat hyvin samanlaiset kuin käytettäessä seurantavuoden työssäolon määrää työmarkkina-aseman mittarina.

Kuvio 33. Vuonna 2003 tai 2008 ensimmäisen kotoutumissuunnitelman tehneiden työssäolopäivien määrä viimeisenä seurantavuotena 2007 tai 2012 toimenpiteisiin osallistumisen mukaan

Seuraavassa kuviossa 34 on tarkasteltu vielä seurantavuoden työssäolopäivien keskiarvoja eräisiin toimenpiteisiin osallistumisen mukaan. Vuonna 2008 kotoutumissuunnitelman tehneillä oli kaikissa ryhmissä jonkin verran vähemmän työssäoloa vuonna 2012 kuin vuoden 2003 ryhmiin kuuluvilla vuonna 2007. Tämä johtuu työllisyystilanteen muutoksesta. Huonossa työllisyystilanteessa toimenpiteet menettävät yleisesti vaikuttavuuttaan parempiin aikoihin verrattuna.

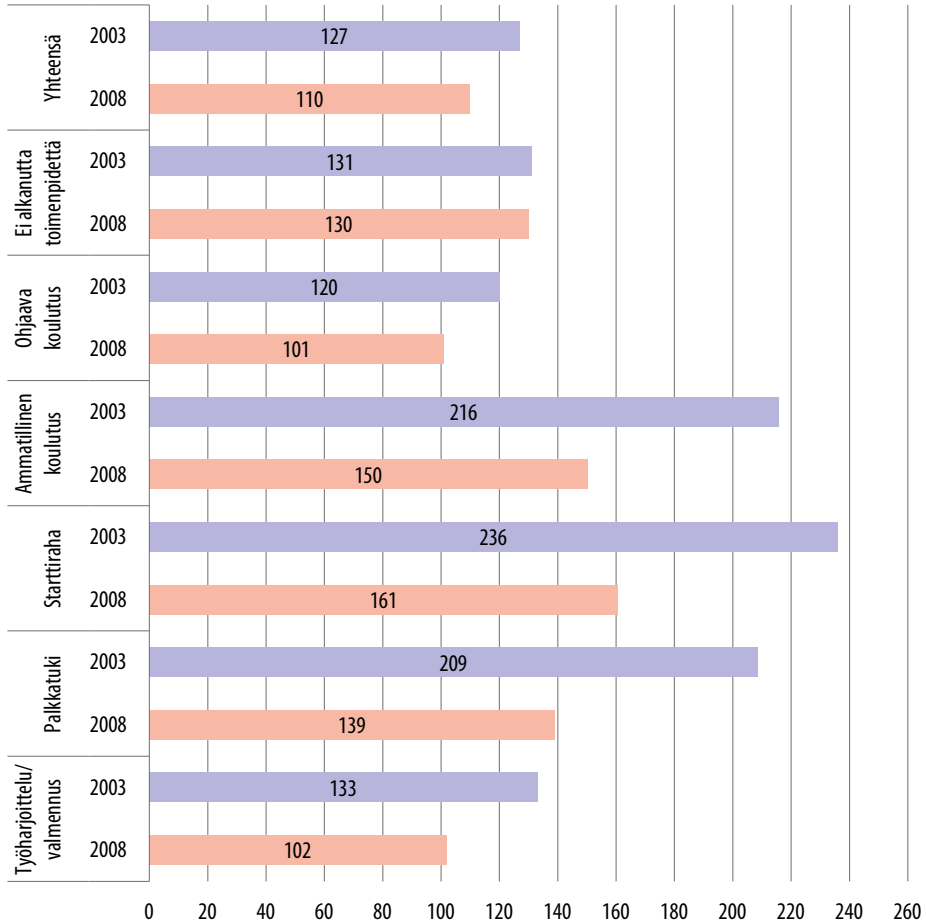
Niiden ryhmässä, jotka eivät olleet osallistuneet mihinkään toimenpiteisiin, oli enemmän työssäolopäiviä kolmevuotisen seurantajakson jälkeisenä seurantavuotena kuin niillä, jotka olivat osallistuneet kotoutumiskoulutukseen. Tämä johtuu valikoitumisesta: kotoutumiskoulutukseen ja muihin toimenpiteisiin jättävät osallistu-

matta varsinkin ne, joilla on muita paremmat edellytykset työllistyä ilman toimenpiteitä. Myös työharjoitteluun tai valmennukseen osallistuneilla oli vuoden 2008 seurantapopulaatiossa keskimäärin vähemmän työssäoloa seurantavuotena 2012 kuin niillä, jotka eivät osallistuneet mihinkään toimenpiteeseen. Työllisyystilanteen heikentyminen on siis johtanut myös harjoittelun/valmennuksen jälkeisen työllistymisen selvään vaikeutumiseen. *Edellä esitetty tarkastelu kuitenkin osoitti, että kotoutumiskoulutus ja työharjoittelu yhdistettynä parantavat työllistymistä.*

Jos polku työelämään oli edennyt niin pitkälle, että oli osallistuttu ammatilliseen koulutukseen, palkkatuettuun työhön tai saatu starttirahaa, työssäolopäiviä oli kotoutumisajanjakson jälkeisenä seurantavuotena keskimäärin selvästi enemmän kuin toimenpiteisiin osallistumattomilla. Ammatillinen koulutus, palkkatuki tai starttiraha oli kotoutumisajanjaksolla kuitenkin harvinainen tukimuoto (vrt. edellä).

Kuntouttavaan työtoimintaan oli osallistunut vain muutamia henkilöitä, eikä kukaan heistä työllistynyt kolmevuotisella seuranta-ajalla. Jälkimmäisenä ajankohtana (ts. 2008 kotoutumissuunnitelman saaneet) muutama kymmenen henkilöä oli kolmevuotisella tarkastelujaksolla aloittanut toimenpiteiden valikoimaan vuonna 2010 tulleet opinnot työttömyysturva- tai kotoutumisetuudella. He eivät olleet kovin paljon viimeisenä seurantavuotena työssä, ja syynä oli mahdollisesti opintojen jatkuminen. Tämän toimenpiteen vaikuttavuuden arviointi edellyttäisi pitempää seuranta.

Kuvio 34. Vuonna 2003 tai 2008 ensimmäisen kotoutumissuunnitelman tehneiden työssäolopäivien keskiarvo viimeisenä seurantavuotena 2007 tai 2012 eri toimenpidetyyppihin osallistuneilla

Regressioanalyysi: työllistymiseen vaikuttavat seikat

Regressiomallin avulla voidaan tarkastella kunkin mallissa mukana olevan selittävän muuttujan itsenäistä vaikutusta vastemuuttujaan siten, että kaikkien muiden selittävien muuttujien vaikutus on samalla vakioitu. Tämä mahdollistaa esimerkiksi kotoutumistoimenpiteiden itsenäisen vaikuttavuuden arvioinnin niin, että siitä on ”puhdistettu” muiden työllistymiseen vaikuttavien seikkojen, esimerkiksi iän, aikaisemman työssäolon tai maahanmuuton syyn vaihtelun vaikutus. Raportoitimme seuraavassa tätä tavoitetta silmällä pitäen laatimillamme malleilla saadut tulokset. Mallit estimoititiin vain vuoden 2008 maahanmuuttajatyönhakijoille.

Vastemuuttujaksi valitsimme työssäolopäivien määrän seurantavuonna 2012. Muuttuja on jakaumaltaan hankala regressioanalyysin kannalta. Hieman yli puolella työssäoloa on nolla päivää seurantavuonna, ja jakauman toinen huippu on työssäolon maksimin lähellä: noin neljänneksellä kaikista työssäolopäiviä seurantavuonna on yli 300 (vrt. kuvio 25). Tällöin lineaarinen regressio, jossa vasteena olisi työssäolopäivien määrä jatkuvana muuttujana, ei tule kysymykseen. Binomiaalinen malli, jossa vastemuuttuja on kaksiluokkainen, on myös ongelmallinen, koska rajaa ”hyvän” ja ”huonon” työllisyyden välille on vaikea perustellusti määritellä. Olisiko hyvän menestyksen rajana pidettävä sitä, että henkilö oli seurantavuonna ainakin vähän työssä vai esimerkiksi yli puolet ajasta vai koko ajan? Kokeilujen jälkeen päädyimme multinomiaaliseen malliin, jossa vastemuuttuja on kolmiluokkainen: ei lainkaan työssä/ 1–300 päivää työssä / yli 300 päivää työssä seurantavuonna.

Selittäviksi muuttujiksi valitsimme kaikki käytettävissämme olleet muuttujat, joilla oli yhteys työssäoloon seurantavuonna. Mallin puutteena on, että henkilön koulutuksesta ei maahanmuuttajien kohdalla ollut käytettävissä riittävän luotettavaa tietoa, vaikka tiedetään, että yleisesti koulutustason vaikutus työllistyvyyteen on merkittävä. Myöskään henkilön työkokemuksesta ennen maahanmuuttoa ei ole tietoa, vaikka sillä voi olla merkittävä vaikutus työllistyvyyteen. Emme ottaneet malliin myöskään maahanmuuttajan lähtömaata, vaikka sillä (maahantulon syytä indikoivana) on muissa tutkimuksissa havaittu olevan vahva vaikutus työllistymiseen. Tuloksiin on siis suhtauduttava varauksella.

Laadimme mallit erikseen kaikille vuoden 2008 maahanmuuttajatyönhakijoille sekä seurantapopulaatiolle (ensimmäinen kotoutumissuunnitelma vuonna 2008). Laa-

timamme mallit sopivat puutteistaan huolimatta hyvin aineistoon, ja selitysasteet ovat tämän tapaiselle tutkimusasetelmalle poikkeuksellisen korkeat (Nagelkerke 55,2 % / 54,1 %). Kuitenkin malleja on pidettävä jossakin määrin ongelmallisina paitsi edellä mainittujen muuttujien puuttumisen vuoksi myös siksi, että kotoutumislaisissa määritelty kotoutumisaika on pitkä (kolme vuotta) ja sen aikana toteutettujen toimenpiteiden vaikuttavuus on keskeisesti kiinnostuksen kohteena. Lisäksi työllistymistä tapahtuu varsin yleisesti jo kolmivuotisen seurantakauden aikana. Toimenpiteisiin osallistuminen on voinut edistää henkilön työllistymistä jo seurantakauden aikana, ja näin saatu työkokemus vuorostaan on voinut merkittävästi edistää työssäoloa seurantavuonna. Toisaalta on myös mahdollista, että henkilö on työllistynyt ilman toimenpiteiden apua, joka tyypillisesti edistää myös myöhempää työllistymistä, mutta samalla vähentää tarvetta ja mahdollisuutta osallistua toimenpiteisiin. Kotoutumisaikainen työssäolo voi siis olla osin toimenpiteiden vaikutusta, mutta se voi myös olla nimenomaan syy siihen, että toimenpiteisiin ei ole osallistuttu, koska siihen ei ollut tarvetta tai aikaa. Samalla tämä kolmivuotisen kotoutumisaikajakson aikainen työssäolo on mallissa ylivoimaisesti vahvin seurantavuoden työssäolon ennustaja, eikä sitä voi jättää pois selittävien muuttujien joukosta. Sellaisen analyysiasetelman rakentaminen, jossa yritettäisiin kontrolloida kotoutumisaikaisiin toimenpiteisiin osallistumista ja työssäolon keskinäistä ajallista järjestystä ja vuorovaikutusta, olisi erittäin vaativaa, eikä sellaiseen ryhtyminen ollut tämän hankkeen puitteissa mahdollista.

Tulokset kaikille vuoden 2008 otoksen henkilöille on esitetty liitetaulukossa 3 ja seurantapopulaatiolle (ts. niille, joille kotoutumissuunnitelma tehtiin vuoden sisällä maahanmuutosta) liitetaulukossa 4. Raportoimme marginaalivaikutuksen ja sen 95 prosentin luottamusvälin, sekä odds ration ja siihen liittyvän tilastollista merkittävyyttä kuvaavan p-arvon. Mallit eroavat paitsi tarkasteltavan populaation osalta myös siten, että ensin mainitussa mallissa selittävien muuttujien joukossa on kotoutumis- tai muun suunnitelman laatimista koskeva tieto ja jälkimmäisessä mallissa sen sijasta suunnitelman päivittämisen tiheyttä koskeva tieto.

Seuraavassa kuviossa 35 on kuvattu niiden työvoimapoliittisten toimenpiteiden marginaalivaikutukset¹⁸ seurantapopulaatiolle estimoidussa mallissa¹⁹, joiden vaikutus oli tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p < 0,01$). Tällaisia toimenpiteitä oli kolme: ammatillinen koulutus, palkkatuki sekä harjoittelu/valmennus. *Ammatilliseen koulutukseen osallistuminen lisäsi noin viidellä prosentilla todennäköisyyttä sille, että seurantavuonna oli työllinen yli 300 päivää, ja noin seitsemällä prosentilla todennäköisyyttä sille, että oli työllinen 1–300 päivää, verrattuna siihen, että ei olisi lainkaan työllistynyt. Palkkatuella työllistäminen oli lähes yhtä vaikuttavaa, ja se lisäsi työllistymisen todennäköisyyttä 4–5 prosenttiyksiköllä. Harjoitteluun tai valmennukseen osallistumisen vaikutus oli 3–4 prosenttiyksikköä.*

Muilla toimenpiteillä ei malliemme mukaan ollut merkitsevää vaikutusta, mutta *kotoutumiskoulutukseen osallistuminen lisäsi kaikkia maahanmuuttajatyönhakijoita koskevassa mallissa työllistymisen todennäköisyyttä seurantavuonna yli 300 päivän ajaksi noin neljällä prosenttiyksiköllä ($p = 0,024$). On syytä muistaa, että 75 prosenttia seurantapopulaatiosta oli osallistunut ohjaavaan koulutukseen (ts. kotoutumiskoulutukseen, ja enemmistö useisiin koulutusjaksoihin). Osallistumattomuus oli yleisintä niillä, joiden työllistymisedellytykset olivat ilmeisesti muutoinkin muita paremmat. Tuloksemme eivät suinkaan anna aiheutta sellaiseen johtopäätökseen, että kotoutumiskoulutus olisi keskimäärin melko hyödytöntä, vaan että se ei yksinään ole vaikuttavaa, ja sen lisäksi tarvitaan muutakin, kuten harjoittelua tai muutoin saatua työkokemusta. Tähän viittasivat jo edellä esitetyt ristiintaulukointiin perustuvat tuloksemme (vrt. esim. kuvio 33).*

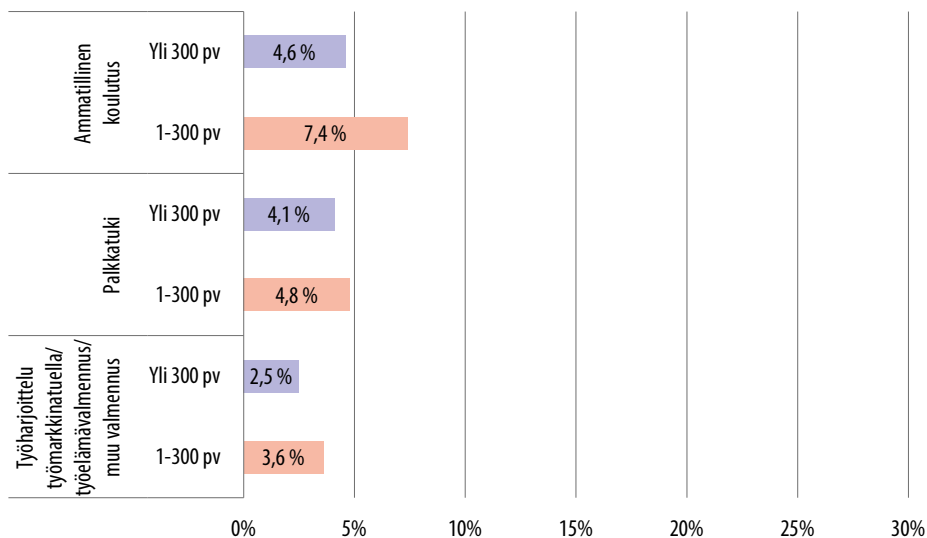
Kun kaikki muut vaikuttavat seikat mukaan lukien se, mihin toimenpiteisiin on osallistuttu, on vakioitu, sillä ei näytä olevan tilastollisesti merkitsevää vaikutusta, onko toimenpiteisiin osallistumisen yhteiskesto ollut pitkä vai lyhyt (liitetaulukot 3 ja 4). Tulkitsemme tätä tulosta niin, että *toimenpiteisiin osallistumisen lisääminen ei ole siinänsä vaikuttavaa, vaan tärkeämpää on niiden osuva kohdistaminen.*

18 Marginaalivaikutus tarkoittaa sitä, kuinka monta prosenttiyksikköä tiettyyn selittävän muuttujan luokkaan kuuluminen lisää todennäköisyyttä kuulua tarkasteltuun vastemuuttujan luokkaan (viiteluokkaan kuuluviin verrattuna), kun kaikkien muiden mallissa mukana olevien muuttujien vaikutus on vakioitu.

19 Kaikille maahanmuuttajatyönhakijoille estimoidussa mallissa (liitetaulukko 3) toimenpiteiden marginaalivaikutukset olivat samaa suuruusluokkaa. Suurin ero kuviossa 35 esitettyihin seurantapopulaatiolle estimoidun mallin tuloksiin verrattuna oli se, että kaikille estimoidussa mallissa ammatillisen koulutuksen marginaalivaikutus työllistymiseen yli 300 päivän ajaksi oli hieman suurempi, ja sen sekä harjoittelun marginaalivaikutus työllistymiseen 1–300 päivän ajaksi oli hieman pienempi kuin seurantapopulaatiolle estimoidussa mallissa.

Seurantavuoden työssäolon ylivoimaisesti vahvin selittäjä on työssäolo kotoutumisajanjaksolla, ja sen marginaalivaikutus on moninkertainen toimenpiteiden vaikutuksiin verrattuna. Ongelmana on, että mallissa ei voida pätevästi kontrolloida, missä määrin kotoutumistoimenpiteisiin osallistumisella on ollut vaikutusta työllistymiseen jo kotoutumisaikana. Vuosina 2008–2011 noin 45 prosenttia seurantapopulaatiosta ei ollut lainkaan työssä, 18 prosenttia oli työssä enintään neljänneksen, 12 prosenttia oli työssä 25–49 prosenttia ajasta ja noin neljännes vähintään puolet työvoimassaoloajastaan (työ + työttömyys + toimenpiteet). Jos henkilö oli ollut työssä kolmivuotisesta kotoutumisajanjaksosta vähintään puolet, se lisäsi peräti yli 60 prosenttiyksiköllä todennäköisyyttä olla seurantavuonna työssä yli 300 päivää siihen verrattuna, että kotoutumiskaudella ei oltu lainkaan työssä. Jos työssä oli oltu 25–49 prosenttia, vastaava lisäys oli yli 40 prosenttiyksikköä, ja jos työssä oli oltu alle 25 prosenttia mutta ainakin jonkin verran, lisäys oli noin 15 prosenttiyksikköä. Työssäolo kotoutumisajanjaksolla (työssäolopäivien määrästä riippumatta) lisäsi yli kymmenellä prosenttiyksiköllä todennäköisyyttä olla seurantavuonna työssä 1–300 päivää. (Liitetaulukot 3 ja 4.)

Kuvio 35. Vuonna 2008 ensimmäisen kotoutumissuunnitelman tehneet: eräiden toimenpiteiden marginaalivaikutus prosenttiyksikköinä työllistymisen todennäköisyyteen seurantavuotena 2012 regressioanalyysin mukaan

Malliemme mukaan miesten todennäköisyys työllistyä seurantavuonna oli kaksi – kolme prosenttiyksikköä korkeampi kuin naisten, kun kaikki muut käytettävissä olleet muuttajat oli vakioitu. Ero ei ole suuri, mutta se on päinvastaiseen suuntaan kuin kantasuomalaisien kohdalla: nykyisin naisten työttömyys on keskimäärin alhaisempaa kuin miesten.

Maahanmuuttajien kohdalla iällä ei malliemme mukaan ollut merkitsevää vaikutusta työllistymisen todennäköisyyteen, kun muut vaikuttavat seikat oli vakioitu. *Kaikille maahanmuuttajatyönhakijoille estimoidussa mallissa kuitenkin vähintään 45 vuoden ikä alensi työllistymisen todennäköisyyttä noin kolmella prosenttiyksiköllä* (vrt. vastaava tulos myös Eronen ym. 2014).

Työllistymistodennäköisyyttä heikentää merkitsevästi, mutta enintään muutamalla prosenttiyksiköllä, alle kolmevuotiaan lapsen huoltajuus ja se, ettei viitehenkilöllä ole puolisoa samassa kotitaloudessa. Nämä seikat vaikuttavat samansuuntaisesti myös muiden kuin maahanmuuttajien työllistyvyyteen.

Pakolaistausta²⁰ alentaa todennäköisyyttä työllistyä seurantavuonna yli 300 päivän ajaksi kaikkien maahanmuuttajatyönhakijoiden mallissa kuudella ja seurantapopulaatiossa neljällä prosenttiyksiköllä verrattuna niihin työnhakijoihin, jotka ovat muuttaneet perhesyistä²¹. Maahanmuuttajatyönhakijoista vain pieni osa on muuttanut Suomeen työperustaisista syistä. Jos henkilö on työn vuoksi muutettuaan päätenyt kuitenkin työnhakijaksi, uudelleentyöllistyminen on heikompaa kuin perhesyistä muuttaneilla työnhakijoilla (tulos on tilastollisesti merkitsevä vain kaikkien maahanmuuttajatyönhakijoiden mallissa).

20 Pakolaisten työllistymistä vaikeuttavat monet tekijät (esim. Forsander 2002, 131–135). Pakolaiset tulevat useimmiten sotaa käyvistä maista, ja työssäkäynti sekä opiskelu ovat voineet olla katkonaista jo lähtömaassa. Matka Suomeen ja oleskeluluvan odotusaika pidentävät yhteyttä työmarkkinoille entisestään. Osa pakolaisista tulee kehitysmaista, joiden työmarkkina-, ammatti- ja koulutusrakenne poikkeavat merkittävästi länsieurooppalaisista, joten osaamisen siirto on monille hankalaa. Monet maahanmuuttajat ovat myös traumatisoituneet eri syistä joko lähtömaassaan tai matkalla Suomeen, ja nämä tekijät voivat häiritä keskittymiskykyä. Maahantulon perusteen – tai syyn – vaikutusta työmarkkina-aseman muotoutumiseen ei siis voi ohittaa.

21 Enemmistö maahanmuuttajista – työnhakijoista ja muista – on vuodesta riippumatta muuttanut Suomeen perhesyistä.

Kotoutumis- tai muun työnhakusuunnitelman laatiminen näyttää alentavan todennäköisyyttä työllistyä yli 300 päivän ajaksi seurantavuonna ja lisäävän todennäköisyyttä työllistyä 1–300 päivän ajaksi verrattuna siihen, ettei mitään suunnitelmaa laadittu (liitetaulukko 3). Syynä tällaiseen tulokseen täytyy olla valikoituminen, jota muut mallissa mukana olevat muuttajat eivät täysin tavoita. Ne, joille ei tehty suunnitelmaa, olivat ilmeisesti keskimäärin hyvin työllistyviä. Tämän vuoksi suunnitelmaa ei ilmeisesti myöskään laadittu.

Seurantapopulaatiolle estimoidussa mallissa (liitetaulukko 4) oli mukana myös kotoutumis- tai muun suunnitelman päivittämiskertojen määrä. *Mikäli suunnitelma laaditaan tai päivitetään kotoutumisajanjaksolla 3–4 kertaa, se lisää todennäköisyyttä työllistyä 1–300 päiväksi seurantavuonna, mutta yli 300 päivän työllistymiseen tällä ei ole merkitsevää vaikutusta (verrattuna siihen, että suunnitelma päivitetään laatimisen jälkeen enintään kerran). Jos suunnitelmaa päivitetään tätä useammin, se alentaa todennäköisyyttä työllistyä yli 300 päiväksi. Suunnitelman säännöllisestä päivittämisestä näyttää siis olevan hyötyä, mutta kovin tiheä suunnitelman päivittäminen näyttää olevan pikemminkin ilmaus siitä, että työllistyminen ei onnistu. Kotoutumissuunnitelman säännöllisen päivittämisen myönteinen vaikutus työllistymiseen kertoo siitä, kuinka tärkeitä henkilökohtainen ohjaus ja seuranta ovat maahanmuuttajien työllistymiselle.*

Yhteenveto

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli arvioida maahanmuuttajien osallistumista kotoutumiskoulutukseen ja muihin työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin sekä näiden toimenpiteiden vaikutusta työmarkkina-asemaan. Tutkimus perustuu laajoihin ja edustaviin rekisteriaineistoihin.

Vuoden 2008 maahanmuuttajat työnhakijoina

Työmarkkinoille hakeutuvat maahanmuuttajat tulevat kotoutumispalvelujen piiriin ilmoittautuessaan työnhakijoiksi TE-toimistoon. Kaikista vuonna 2008 muuttaneista maahanmuuttajista 27 prosenttia rekisteröityi työnhakijaksi heti samana vuonna ja 20 prosenttia kotoutumisajanjaksolla seuraavien kolmen vuoden aikana. Vähän alle puolet ei ilmoittautunut työnhakijaksi kuuden vuoden aikana. Heistä noin neljännes oli koko kuuden vuoden ajan työvoiman ulkopuolella, ja neljännes oli työssä ilman työttömyysjaksoja. Näin ollen he eivät olleet oikeutettuja TE-hallinnon kotoutumiskoulutukseen ja muihin toimenpiteisiin. Jatkuvasti työllisinä olleista kahdeksan prosenttia oli kuitenkin jossakin vaiheessa kuuden vuoden tarkastelujaksolla rekisteröitynä TE-toimiston työnhakija-asiakkaaksi.

Miesten ja naisten kohdalla työnhakijaksi rekisteröitymisessä oli suuri ero: miespuolisista maahanmuuttajista 45 prosenttia ilmoittautui työnhakijaksi, ja naisista tämä osuus oli 64 prosenttia. Vaikka maahanmuuttajissa on jonkun verran enemmän miehiä kuin naisia, työnhakijaksi ilmoittautuneista maahanmuuttajista vähän yli puolet oli naisia. Ero johtuu yhtäältä siitä, että naisista pienempi osa kuin miehistä tulee maahan työperusteisena muuttajana, ja toisaalta siitä, että (osin edelliseen liittyen) naisista pienempi osa kuin miehistä kiinnittyi työelämään niin, ettei missään vaiheessa tarvinnut työvoimapalveluja. Kokonaan työvoiman ulkopuolella (esim. opiskelijana tai päätoimisesti perhettä ja kotitaloutta hoitamassa) olleiden osuudessa ei miesten ja naisten välillä ollut juuri eroa.

Työperustaisesti Suomeen vuonna 2008 muuttaneista kuusi prosenttia ilmoittautui TE-toimistoon samana vuonna ja 11 prosenttia seuraavana vuonna. Kaikkiaan 38 prosenttia työn perässä muuttaneista tarvitsi TE-toimistoa kuuden vuoden aikana joko työnhakuun tai aktiivitoimenpiteisiin pääsemiseksi. Pakolaisena tai heidän perheenjäsenenään tulleista kaksi kolmannesta rekisteröityi työnhakijaksi heti maahanmuuttovuonna ja lähes kaikki ennen pitkää. Myös perhesyistä muuttaneista yli puolet ilmoittautui työnhakijaksi heti ja 87 prosenttia kuuden vuoden tarkastelujaksolla.

Vuosien 2003 ja 2008 maahanmuuttajien osallistuminen kotoutustoimenpiteisiin

Kotoutuskoulutukseen ja muihin työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin osallistumisen seuranta toteutettiin tarkastelemalla vieraskielisiä henkilöitä, jotka olivat muuttaneet maahan vuosina 2003 tai 2008 (tai niitä edeltävänä vuotena) ja olivat työnhakijoina TE-toimistossa vastaavasti vuonna 2003 tai 2008. *Kotoutumisen lähtökohtana on yhdessä TE-toimistovirkailijan kanssa laadittava kotoutumissuunnitelma, jollaisen laati vuoden 2003 maahanmuuttajista 59 prosenttia ja vuoden 2008 maahanmuuttajista 70 prosenttia.* Ilman suunnitelmaa viiden vuoden tarkastelujaksolla jäi vuoden 2003 maahanmuuttajatyönhakijoista 23 prosenttia ja 2008 vastaavasta ryhmästä 15 prosenttia. Ne, joille suunnitelmaa ei tehty, työllistyivät usein nopeasti tai muuttivat seuranta-aikana pois Suomesta.

Mikäli suunnitelma tehtiin, se päivitettiin melko pian ja tarvittaessa useitakin kertoja viiden vuoden seurantajaksolla. Suunnitelman päivittäminen on yleistynyt verrattavien ajankohtien välillä. Suunnitelman laatiminen ja päivittäminen on kotoutujien kohdalla selvästi yleisempää kuin sitä vastaavan työnhakusuunnitelman laatiminen ja päivittäminen muiden työnhakijoiden kohdalla.

Maahanmuuttajatyönhakijoiden osallistuminen toimenpiteisiin on yleistä. Maahanmuuttajien aktivointiaste on TEM:n seurantatilastojen mukaan runsaat kymmenen prosenttiyksikköä korkeampi kuin muiden työnhakijoiden. Verrattaessa em. ryhmien työllisyys- ja työttömyysasteiden välisiin eroihin tämä on perusteltua.

Vuonna 2003 ensimmäisen työnhakusuunnitelmansa laatineista 76 prosenttia ja vuonna 2008 vastaavasta ryhmästä 83 prosenttia osallistui vähintään yhteen toi-

menpiteeseen viiden vuoden tarkastelujaksolla. Yli puolet osallistuneista osallistui vähintään kolmeen toimenpiteeseen. Vuoden 2008 populaatiossa neljännes osallistui vähintään viiteen toimenpiteeseen. Kotoutumiskoulutus on selvästi yleisin toimenpide, harjoittelu ja valmennus ovat myös yleisiä, ja muut toimenpiteet varsin harvinaisia kotoutujilla.

Työllistyminen kolmivuotisen kotoutumisajanjakson jälkeen

Kotoutumisajanjakso on kotoutumislain mukaan pääsääntöisesti kolme vuotta. Työllistymistä tarkastelimme siten kolmivuotisen kotoutumisajanjakson jälkeisenä kalenterivuonna, joka vuoden 2003 maahanmuuttajatyönhakijoilla oli 2007, ja vuoden 2008 maahanmuuttajilla puolestaan 2012. *Noin puolet oli seurantavuonna 2007 tai 2012 työssä, ja kolmannes oli työllisiä koko seurantavuoden ajan. Viiden vuoden aikana ainakin jossakin vaiheessa työssä oli molempina ajankohtina hiukan yli 60 prosenttia*, mutta kaikki heistä eivät olleet työssä viimeisenä seurantavuotena.

Maahanmuuttajamiehet työllistyivät naisia paremmin. Kantasuomalaisten naisten ja miesten välillä ei ole tämän suuntaista eroa, vaan naisten työttömyys on finanssikriisin jälkeen ollut alemmalla tasolla kuin miesten. Kotoutumiskoulutukseen osallistuneista ne, jotka sen aloittaessaan olivat 25–34-vuotiaita, työllistyivät myöhemmin jonkin verran muita useammin ja ikääntyvät henkilöt muita heikommin²². Työn perässä Suomeen muuttaneet, mutta myöhemmin työttömäksi joutuneet, työllistyivät kolmivuotisen kotoutumisajanjakson jälkeen muita useammin ja pakolaistaustaiset muita harvemmin. Viime mainituista kymmenesosa oli töissä kotoutumisajanjakson jälkeisen koko seurantavuoden, ja noin kolmannes oli töissä osan seurantavuotta.

Työllistyminen jo kolmivuotisella kotoutumisajanjaksolla selittää selvästi työssäoloa kotoutumiskauden jälkeisenä seurantavuotena. Jos henkilö on kolmivuotisen kotoutumisjakson aikana ollut työssä yli neljäsosan siitä ajasta, kun hän on kuulunut työvoimaan²³, työllistyminen seurantavuotena on yhtä yleistä kuin niillä, jotka ovat

22 On kuitenkin huomattava, että maahanmuuttajien joukossa suurin ikäryhmä ovat 25–34 –vuotiaat, ja vanhemmat ikäryhmät ovat huomattavan pieniä verrattuna kantaväestöön. Maahanmuuttajien väestöpyramidi on siis muodoltaan päinvastainen kuin kantaväestöllä.

23 Työvoima = työllinen, työtön tai yrittäjä

olleet kotoutumisajanjaksolla selvästi enemmän työssä. Vain vähän työssä kotoutumisajanjaksolla olleilla myöhempi työllistyminen on heikompaa ja on edelleen heikentynyt työllisyystilanteen vaikeuduttua vuoden 2008 jälkeen. Niistä, jotka eivät olleet kolmivuotisen kotoutumiskauden aikana olleet lainkaan työssä, noin 15 prosenttia työllistyi kotoutumisajanjaksoa seuranneena vuonna. Kotoutumiskaudella työssä olleista valtaosa oli työssä myös seurantavuonna. Kotoutumisajanjakson aikaisen työssäolon yhteys seurantavuoden työssäoloon on moninkertaisesti vahvempi kuin kotoutumiskoulutuksen ja työllistymistoimenpiteiden.

Ne, jotka osallistuivat kotoutumiskoulutukseen eivätkä muihin toimenpiteisiin, työllistyivät hieman heikommin kuin ne, jotka eivät olleet osallistuneet mihinkään toimenpiteeseen. Syynä on jälleen valikoituminen: monet ei-osallistuneista eivät tarvitse toimenpiteitä työllistyäkseen. Kotoutumiskoulutuksen lisäksi muihin toimenpiteisiin tai pelkästään muihin toimenpiteisiin osallistuneet työllistyivät paremmin kuin ne maahanmuuttajat, jotka eivät olleet lainkaan osallistuneet toimenpiteisiin. Tämä viittaa siihen, että *mikäli henkilön työllistymisvalmiudet tarvitsivat parantukseen toimenpiteitä, kotoutumiskoulutuksen lisäksi tarvittiin muitakin toimenpiteitä*. Mikäli sellaisiin osallistuttiin, se jonkin verran keskimäärin paransi työllistyvyyttä. Erityisesti näin tapahtui niiden pienten ryhmien kohdalla, jotka osallistuivat ammatilliseen työvoimakoulutukseen tai saivat palkkatukea. *Kotoutumiskoulutus onkin parhaimmillaan toimiva pohja hyvin kohdennetuille työvoimapolitiittisille toimenpiteille, jotka oikein kohdentuessa johtavat vakaaseen työmarkkina-asemaan*.

Regressiomallimme mukaan *harjoittelu tai valmennus, ammatillinen työvoimakoulutus ja palkkatuki* lisäsivät työllistymistodennäköisyyttä kotoutumisajanjakson jälkeen *muutamalla prosenttiyksiköllä muiden muuttajien vakioinnin jälkeen. Monin verroin vaikuttavampaa oli se, jos jo kotoutumisajanjakson aikana oli saatu työkokemusta*.

Johtopäätöksiä

Kotoutumista tukevat toimenpiteet, eli kotoutumiskoulutus ja muut työvoimapolitiittiset toimenpiteet, tavoittavat kohtalaisen hyvin tarvitsevan kohdejoukon, vaikka läheskään kaikki maahanmuuttajat eivät tule sen piiriin.

Maahanmuuttajatyönhakijoista kaikille ei tehty kotoutumissuunnitelmaa, jota osittain selittää joko nopea työllistyminen tai työhaun lopettaminen muusta syystä

(monesti muuttaminen maasta). Kotoutumissuunnitelman tekeminen voisi kuitenkin olla kattavampaa. Mikäli suunnitelma on tehty, sitä usein päivitetään useitakin kertoja seurantakaudella, jota on pidettävä osoituksena palvelujen toimimisesta ainakin suunnitelmatasolla. Sekä suunnitelmien tekeminen että päivittäminen lisääntyivät tarkasteltujen ajanjaksojen välillä.

Kaikki maahanmuuttajatyönhakijat eivät osallistu kotoutumiskoulutukseen tai muihin toimenpiteisiin, mutta osallistuminen, monesti useaan peräkkäiseen toimenpiteeseen, on kuitenkin varsin yleistä ja selvästi yleisempää kuin suomalaisperäisten työttömien osallistuminen toimenpiteisiin. Tämä on perusteltua ottaen huomioon kohdejoukkojen erilaisen aseman suomalaisilla työmarkkinoilla. *Kotoutumiskoulutus on osalle maahanmuuttajista välttämätön työllistymisedellytys, mutta yksinään se ei riitä edistämään työllistymistä. Mikäli sitä täydentää harjoittelu tai valmennus, työllistyvyys lisääntyy. Vielä vaikuttavimmat tulokset syntyvät ammatillisella työvoimakoulutuksella tai palkkatuella, mutta näitä käytetään vähän: vain muutama prosentti osallistui näihin toimenpiteisiin kolmivuotisen kotoutumisajanjakson aikana.* Tutkimuksestamme nouseva suositus onkin, että näitä toimenpiteitä tulisi kohdentaa useammalle kotoutujalle ja nykyistä aikaisemmin. *Työ- ja elinkeinoministeriön tilastot osoittavat, että näihin toimenpiteisiin osallistuneet maahanmuuttajat työllistyvät yhtä usein kuin kantaväestöön kuuluvat.*

Toimenpiteillä on vaikutusta, mutta kotoutumistoimenpiteet eivät kuitenkaan riitä seurantajaksolla – tai muissa tässä siteeratuissa tutkimuksissa lähes vuosikymmeneen venyvällä seurantajaksolla – nostamaan maahanmuuttajien keskimääräistä työllisyysastetta samalle tasolle kuin koko väestöllä.²⁴ Yleisellä työllisyystilanteella on maahanmuuttajien työllistymiselle ehkä keskeisempi merkitys kuin muulle työvoimalle. Tästä kertoo se, että hyvässä taloudellisessa tilanteessa kotoutumistoimenpiteiden jälkeinen työllistyminen oli selvästi yleisempää kuin finanssikriisin jälkeen jälkimmäisessä tarkastelujoukossa. Toimenpiteet auttavat mutta eivät voi kompensoida taloudellisen tilanteen vaihteluista syntyvää työvoiman kysynnän alenemista.

Työkokemuksen saaminen suomalaisilta työmarkkinoilta on ensiarvoisen tärkeää. Ne, jotka olivat hankkineet edes jonkin verran työkokemusta kolmivuotisen kotou-

---

²⁴ Toisaalta on huomattava, että aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteet eivät ole kovin vaikuttavia myöskään kotoperäisten pitkäaikaistyöttömien ja heikosti koulutettujen työllistämisessä.

tumisajanjakson aikana, työllistyivät olennaisesti muita paremmin toimenpiteisiin osallistumisesta riippumatta. Kotoutumistoimenpiteissä – riippumatta siitä ovatko ne TE-hallinnon, kuntien vai kolmannen sektorin toimijoiden järjestämiä – olisikin panostettava siihen, että ne edistäisivät ensimmäisen, vaikka lyhytaikaisen, työpai-
kan saamista ja työkokemuksen kartuttamista.

KIRJALLISUUS

Aho S & Mäkiäho A: Krooninen työttömyys. Pitkään avoimien työmarkkinoiden ulkopuolella olleiden työttömien määrää ja rakennetta sekä työttömyyden dynamiikkaa Suomessa vuosina 2005-2013 selvittävä tutkimus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 20/2016

Aho S, Koponen H & Virjo I: Työnhakusuunnitelmien toteutumisen seuranta. Työpoliittinen tutkimus nro 319, 2006

Asplund R & Koistinen P: Onko työmarkkinoilla tilaa kaikille? Katsaus erityisryhmiin kohdistetun politiikan tuloksiin ja haasteisiin. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja: Työ ja yrittäjyys 22/2014

Busk H, Jauhiainen S, Kekäläinen A, Nivalainen S & Tähtinen T: Maahanmuuttajat työmarkkinoilla – tutkimus eri vuosina Suomeen muuttaneiden työurista. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 6/2016

Eronen A, Härmälä V, Jauhiainen S, Kaarikallio H, Karinen R, Kosunen A, Laamanen J-P & Lahtinen M: Maahanmuuttajien työllistyminen. Taustatekijät, työnhaku ja työvoimapalvelut. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja: Työ ja yrittäjyys 6/2014

Forsander A: Luottamuksen ehdot. Maahanmuuttajat 1990-luvun suomalaisilla työmarkkinoilla. Väestöliitto: Väestöntutkimuslaitos D 39, 2002

Kostiainen E & Laakso S: Turun TE-toimiston kansainvälisten palveluiden asiakkaiden työllistyminen ja ansiotaso. Kaupunkitutkimus TA Oy, 2014 http://www.kaupunkitutkimusta.fi/wp-content/uploads/2014/10/Maahanmuuttajien_sijoittuminen_RA-PORTTI_2014_10_FINAL.pdf

Larja L & Sutela H: Työllisyys. Teoksessa Nieminen ym. 2015, 71–82

Nieminen T, Sutela H & Hannula U: Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014. TTL, Kotoutumisrahasto, THL ja Tilastokeskus 2015

Sarvimäki M & Hämäläinen K: Integrating Immigrants – The Impact of Restructuring ALMP. *Journal of Labor Economics*, vol. 34: 479–508, 2016

Shemeikka R, Aho S, Jokinen E, Järnefelt N, Kaakinen M, Kivimäki R, Korkeamäki J, Mertala S, Mäkiaho A, Parkkinen M, Pitkänen S, Terävä K & Vuorento M: Työurien jatkaminen vaatii yhteisöllisyyttä ja yhteistoiminnallisuutta. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 38/2017

Sihto M, Tuomaala M & Sardar P: Työvoimapolitiittisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuonna 2010. TEM-analyyseja 42/2012

Sutela H & Larja L: Maahanmuuton syyt. Teoksessa Nieminen ym. 2015, 15–28 (a)

Sutela H & Larja L: Koulutusrakenne. Teoksessa Nieminen ym. 2015, 29–42 (b)

Tuomaala M: Palveluista sijoittuminen vuosina 2013 ja 14. TEM-analyyseja 74/2016

Valtakari M, Riipinen T, Nyman J, Eronen A & Karinen R: Työllistymissuunnitelmia koskeva selvitys. TEM raportteja 18/2016

Liitetaulukot ja -kuviot

Liitetaulukko 1. Vuoden 2008 seurantapopulaation koulutustaso (korkeimman rekisteröidyn tutkinnon taso) tutkintorekisterin mukaan vuonna 2008 ja 2012

Koulutustaso	2008	2012
Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa	55 %	47 %
Yo-tutkinto	8 %	8 %
Keskiaste	15 %	18 %
Alempi korkea-aste	14 %	13 %
Ylempi korkea-aste	9 %	10 %
Ei väestössä 2012		4 %
Yhteensä	100 %	100 %

Liitetaulukko 2. Toisen toimenpiteen tyyppi vuoden 2008 seurantapopulaatiossa

Toimenpiteen tyyppi	
Ohjaava koulutus	47,2 %
Omaehtoinen koulutus työttömyysturvaetuudella	0,4 %
Harjoittelu/valmennus	15,3 %
Ammatillinen koulutus	1,6 %
Palkkatuki	1,2 %
Starttiraha	0,5 %
Ei toista toimenpidettä 2008 tai sen jälkeen	33,7 %
Yhteensä	100 %

Liitetaulukko 3 Multinomiaalinen regressioanalyysi. Kaikki vuoden 2008 maahanmuuttajatyön-hakijat. Vastemuuttuja: työssäolopäiviä vuonna 2012 yli 300 pv / 1–300 pv / 0 pv (viitekatgoria). Marginaalivaikutukset ja odds ratiot. Erittäin merkitsevät ($p < .0,01$) vaikutukset lihavoitu

Viitekatgoria: Työssäolopäiviä vuonna 2012: 0 pv	Marginaali- vaikutus	95 % luottamusväli		Odds ratio	p-arvo
Sukupuoli mies, viitekatgoria: nainen					
> 300 pv	.016	-.002	.034	1.36	.001
1–300 pv	.029	.008	.050	1.37	.000
Ikä (viitekatgoria: 25–34 v.)					
> 300 pv					
< 25 v.	-.015	-.037	.008	.98	.877
35–44 v.	-.016	-.039	.007	.85	.168
45+ v.	-.035	-.065	-.006	.60	.000
1–300 pv					
< 25 v.	.031	.005	.058	1.21	.050
35–44 v.	.005	-.022	.031	.96	.724
45+ v.	-.028	-.059	-.003	.66	.001
Perheen nuorimman lapsen ikä (viitekatgoria: muut)					
> 300 pv					
0–2 v.	-.037	-.060	-.013	.52	.000
3–6 v.	-.016	-.044	.013	.84	.235
7–15 v.	.014	-.015	.044	1.11	.486
1–300 pv					
0–2 v.	-.053	-.079	-.027	.53	.000
3–6 v.	.001	-.031	.034	.94	.606
7–15 v.	-.013	-.046	.020	.96	.749
Perhetilanne (viitekatgoria: parisuhteessa)					
> 300 pv					
Muut	-.040	-.060	-.020	.65	.000
1–300 pv					
Muut	.003	-.020	.026	.85	.076
Maahanmuuton syy (viitekatgoria: perhesyyt)					
> 300 pv					
Muu / ei tietoa	-.021	-.045	.003	.75	.015
Pakolaistausta	-.061	-.088	-.033	.50	.000
Työ	-.029	-.056	-.001	.62	.002
1–300 pv					
Muu / ei tietoa	-.012	-.039	.016	.82	.061
Pakolaistausta	-.002	-.031	.026	.74	.004
Työ	-.033	-.068	.003	.65	.007

(taulukko jatkuu)

(taulukko jatkuu)

Viitekatgoria: Työssäolopäiviä vuonna 2012: 0 pv	Marginaali- vaikutus	95 % luottamusväli		Odds ratio	p-arvo
Työssäolon osuus työvoimassaolosta 2008–2011 (viitekatgoria: 0 %)					
> 300 pv					
50+ %	.653	.620	.687	483.30	.000
25–49 %	.420	.383	.458	105.46	.000
1–24 %	.154	.132	.176	17.51	.000
1–300 pv					
50+ %	.108	.075	.141	21.57	.000
25–49 %	.171	.135	.207	9.59	.000
1–24 %	.154	.126	.182	4.01	.000
Kotoutumis- tms. suunnitelma (viitekatgoria: ei suunnitelmaa seuranta-aikana)					
> 300 pv					
Muut	-.119	-.146	-.091	.52	.000
1. kotoutumissuunnitelma vuonna 2008	-.077	-.105	.048	.70	.015
1–300 pv					
Muut	.132	.104	.160	2.09	.000
1. kotoutumissuunnitelma vuonna 2008	.096	.068	.124	1.89	.000
Työvoimapolitiittisissa toimenpiteissä olon yhteiskeston osuus työvoimassaolosta 2008–2011 (viitekatgoria: 0 %)					
> 300 pv					
50+ %	.007	-.038	.053	1.51	.072
25–49 %	.002	-.037	.040	1.12	.577
1–24 %	-.010	-.041	.022	.85	.328
1–300 pv					
50+ %	.063	.015	.111	1.82	.002
25–49 %	.019	-.023	.061	1.20	.306
1–24 %	-.011	-.047	.024	.85	.330

(taulukko jatkuu)

(taulukko jatkuu)

Viitekatgoria: Työssäolopäiviä vuonna 2012: 0 pv	Marginaali- vaikutus	95 % luottamusväli		Odds ratio	p-arvo
Toimenpide kyllä, viitekatgoria: ei osallistunut					
> 300 pv					
Ammatillinen koulutus	.074	.045	.102	2.99	.000
Ohjaava koulutus	.040	.015	.065	1.37	.024
Opiskelu työttömyysturvaetuudella/kotouttamistuella	.047	-.027	.120	1.65	.152
Starttiraha	.037	-.020	.094	1.87	.040
Palkkatuki	.049	.015	.083	1.95	.000
Työharjoittelu työmarkkinatuella/ työelämävalmennus/muu valmennus	.026	.006	.046	1.51	.000
1–300 pv					
Ammatillinen koulutus	.054	.018	.089	2.22	.000
Ohjaava koulutus	-.031	-.062	-.000	.92	.497
Opiskelu työttömyysturvaetuudella/kotouttamistuella	-.005	-.078	.068	1.20	.513
Starttiraha	.042	-.035	.120	1.70	.063
Palkkatuki	.023	-.016	.062	1.54	.002
Työharjoittelu työmarkkinatuella/ työelämävalmennus/muu valmennus	.023	.001	.046	1.39	.000

Selitysaste (Nagelgerke): 54,1 %

Liitetaulukko 4. Multinomiaalinen regressioanalyysi. *Seurantapopulaatio* (Vuoden 2008 maahanmuuttajatyönhakijat, joiden 1. kotoutumissuunnitelma oli rekisteröity 2008). Vastemuuttuja: työssäolopäiviä vuonna 2012 yli 300 pv / 1–300 pv / 0 pv (viitekatgoria). Marginaalivaikutukset ja odds ratiot. Erittäin merkitsevät ($p < .001$) vaikutukset lihavoitu

Viitekatgoria: Työssäolopäiviä vuonna 2012: 0 pv	Marginaali- vaikutus	95 % luottamusväli		Odds ratio	p-arvo
Sukupuoli mies, viitekatgoria: nainen					
> 300 pv	.031	.005	.057	1.74	.000
1–300 pv	.036	.004	.068	1.56	.000
Ikä (viitekatgoria: 25–34 v.)					
> 300 pv					
< 25 v.	-.012	-.042	.018	.98	.930
35–44 v.	-.019	-.052	.014	.82	.318
45+ v.	-.025	-.070	.019	.64	.086
1–300 pv					
< 25 v.	.031	-.007	.069	1.22	.163
35–44 v.	.011	-.029	.051	1.01	.965
45+ v.	-.027	-.075	.021	.69	.075
Perheen nuorimman lapsen ikä (viitekatgoria: muut)					
> 300 pv					
0–2 v.	-.064	-.096	.033	.39	.000
3–6 v.	-.034	-.074	.007	.77	.263
7–15 v.	-.025	-.067	.016	.83	.427
1–300 pv					
0–2 v.	.023	.062	.016	.61	.003
3–6 v.	.036	-.016	.087	1.15	.455
7–15 v.	.029	-.0219	.079	1.13	.501
Perhetilanne (viitekatgoria: parisuhteessa)					
> 300 pv					
Muut	-.051	-.079	-.022	.60	.003
1–300 pv					
Muut	.032	-.004	.068	1.04	.780

(taulukko jatkuu)

(taulukko jatkuu)

Viitekatgoria: Työssäolopäiviä vuonna 2012: 0 pv	Marginaali- vaikutus	95 % luottamusväli		Odds ratio	p-arvo
Maahanmuuton syy (viitekatgoria: perhesyyt)					
> 300 pv					
Muu / ei tietoa	-.016	-.051	.018	.69	.074
Pakolaistausta	-.041	-.076	-.006	.53	.002
Työ	-.011	-.070	.047	.66	.271
1–300 pv					
Muu / ei tietoa	-.035	-.077	.007	.68	.031
Pakolaistausta	-.022	-.060	.016	.69	.012
Työ	-.059	-.140	.023	.55	.147
Työssäolon osuus työvoimassaolosta 2008–2011 (viitekatgoria: 0 %)					
> 300 pv					
50+ %	.623	.561	.685	440.72	.000
25–49 %	.453	.394	.512	115.08	.000
1–24 %	.141	.109	.174	4.12	.000
1–300 pv					
50+ %	.134	.074	.194	23.78	.000
25–49 %	.154	.098	.210	9.50	.000
1–24 %	.142	.101	.184	3.54	.000
Kotoutumis- tms. suunnitelman laatimis- ja päivityskertojen lkm (viitekatgoria: 1–2)					
> 300 pv					
3–4	-.058	-.090	-.027	.79	.158
5+	-.116	-.152	.080	.374	.000
1–300 pv					
3–4	.094	.057	.131	1.77	.000
5+	.092	.052	.131	1.33	.073
Työvoimapolitiittisissa toimenpiteissä olon yhteiskeston osuus työvoimassaolosta 2008–2011 (viitekatgoria: 0 %)					
> 300 pv					
50+ %	.022	-.041	.0842	1.52	.270
25–49 %	.019	-.035	.073	1.17	.641
1–24 %	-.008	-.054	.039	.75	.337
1–300 pv					
50+ %	.026	-.052	.105	1.39	.281
25–49 %	-.019	-.090	.051	.92	.778
1–24 %	-.036	-.100	.023	.68	.158

(taulukko jatkuu)

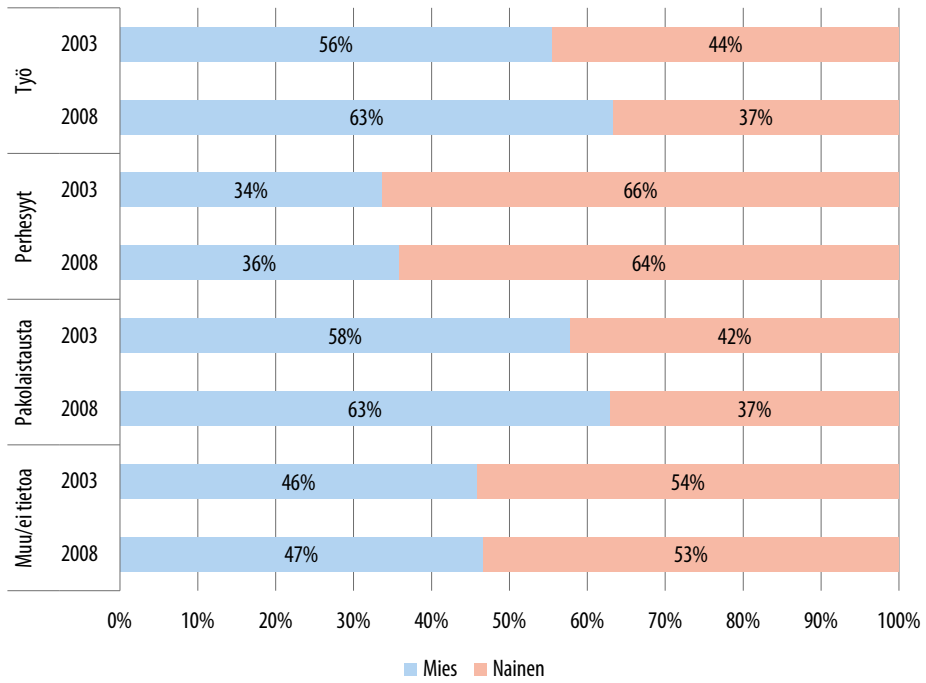

(taulukko jatkuu)

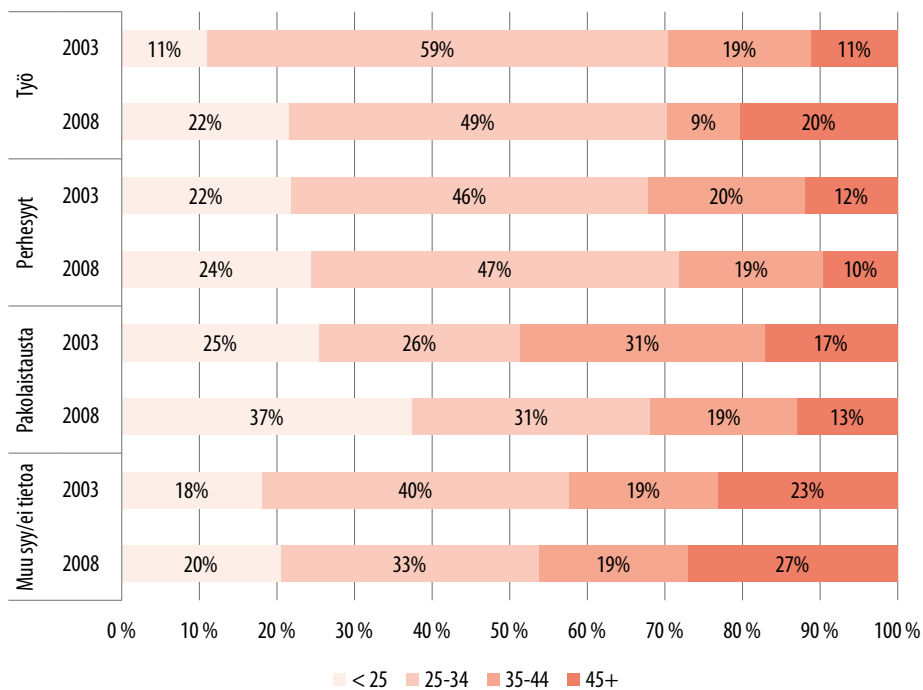
Viitekatgoria: Työssäolopäiviä vuonna 2012: 0 pv	Marginaali- vaikutus	95 % luottamusväli		Odds ratio	p-arvo
Toimenpide kyllä, viitekatgoria: ei osallistunut					
> 300 pv					
Ammatillinen koulutus	.046	.003	.089	2.51	.000
Ohjaava koulutus	.024	-.014	.061	1.36	.187
Opiskelu työttömyysturvaetuudella/kotoutta- mistuella	.090	-.034	.214	2.66	.132
Starttiraha	-.023	-.096	.050	.756	.541
Palkkatuki	.041	-.007	.090	2.11	.007
Työharjoittelu työmarkkinatuella/ työelämävalmennus/muu valmennus	.025	-.003	.052	1.64	.003
1–300 pv					
Ammatillinen koulutus	.074	.016	.133	2.23	.000
Ohjaava koulutus	-.000	-.048	.048	1.12	.577
Opiskelu työttömyysturvaetuudella/kotoutta- mistuella	-.030	-.151	.091	1.16	.768
Starttiraha	.005	-.105	.115	.94	.886
Palkkatuki	.048	-.016	.111	1.79	.010
Työharjoittelu työmarkkinatuella/ työelämävalmennus/muu valmennus	.036	.004	.071	1.56	.001

Selitysaste (Nagelkerke): 55,2 %

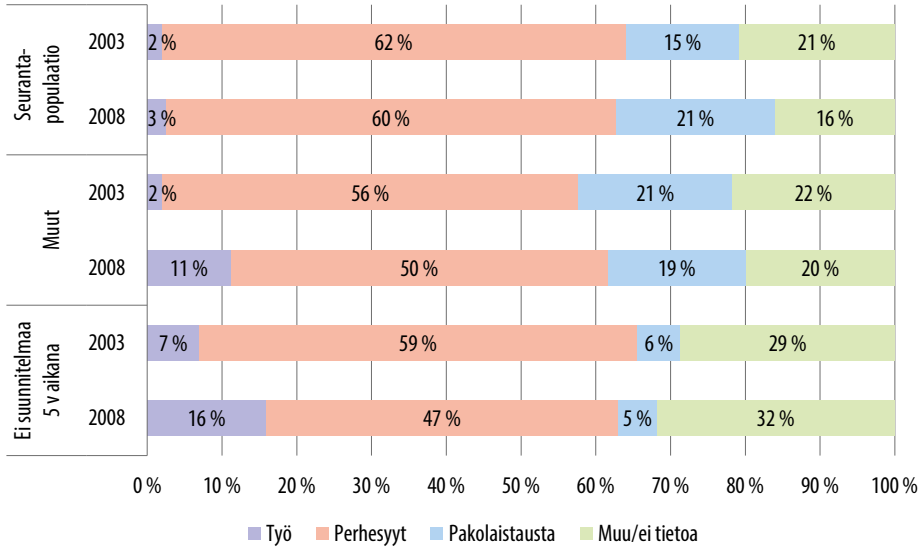
Liitekuvio 1. Vuonna 2003/2008 ensimmäisen kotoutumissuunnitelmansa tehneet: sukupuoli- ja kaumat maahanmuuton syyn mukaan

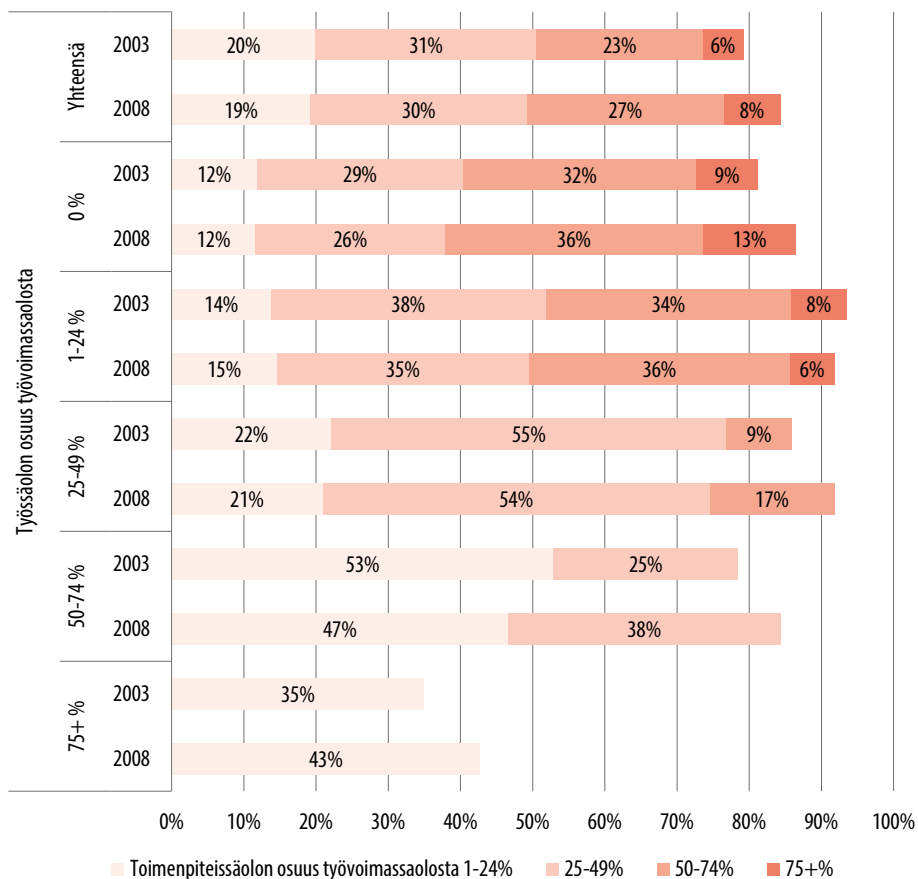
Liitekuvio 2. Ikäjakaumat maahanmuuton syyn mukaan, tutkimusryhmään kuuluvat

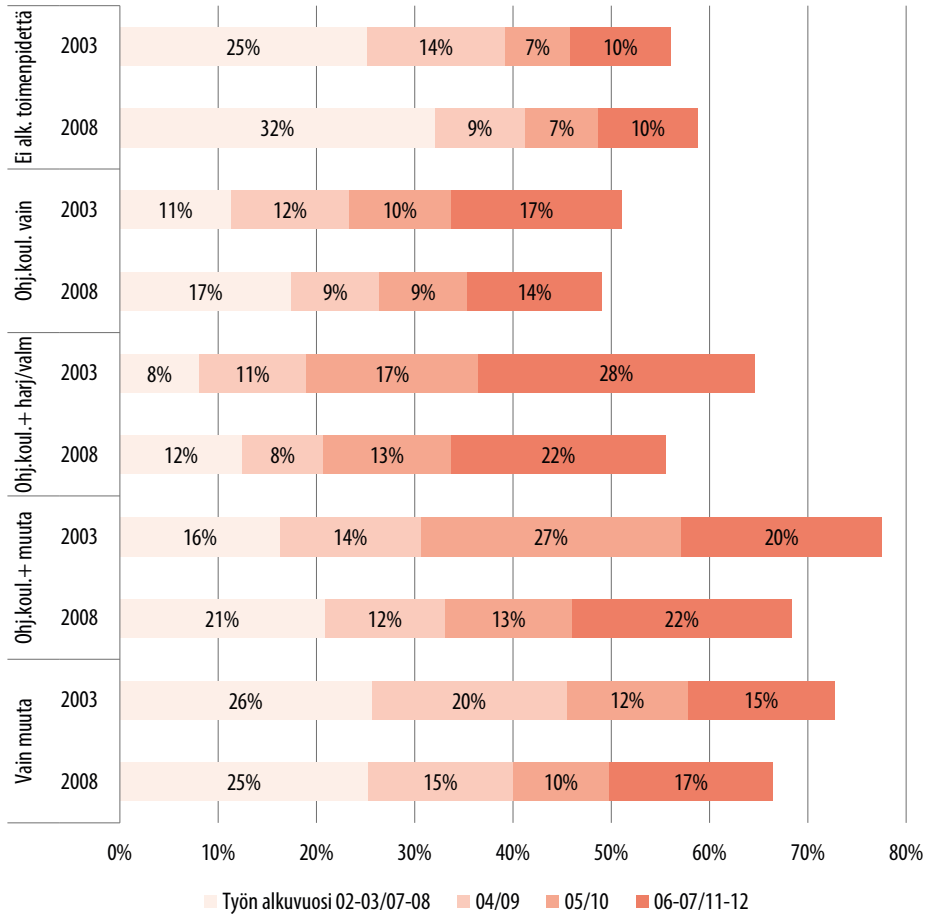
Liitekuvio 3. Maahanmuuton syyt suunnitelman laatimisen mukaan

Liitekuvio 4. Vuonna 2003/2008 ensimmäisen kotoutumissuunnitelmansa tehneiden toimenpiteissä olon osuus työvoimassaolosta seurantakaudella samanaikaisen työssäolon osuuden mukaan

Liitekuvio 5. Vuonna 2003/2008 ensimmäisen kotoutumissuunnitelmansa tehneiden ensimmäisen työsuhteen alkuvuosi kotoutumisaikaisen toimenpiteisiin osallistumisprofiilin mukaan

Liite: Maahanmuuton syyn luokitus

Tässä raportissa käytetty maahanmuuton syyn luokitus on muodostettu yhdistämällä Kelan yksityiskohtaisen luokituksen luokkia seuraavasta taulukosta ilmenevällä tavalla. Taulukossa on myös esitetty Kelan alkuperäisen luokituksen jakaumat kolmessa analysoimassamme populaatiossa. N = havaintojen määrä aineistoissamme.

	Vuoden 2008 vieraskieliset maahanmuuttajat		Maahanmuuttajatyönhakijat 2007–2008		Maahanmuuttajatyönhakijat 2002–2003	
	N	%	N	%	N	%
Työ	1 569	31,2 %	543	8,1 %	110	2,7 %
01 Työskentely palkansaajana	1 473	29,3 %	513	7,7 %	100	2,5 %
02,09,10 Rajatyo ym.	33	0,7 %	9	0,1 %	0	0,0 %
12 Au pair	12	0,2 %	9	0,1 %	5	0,1 %
14 Ammattiuurheilija	5	0,1 %	4	0,1 %	0	0,0 %
15,18,34 Yrittäjät	46	0,9 %	8	0,1 %	5	0,1 %
Perhesyyt	1 374	27,4 %	3 608	54,2 %	2 349	58,5 %
22 Perheenjäsenyys	18	0,4 %	4	0,1 %	4	0,1 %
36 Perheenjäsenyys	1 356	27,0 %	3 604	54,1 %	2 345	58,4 %
Pakolaistausta	334	6,6 %	1 180	17,7 %	655	16,3 %
27 Kiintiöpakolainen	119	2,4 %	471	7,1 %	372	9,3 %
28 Turvapaikan saanut	12	0,2 %	48	0,7 %	53	1,3 %
29 Oleskelulupa/suojelulliset syyt	72	1,4 %	197	3,0 %	66	1,6 %
30 Oleskelulupa/humanitaariset syyt	28	0,6 %	103	1,5 %	29	0,7 %
31 Turvapaikan hakija	81	1,6 %	299	4,5 %	67	1,7 %
32 Perheen yhdistäminen	22	0,4 %	62	0,9 %	68	1,7 %
Muu / ei tietoa	930	18,4 %	1 099	16,5 %	867	21,5 %
00 Vakuutetaan (muu selvitetty syy)	27	0,5 %	46	0,7 %	201	5,0 %
20 Opiskelu	283	5,6 %	69	1,0 %	19	0,5 %
21 Tutkimus	22	0,4 %	3	0,0 %	0	0,0 %
23 Eläkkeensaaja	15	0,3 %	34	0,5 %	4	0,1 %
24 Työnhakija U2/E303-lomakkeella	4	0,1 %	15	0,2 %	12	0,3 %
25 Muu Suomessa asuva	97	1,9 %	77	1,2 %	90	2,2 %
26 Paluumuuttaja	104	2,1 %	432	6,5 %	352	8,8 %
99 Ei vakuuteta (muu selvitetty syy)	368	7,3 %	410	6,2 %	141	3,5 %
SE Selvitetty	10	0,2 %	9	0,1 %	22	0,5 %
TA Tarkistamaton	0	0,0 %	4	0,1 %	26	0,6 %
Tieto puuttuu	812	16,2 %	232	3,5 %	35	0,9 %
Yhteensä	5 019	100,0 %	6 662	100,0 %	4 016	100,0 %

Maahanmuuttajat ja työvoimapoliittisten toimenpiteiden vaikuttavuus

Maahanmuuttajat ja työvoimapoliittisten toimenpiteiden vaikuttavuus -raportissa on tarkasteltu monipuolisilla ja edustavilla rekisteriaineistoilla työvoimapoliittisten toimenpiteiden vaikuttavuutta sellaisilla maahanmuuttajilla, joille on tehty TE-toimistossa kotouttamissuunnitelma vuonna 2003 ja 2008.

Kotoutumiskoulutuksen lisäksi muihin toimenpiteisiin tai pelkästään muihin toimenpiteisiin osallistuneet työllistyivät paremmin kuin ne maahanmuuttajat, jotka eivät olleet lainkaan osallistuneet toimenpiteisiin.

Tutkimuksesta käy myös ilmi, että yleisellä työllisyystilanteella on maahanmuuttajien työllistymiselle ehkä keskeisempi merkitys kuin muulle työvoimalle.

Painettu
ISSN 1797-3554
ISBN 978-952-327-226-2

Verkojulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-327-227-9

Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi
Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi

Paino: Lönnberg Print & Promo, 6/2017

